





# **RENZO NOVATORE**

επιλεγμένα κείμενα 1917-1922

Μούσα της Νύχτας  
Το Λόγο μου ανάβλυσε από πηγή φωτός  
γιατί Ύμνο ανδρείας θέλω να ψάλω  
γι' Αυτούς  
που χωρίς σταλαγματιά νερό  
σαν πέτρες μεγαλώσανε  
και ψάχνοντας αντίστροφα  
να βρουν νερό και φως  
πέτρινες ρίζες άπλωσαν  
και άλωσαν  
υπόγεια  
και αντίστροφα την πόλη

Απόντες της Κατερίνας Γώγου

ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ  
ΚΕΙΜΕΝΑ  
1917 - 1922



Ο ΙΠΠΟΤΗΣ ΤΟΥ ΜΗΔΕΝΟΣ

**RENZO**

**NOVATORE**

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ■ ΔΙΑΔΟΣΗ

Articoli di Renzo Novatore

(Archivio Emilio Fubini - Gruppo Editoriale L'Espresso)

Τίτλος βιβλίου:

Ρέντσο Νοβατόρε - επιλεγμένα κείμενα 1917-1922

**ΕΚΔΟΣΕΙΣ ■ ΔΙΑΔΟΣΗ**

Για επικοινωνία:

[diadosi\\_publications@yahoo.gr](mailto:diadosi_publications@yahoo.gr)

“Να απομακρύνω δελεάζοντας πολλούς από το κοπάδι – γι’ αυτό το πράγμα έχω έρθει. Ας θυμώσουν μαζί μου λαός και κοπάδι: αυτό που θέλει ο Ζαρατούστρα είναι να τον αποκαλέσουν άρπαγα οι βοσκοί.”

Φ. Νίτσε

## ΑΓΡΙΟ ΛΟΥΛΟΥΔΙ

PENTSO NOBATOPE  
(Αμπέλε Ριτσιέρι Φερράρι)

### Λίγα λόγια για τη ζωή του

Το σύγγραμμα αυτό είναι ένας φόρος τιμής στο Ρέντσο Νοβατόρε που σκοτώθηκε σε σύγκρουση με καραμπινιέρους στην Τέλια στις 29 Νοεμβρίου του 1922. Γεννήθηκε στις 12 Μαΐου του 1890 στην Άρκολα (Λα Σπέτσια).

Υπήρξε ποιητής, φιλόσοφος, καλλιτέχνης και “στρατευμένος” αναρχικός.

Από το 1908 προσχώρησε στο αναρχικό κίνημα. Ατομικιστής και αντικληρικός, τη νύχτα της 15ης προς 16η Μαΐου καίει την εκκλησία της παναγίας των αγγέλων, στην Άρκολα. Για την ενέργεια αυτή θα δικαστεί στις 5 Ιουνίου του ίδιου έτους, αλλά στη δίκη που διεξήχθη στη Σαρτσάνα, θα αθωωθεί λόγω έλλειψης αποδεικτικών στοιχείων.

Την άνοιξη του 1911 καταζητείται για κλοπές και ληστείες. Στις 30 Σεπτεμβρίου τον συλλαμβάνουν και 10 μέρες αργότερα

τον παραδίνουν στις δικαστικές αρχές με μια επιπλέον κατηγορία για βανδαλισμούς.

Στις 20 Ιουνίου του 1912 καλείται να υπηρετήσει τη στρατιωτική του θητεία όμως στις 26 Ιουλίου απολύεται.

Συnergieζεται με διάφορα αναρχικά περιοδικά και εφημερίδες από το 1917.

Άρθρα του βρίσκουμε στο *Cronaca Libertaria*, στο *Libertario*, στο *Iconoclasta* πριν από το 1920, ενώ γράφει και για το *Scamicciati*.

Μαζί με το λογοτεχνικό κριτικό Τιντίνο Ράσι και το φουτουριστή ζωγράφο Τζιοβάνι Γκοβερνάτο, δημιουργούν το *Vertice* όπου υπογράφει με διάφορα ψευδώνυμα όπως “Brunetta L’ Incendiaria”, “Sibilla Vane”, “Mario Ferrento”. Στο πρώτο τεύχος του *Iconoclasta* ο σύντροφος και φίλος του, Γκοβερνάτο προαναγγέλλει ότι το *Vertice* θα φιλοξενήσει “μονάχα έργα ευφυών ελευθέρων πνευμάτων, συγγραφείς και καλλιτέχνες ακροκατάληπτους”.

Στη διάρκεια του πρώτου παγκοσμίου πολέμου μιας και χρειάζεται κρέας για τα κανόνια, τον ξανακαλούν αλλά στις 26 Απριλίου εξαφανίζεται από το στρατόπεδο χωρίς να ξαναδώσει σημαία ζωής και πλέον καταζητείται για λιποταξία, ενώ καταδικάζεται σε θάνατο από το στρατιωτικό δικαστήριο. Δίνεται όμως αμνηστία και έτσι συμμετέχει στις εξεγέρσεις του Μαΐου και του Ιουνίου του 1919 στη Λα Σπέτσια. Συλλαμβάνεται στις 30 Ιουνίου και τον περιμένει μια νέα δίκη, όμως για καλή του τύχη στις 12 Σεπτεμβρίου δίνεται εκ νέου γενική αμνηστία. Ένα χρόνο αργότερα στις ταραχές που θα ακολουθήσουν τις καταλήψεις στα εργοστάσια, θα ηγηθεί των επιθέσεων κατά μιας πυριτιδαποθήκης στη Ρέτζια Μαρίνα και κατά των οχυρών και των πολυβολείων που περιέβαλαν την πόλη.

Το καλοκαίρι του 1922 ένοπλοι φασίστες εισβάλλουν στο σπίτι του Νοβατόρε στην Άρκολα. Ο Ρέντσο καταφέρνει να διαφύγει κάνοντας χρήση χειροβομβίδων. Εκείνο τον καιρό είναι που θα ενωθεί με την ομάδα του ληστή Σάντε Ντέτσιμο Πολάστρο [βλ. Προσάρτημα II]. Στις 14 Ιουλίου θα ληστέψουν το υποκατάστημα της αγροτικής τράπεζας στην Τορτόνα και θα σκοτώσουν



τον ταμεία όταν αυτός επιχείρησε να αντισταθεί. Ήταν η αρχή και το τέλος της τελευταίας φυγοδικίας του Ρέντσο, τα μέσα της εποχής τους βάφτισαν υπ' αριθμό ένα κίνδυνο και ο κλοιός ολόενα και έσφιγγε γύρω τους. Τον Οκτώβρη στην τοποθεσία Μπετλέμε, στα περίχωρα της Νόβι, ένα απόσπασμα υπό τις οδηγίες του ανθυπασιπιστή Λουπάνο, θα ανακαλύψει το κρησφύγετο του Πολάστρο και του λιποτάκτη Κομόλο και ο τελευταίος στον πανικό του θα αρχίσει να τρέχει στο λιβάδι και θα τον σκοτώσουν, αντίθετα ο Πολάστρο θα κατορθώσει να διαφύγει πυροβολώντας με τα δύο του πιστόλια. Στις 29 Νοεμβρίου στην Τέλια, λίγο έξω από τη Γένοβα, το ίδιο απόσπασμα θα εντοπίσει σε μια ταβέρνα το Ρέντσο και τον Πολάστρο. Στη σύγκρουση που ακολουθεί, θα χάσουν τη ζωή τους ο ανθυπασιπιστής Λουπάνο και ο Ρέντσο, ενώ ο Πολάστρο για άλλη μια φορά θα διαφύγει και θα συλληφθεί πέντε χρόνια αργότερα στο Παρίσι.

## **Ο Ρέντσο Νοβατόρε έπεσε με τα όπλα στα χέρια**

[Αποσπάσματα από νεκρολογία που δημοσιεύτηκε στο *Avenire Anarchico* στις 8 Δεκεμβρίου του 1922 και επαναδημοσιεύτηκε με διάφορες προσθήκες στο *Il Proletario* τέσσερις μέρες αργότερα].

[...] Ο δικός μας Ρέντσο Νοβατόρε, ο καλλιτέχνης, ο ποιητής και φιλόσοφος, ένας άνθρωπος της δράσης έπεσε από τις σφαίρες των εχθρών που του κατατρύπησαν τη μεγάλη του καρδιά.

Έπεσε με τα όπλα στα χέρια, σαν εξεγερμένος απαντώντας με το θάνατο στο θάνατο.

Στην *Espresso* σε ημι-ανώνυμη [...] επιστολή έγραψαν τα εξής:

“Ο Ρέντσο Νοβατόρε δολοφονήθηκε. Έπεσε μαχόμενος, γιατί εκείνος φιλοσοφούσε και μαχόταν συγχρόνως. Ήταν εδώ και καιρό καταδιωκόμενος. Βρισκόταν σε μια κατάσταση διαρκούς εξέγερσης. Στο θάνατο απάντησε με θάνατο. Πέθανε όπως ακριβώς έζησε, σαν αναρχικός που το στοχασμό του –βαθύς και αριστοκρατικός στοχασμός– τον συμπλήρωνε με την επαναστατική δράση...”

*[...] Ας μην μιλάμε άλλο γι' αυτόν, τουλάχιστον για την ώρα, μέχρι να φτάσουν νέες ειδήσεις και πιο ακριβείς πληροφορίες...*

Ύστερα... από το λησμονημένο Ντε Λουίτζι, ο Ρέντσο Νοβατόρε.

Οι λίγοι “εικονοκλάστες” ο ένας μετά τον άλλον καίγονται στην πυρά του “Ιδεώδους”. Χαιρετισμούς, δικός σας...

## ΜΕΡΟΣ Ι

### ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ 1917-1922

*Στο ουράνιο τόξο του Ήλιου  
ο Τρελός τη ζωή καβαλά.  
Η Δόξα με διεστραμμένο βλέμμα  
τον κοιτά από την ύψιστη Κορυφή. [Ρ. Ναβατόρε]*

*...Αλλά ο Ρέντσο Νοβατόρε δεν είναι μόνο ένας “απαλλοτριωτής”, ένας επίβουλος, ή ένας εξεγερμένος αντιφασίστας, αλλά αυτός ο ατομικιστής αναρχικός είναι κι ένας ποιητής, ένας καλλιτέχνης, ένας φιλόσοφος με έξοχο λόγο που μεταφέρει μια βαθιά σκέψη και εξαίρετες εικόνες...*

Εμίλ Αρμάντ

### ΚΛΑΜΑ

Από το *Libertario*, Λα Σπέτσια, ν. 686, 15 Φεβρουαρίου 1917. Εξαιτίας της λογοκρισίας σε καιρό πολέμου, λείπουν ορισμένα μέρη από το κείμενο.

Κλάμα! [...λογοκρισία...]

...Και οι “λίγοι” ήταν δικοί μας... ήταν δικοί μας και χάθηκαν...

Πόσοι είναι οι δικοί μας πεσόντες;

Πόσοι εκείνοι που θα χαθούν ακόμα;

Να τα δυο τρομερά ερωτηματικά, που όταν τα σκεφτόμαστε, το κλάμα μας σφίγγει το λαιμό και μας σπαράζει την καρδιά!

Ω, όχι δεν είναι αλήθεια, όχι! Πως το κλάμα είναι πάντα “χριστιανικό”.

Υπάρχουν στιγμές στη ζωή –στιγμές αγωνίας, στιγμές βασανιστικές– κατά τις οποίες το κλάμα είναι μονάχα, για τους δυνατούς και για τους τολμηρούς, για εκείνους που κολυμπάνε απελπισμένα κόντρα στο χείμαρρο...

Ω, αυτοί οι “λίγοι” έπεσαν! Έπεσαν στη ματωμένη λάσπη των χαρακωμάτων, με την καρδιά κομματιασμένη από τη σκόνη και δολοφονημένη από το σίδερο... Και όμως μέσα σ’ εκείνες τις μεγαλόψυχες και καλές καρδιές ήταν κλεισμένο ένα ανώτερο και μεγαλοπρεπές όνειρο αγάπης...

Αλλά αυτό είναι ένας “συναισθηματισμός τρελών και οραματιστών”, έτσι δεν είναι ω, πρώην σύντροφοι του χθες;

Αχ, αν σας θεωρούσα ακόμα άξιους της περιφρόνησής μας!

Αν μπορούσαμε ακόμα να σας τιμάμε με το μαστίγιό μας!

Αλλά τη λάσπη με την οποία έχετε αντικαταστήσει το μυαλό σας, την έχετε μαζέψει από τρομερά δυσώδεις βάλτους ώστε να μπορείτε ακόμα να είστε άξιοι όλων αυτών! [...λογοκρισία...]

...Αλλά αυτό είναι, μια “ηθικολογία υποκριτών και ψευτοφιλοσόφων”, έτσι δεν είναι ω, αξιότιμοι αποστάτες;

Αχ, τρεις φορές δειλοί!

Τουλάχιστον όμως μην αυταπατάστε ότι είστε μαθητές του Νίτσε ή του Στίρνερ, ή έστω φτηνοί Ραμπάγκας, ή αναρχικοί α λα Τανκρέντι ή α λα Νερούτσι..., φυλάχτε αυτή την τρομερή προβολή για τις αυστηρές σκιές των δυο στοχαστών που μπόρεσαν να δώσουν μια δυνατή πνοή ανανέωσης στο αχανές πεδίο της φιλοσοφίας, ενώ εσείς δεν είσατε τίποτε άλλο από φτηνοί μιμητές τους και αυτό που έχετε γράψει ή έχετε πει δεν είναι παρά μια απεχθής καρικατούρα και μια κακή παρωδία.

Αλλά, επαναλαμβάνουμε πως εμείς, δεν μπορούμε πια να ξεδεύουμε τα λόγια μας για σας!

Σε αυτή τη σκοτεινή νύχτα, κυριευμένη από συλλογική τρέλα,

εμείς σκεφτόμαστε  
τους δικούς μας “λίγους” πεσόντες και για αυτούς χύνουμε χεί-  
μαρρους από το πικρό μας κλάμα!

**ΝΤΕ ΠΡΟΦΟΥΝΤΙΣ!**

Ναι, χύνουμε χείμαρρους από το πικρό μας κλάμα!

Αλλά τα δάκρυα μας πέφτουν –σαν ευλογημένη παρηγορία  
πάνω στο ξανθό θέρος– στα γυαλισμένα δισκοπότηρα, μέσα  
από τα οποία, προβάλει ήδη το λαμπρό φως μιας νεας μέρας!

Εμείς είμαστε εκείνοι, που γεννημένοι στο παρόν ζούμε στο  
μέλλον, εσείς είστε τα απομεινάρια ενός μεσαιωνικού παρελθό-  
ντος, που τα θεριεμένα κύματα της ιστορίας έκαναν να αναπη-  
δήσουν μέχρι τις μέρες μας ώστε να παρευρεθούν στη μεγαλο-  
πρεπή κηδεία, που συνοδεύει στον τάφο όλο τον ημιβάρβαρο,  
αστικό σας πολιτισμό –χριστιανικό και... δημοκρατικό.

Αχ, πόσο μοιραία μπορεί να είναι η Ιστορία... Αυτή θέλησε  
–με ένα τραγικό, πλην όμως θαυμάσιο παιχνίδι– να βάλει στο  
χέρι σας το τσαπί με το οποίο θα σκάψετε εσείς οι ίδιοι τον  
τάφο σας...

Αυτή φωνάζει δυνατά το **ΝΤΕ ΠΡΟΦΟΥΝΤΙΣ** όλων των  
παραδοσιακών ιδανικών σας και η διεφθαρμένη κοινωνία σας,  
ξεσπάει από την τρομερή αγωνία σε βίαιους σπασμούς ενώ  
γύρω από το αισχρό και εκφυλισμένο κρεβάτι της υμώνονται  
κατά χιλιάδες, κατά εκατομμύρια τα καγχάζοντα κρανία!

Αλλά εκείνα τα κρανία, ενώ χλευάζουν, μιλάνε μια παράξενη  
γλώσσα που εσείς δεν θέλετε και δεν μπορείτε να καταλάβετε,  
αλλά εμείς θα σας την εξηγήσουμε αύριο... Αύριο... Και σή-  
μερα; Σήμερα δεν μένει παρά το κλάμα... το κλάμα για τους  
δικούς μας “λίγους” πεσόντες!

**ZERMINA!** Ο ήλιος θα επιστρέψει στη γη! Αυτός ο προστά-  
της και ο φίλος των παθιασμένων εραστών του Φωτός!

Η Αυγή θα δολοφονήσει τα σκοτεινά παιδιά της νύχτας!

Αχ, η Αυγή! Ο Ήλιος! Το μεσημέρι!

**ZERMINA!** Να η προφητική κραυγή στην οποία η φωνή της  
Μεγαλοφυΐας και εκείνη του Ήρωα συγχωνεύονται, μπερδεύ-  
ονται και διαλύονται μαζί σε μια παραληρηματική μελωδία,  
που επαναλαμβάνεται από “ηχώ” σε “ηχώ”, στις νύχτες των

αιώνων, τρέχει καλπάζοντας προς το Άπειρο, προς το Σύμπαν, προς την Αιωνιότητα!

ZEPMINA! Ιδού ο βωμός στον οποίο έχουν θυσιαστεί οι αληθινοί ήρωες!

Ιδού ο μεγαλοπρεπής και αμόλυντος κήπος, όπου από τον “ύψιστο” Λουκρέτιο –όπως ο Λεοπάρντι τον χαρακτήριζε– μέχρι τους σοφούς του αρχαίου Ελληνισμού, όλοι τους έριξαν τους πρώτους σπόρους των ανθών του Μέλλοντος και εκεί που ο “μεγάλος γερμανός εξεγερμένος” έριξε τους σπόρους που γοιμοποίησαν τους “Μοναδικούς”, τους “Ελεύθερους”, τους “Εικονοκλάστες”.

Νά ’τος λοιπόν ο Νίτσε, ο βάρβαρος που τρελάθηκε για να διδάξει στους ανθρώπους πως να ξεπερνούν τους εαυτούς τους, για να τους σπρώξει έως τις πιο ψηλές κορυφές πρόσωπο με πρόσωπο με θεριεμένους ανέμους, εκεί που μπορούν να επιβιώσουν οι ΚΑΘΑΡΟΙ, εκείνοι που μπορούν να καταλάβουν τις μαγευτικές γιορτές μεγαλόπρεπης και φυσικής ομορφιάς.

Και ο Τολστόι; Νά ’τος αυτός που σκόρπισε απλόχερα την Αγάπη!

Νά ’τος αυτός που ήθελε να διδάξει στους ανθρώπους πως να ελευθερωθούν από ένα κόσμο αξιοκαταφρόνητης κακίας και δειλίας.

Και ο Πrouντόν; Και ο Σοπενχάουερ; Οι Ρουσσώ, Ρεκλύ, Γκόρι, Φερρέρ; Και πολλοί άλλοι;

Αχ, πόσοι, πόσοι φώναξαν ZEPMINA!

Και οι ποιητές; Και οι καλλιτέχνες; Ορίστε, Όσκαρ Ουάιλντ!

Ιδού αυτός που έζησε βυθισμένος σε ένα όνειρο μεγαλοπρεπών ομορφιάς και που μέσω της πολυφωνικής συμφωνίας της Τέχνης του, άφησε να διαφανεί ένας νέος κόσμος, αν και δυστυχώς άγνωστος ακόμα σε όλους εκείνους που ζουν το έργο μας;

Και ο Ίψεν; Και ο συγγραφέας των Ανθών του κακού;

Και ο Σίλλεϊ; Και ο Ζολά;

Αχ, πόσοι! Πόσοι έτρεξαν από δρόμους αντίθετους και διαφορετικούς προς την ανώτερη σύνθεση, προς το κορυφαίο Μεσημέρι συνοδευόμενοι από τις βασανιστικές νότες του Ριχάρδου

Βάγκνερ και τώρα φωνάζουν ΖΕΡΜΙΝΑΛ!

Και Ζέρμιναλ!

Η καταδίκη των πάντων ένα απαίσιο παρελθόν που άθλια κομματιάζεται και που η Ιστορία συμπαρασύρει στην τρομακτική σκιά του χρόνου!

Και εμείς Ζέρμιναλ! Τό 'χουμε χαράξει στην καρδιά μας!

# ΤΑ ΑΠΟΦΘΕΓΜΑΤΑ ΜΟΥ

(από το σημειωματάριο των εσωτέρων μου σκέψεων)

[Από το *Iconoclasta*, Πιστόϊα, ν.12, Οκτώβρης 1920]

**ΘΕΟΣ:** Μέρος άρρωστων φαντασιών. Κατοικεί σε γεροντικά και αδύναμα μυαλά. Σύντροφος και παρηγορητής σε πεπαλαιωμένα πνεύματα γεννημένα στη σκλαβιά. Κοκαϊνή για υστερικούς. Χάπι για άκαμπτα μυαλά κλειστά στη γνώση. Μαρξισμός για εξασθενημένες καρδιές.

**ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑ:** Λέξη αφηρημένη, με την αρνητική έννοια, φουσκωμένη από δύναμη και στερημένη αλήθειας. Απαίσια μάσκα κολλημένη σε πρόσωπα άσχημα και αποκρουστικά, χυδαίων κατεργάρηδων, για να κυριαρχήσει πάνω στον, χονδροειδώς αισθηματικό, λαό των ηλίθιων και ανόητων.

**ΠΑΤΡΙΔΑ:** Πνευματικό εργαστήρι για μισοέξυπνους-μισοχαζούς, στάβλος της ανοησίας, Κίρκη που μεταβάλλει σε σκύλους και γουρούνια τους λάτρεις της. Πόρνη για τα αφεντικά της και ρουφιάνα για τον ξένο. Τρώει τα παιδιά της, συκοφαντεί τους πατέρες της και χλευάζει τους ήρωές της.

**ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ:** Αποκήρυξη της Αγάπης, της Ζωής και της Ελευθερίας.

**ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ:** Πειθαρχία, πειθαρχία: Υπακοή, υπακοή: Σκλαβιά και πλήρης άγνοια Εξουσίας. Ο Σοσιαλισμός είναι ένα αστικό χοντρό σώμα που περιέχει μια χυδαία χριστιανική ψυχούλα. Είναι ένα αμάγαλμα φετιχισμού, αιρετικότητας και ανανδρίας.



**ΟΡΓΑΝΩΣΗ, ΒΟΥΛΗ, ΣΥΝΔΙΚΑΤΑ:** Εκκλησίες για ανίκανους. Ενεχυροδανειστήριο για ψείρες και κουρέλια. Πολλοί είναι εγγεγραμμένοι για να ζουν παρασιτικά σε βάρος των εύπιστων συντρόφων τους. Αρκετοί για να κατασκοπεύουν. Άλλοι, οι πιο ειλικρινείς και πιστοί –φτωχοί αθώοι!– για να πάνε στη φυλακή εξευμενίζοντας την ντροπιαστική ανανδρία των υπολοίπων. Η πλειονότητα της μάζας όμως για να πληρώνει, να χασμουριέται και να αναμένει...

**ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ:** Είναι ο μακάβριος βωμός στον οποίο ανεβαίνουν οι ηθοποιοί κάθε είδους για να προβάλουν την ιερατική τους ποιότητα και για να αποδώσουν επιτήδεια τη λειτουργία. Είναι κάτι για το οποίο οι ευλογημένοι, δεν πληρώνουν ποτέ λιγότερο από εκατό τοις εκατό παραπάνω από την ταπείνωση.

**ΦΙΛΙΑ:** Τυχρός αυτός που μπόρεσε να πει από το άγιο αυτό ποτήρι δίχως να νιώσει το πνεύμα προσβεβλημένο και την ψυχή δηλητηριασμένη. Αν υπήρξε τέτοιος θα τον θερμοπαρακαλούσα να μου έστειλε τη φωτογραφία του. Θα ήμουν σχεδόν βέβαιος ότι θα αντίκριζα μια φάτσα ηλιθίου.

**ΑΓΑΠΗ:** Απάτη της σάρκας και ζημιά του πνεύματος. Αρρώστια της ψυχής, ατροφία του μυαλού, εξασθένηση της καρδιάς, αλλοίωση των αισθήσεων, ποιητικό ψέμα για το οποίο μεθάω άγρια δυο ή τρεις φορές τη μέρα ώστε να μπορέσω να ξοδέψω όσο πιο σύντομα την ακριβή αυτή, αν και τόσο ηλίθια, ζωή. Και έπειτα, κατά βάθος προτιμώ να δολοφονηθώ από την Αγάπη. Είναι ο μοναδικός κανάγιας –μετά τον Ιούδα– που ξέρει ακόμη να σκοτώνει με φιλιά.

**ΑΝΘΡΩΠΟΣ:** Ένα άτιμο αμάγαλμα σκλαβιάς και τυραννίας, φρετιχισμού και φόβου, ματαιοδοξίας και άγνοιας. Η πιο μεγάλη προσβολή που μπορεί κανείς να κάνει σε ένα γάιδαρο, είναι να τον αποκαλέσει άνθρωπο.

**ΓΥΝΑΙΚΑ:** Το πιο αποκτηνωμένο από τα σκλαβωμένα ζώα. Το μεγαλύτερο θύμα που σέρνεται πάνω στη γη. Αλλά και το πιο ένοχο –μετά τον άντρα και το σκύλο– άξια για όλα τα βιάσανά της. Θα ήμουν πραγματικά περίεργος να ξέρω τι σκέφτο-

νται για μένα όταν τις φιλάω... Ω κυνικές πόρνες, ω τολμηρές απαλλοτριώτριες, ανυψωθείτε πάνω από τη σήψη που ο κόσμος είναι βυθισμένος και κάντε τον να κιτρινίσει κάτω από το διεφθαρμένο φως των μεγάλων, βαθιών σας ματιών.

Εσείς είστε ο ομορφότερος ήλιος που σήμερα ο ήλιος φιλά. Εσείς είστε μια άλλη φυλή. Και η ψυχή σας είναι ένα τραγούδι, ένα όνειρο η ζωή σας. Απελευθερώστε τον κόσμο, ω ελεύθερες πόρνες, ω τολμηρές απαλλοτριώτριες. Εγώ θα τραγουδήσω για σας. Τα υπόλοιπα είναι λάσπη!

## Η ΜΠΑΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΛΥΚΟΦΩΤΟΣ

συμφωνικό πρελούδιο του *δυναμίτη*

Αυτή είναι η ώρα των εσωτερών μου σκέψεων  
Ο Δαίμονας μου κοιμάται  
Κοιμάται στο βαθύ σούρουπο  
της ψυχής μου  
ο κόκκινος Δαίμονας  
της δικιάς μου κολασμένης ευθυμίας.  
Καπνίζω...  
Καπνίζω απελπισμένα,  
έντονα. Πάντα!  
Πάντα! Πάντα! Πάντα!  
Θα ήθελα να σκεφθώ, να γράψω, να τραγουδήσω...  
Αλλά ο Δαίμονας μου κοιμάται.  
Κοιμάται στο βαθύ σούρουπο  
της ψυχής μου  
ο κόκκινος Δαίμονας  
της δικιάς μου κολασμένης ευθυμίας.  
Και οι σκέψεις δεν έρχονται...  
Ούτε καν το χαμόγελο και η κατάρα!  
Είναι αυτή η μαύρη μου ώρα  
της μαύρης μελαγχολίας!

\*

Κοιτάω αφηρημένα το τσιγάρο μου  
Λεπτό, ωχρό και ζεστό  
σαν ένας άρρωστος εραστής

Το κοιτάω να καταναλώνεται αργά  
σαν τη ζωή μου και τα όνειρα μου:  
σαν τη ζωή και τα όνειρα όλων των αδελφών μου.  
Η στάχτη πέφτει στο έδαφος και διασκορπίζεται. Έτσι!  
Ο καπνός διαχέεται, πυκνός και γκριζός, στον αέρα  
και διασκορπίζεται για τα καλά. Έτσι!  
Σε μένα δεν μένει  
τίποτε άλλο από λίγη κίτρινη νικοτίνη  
πάνω στα πικρά μου χείλη. Έτσι!

\*

Ο Δαίμονας μου κοιμάται  
Κοιμάται στο βαθύ σούρουπο  
της ψυχής μου  
ο κόκκινος Δαίμονας  
της κολασμένης μου ευθυμίας.  
Κοιτάω τον Ήλιο!  
Τον βλέπω να δύνει ανάμεσα από την ξανθιά άβυσσο  
μιας ωραίας χρυσαφένιας θάλασσας.  
Από χρυσάφι και από αίμα...  
Αλλά η καρδιά μου είναι πληγωμένη.  
Πληγωμένη από ένα κρύο κλάμα  
χωρίς ελπίδες και δάκρυα  
χωρίς μίσος και χωρίς αγάπη.  
Αχ, να μπορούσα τουλάχιστο να κλάψω  
να μπορούσα τουλάχιστο να βρίσω.  
Αλλά, όχι!  
Όχι! Όχι! Όχι!

\*

Ποιος;  
Ποιος λοιπόν να μού 'κανε κάποτε τόσο κακό;  
Ποιος είναι ο νοσηρός δημιουργός των βάσανών μου;  
Αχ, μητέρα, μητέρα μου...  
Ας είχα ακόμη τη δύναμη  
να μπορούσα τουλάχιστο να σε καταραστώ...  
Αλλά, όχι!

Όχι! Όχι! Όχι!

Και όμως είσαι 'σύ –μόνο εσύ–  
που μου 'δωσες τη ζωή,  
που μου 'δωσες τον πόνο,  
που μου 'δωσες το Κακό!

Αλλά πες μου:

Άραγε πίστευες εσύ στη χαρά της ζωής;  
Είμαι εγώ λοιπόν ο γιος ενός τέτοιου αλλόκοτου ονείρου;

Ή είμαι μόνο ένας κοινότατος γιος  
της κοινής ασυνειδησίας;

Αλλά γιατί άραγε, ω μητέρα,

να μην είχες

–εκείνη τη μέρα–

την ηρωική έμπνευση να χτυπήσεις

ΒΙΑΙΑ

τη φουσκωμένη σου κοιλιά

πάνω σε μια σκληρή πέτρα. Έτσι!

Γιατί ίσως εγώ να μην είχα θελήσει να δω  
τον Ήλιο.

Γιατί ίσως να μην είχα θελήσει

αυτήν την άθλια ζωή.

Γιατί εγώ υποφέρω τόσο, έτσι...

Ω, Μητέρα κλαις;

Και γιατί;

Αισθάνεσαι μήπως τύψεις

που με δημιούργησες;

Φαντάζεσαι ίσως το κακό

που με βασανίζει και με κομματιάζει

έτσι τρομερά;

Ω, ας είχα τουλάχιστο τη δύναμη

να μπορούσα έστω να σε καταραστώ...

Αλλά, όχι!

Όχι! Όχι! Όχι!

Είμαι τόσο δειλός!

\*

Το ποτάμι κυλάει και τραγουδάει  
(το ωραίο ποτάμι ήσυχο και χαμογελαστό)  
Κυλάει πάνω στο λεπτό του κρεβάτι  
από μαλακή άμμο  
και οι άσπροι αφροί του  
είναι χρυσαφένιο πάπλωμα.  
Η τιτάνια συστάδα σκοπέλων  
πλένει τα γρανιτένια της πλευρά  
στα διαυγή σου νερά  
—ω μοναχικό ποτάμι—  
και καθισμένος στις όχθες σου  
Εγώ  
κοιτάω τα πράσινα φύλλα  
που, διανθισμένα από σκιά και από φως  
ο άνεμος χαϊδεύει. Έτσι!  
Κοιτάω. Σκέφτομαι και θυμάμαι...  
Αλλά η ψυχή μου είναι σκοτεινή  
και, όπως όλα γύρω μου,  
κλαίει τη νύχτα. Μαύρη.  
Εγώ δεν αγαπώ πια.  
Εγώ δεν πιστεύω πια!

\*

Ποιος;  
Ποιος λοιπόν να μού 'κανε κάποτε τόσο κακό;  
Οι γυναίκες και η αγάπη;  
Οι άντρες και η φιλία;  
Η κοινωνία και οι νόμοι της;  
Η ανθρωπότητα και η πίστη της;  
Ίσως όλοι!  
Ίσως κανείς!  
Δεν ξέρω...  
Αισθάνομαι τόσο άσχημα...  
Τόσο! Τόσο! Τόσο!  
Εδώ... στην ψυχή!

\*

Ο Δαίμονας μου κοιμάται.  
Κοιμάται στο βαθύ σούρουπο  
της ψυχής μου...  
Πόσο στεναχωρημένος είμαι...  
Στεναχωρημένος και μελαγχολικός.

\*

Θα ήθελα νέους φίλους.  
Αληθινούς νέους φίλους.  
Έχω ανάγκη να εμπιστευτώ  
(σε κάποιον)  
τις μαύρες μου μελαγχολίες.  
Αλλά δεν έχω φίλους.  
Είμαι μόνος!  
Μόνος με τις  
ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΕΣ ΜΟΥ.  
Μόνος με τη μοίρα μου.  
Μόνος, μόνος έτσι!

\*

Ο Δαίμονας μου κοιμάται.  
Το μυαλό μου διατρέχεται  
από μια Ανάμνηση.  
Ανάμνηση ενός ονείρου.  
Ονείρου της νεότητας:  
“Άντρες δυνατοί και ευτυχισμένοι,  
αγκαλιασμένοι, μπλεγμένοι  
με γυμνά γυναικεία κορμιά  
όμορφα, χαρούμενα και ευτυχισμένα  
γιορτινά, και δοξασμένα  
από αθώα και ευτυχισμένα μωρά.  
Έπειτα:  
Λουλούδια και ήλιος.  
Μουσικές και χοροί.  
Αστέρια και ποιήματα.  
Τραγούδια και αγάπη” .

\*

Ο Δαίμονας μου κοιμάται.  
Το μυαλό μου διατρέχεται  
από αχτίδες κιτρινωπές  
μαύρες και πρασινωπές  
της αισχρής πραγματικότητας!  
Της πραγματικότητας που περνάει...  
“Ένα αμάγαλμα από άσχημους και άσχημες  
Ένα σύνολο υποκρισίας και άγνοιας,  
Ένα μίγμα δειλίας και ντροπής.  
Ένα όλο από κοπριά και από λάσπη” .  
Αχ , όχι!  
Όχι! Όχι! Όχι!  
Εγώ υποφέρω τόσο!  
Τόσο! Τόσο! Τόσο!

\*

Ο ήλιος έδυσε.  
(Ο ωραίος χρυσαφένιος ήλιος)  
Οι Άγγελοι του απογεύματος  
ψυχορραγούν.  
Τα πράσινα φύλλα είναι κρανία θανάτου,  
κρύα, σαρκαστικά...  
Το ποτάμι (το ωραίο διαυγές ποτάμι)  
είναι τώρα ένα μαύρο φίδι  
τρομακτικά απλωμένο  
ανάμεσα στους βράχους των σκοπέλων.  
Τάφος πένθιμος και βουβός.  
Τάφος πένθιμος και μαύρος.

\*

Το τσιγάρο μου έσβησε...  
(το ωχρό και ζεστό μου τσιγάρο  
σαν ένας άρρωστος εραστής)  
Η στάχτη διασκορπίστηκε .  
Ο καπνός επίσης.  
Σε 'μένα δεν έμεινε  
τίποτε άλλο από λίγη κίτρινη νικοτίνη



πάνω στα πικρά μου χείλη:  
όπως στη ζωή και στα όνειρα. Έτσι!

\*

Μπαίνω στο βαθύ σούρουπο  
της ψυχής μου  
ο κόκκινος μου Δαίμονας ξυπνά.  
Αισθάνομαι σαν ένα ρυάκι από μαύρο αίμα  
που κυλά στα πικρά μου χείλη ...  
Έχω μια τραγική προαισθήση ...  
Τι θα συμβεί τη νύχτα;  
Αλλά... τα αστέρια  
–τα ακριβά αστέρια–  
θα δουν.  
Αχ, να μπορούσα ακόμη μια φορά  
να γελάσω και να καταραστώ...  
Αλλά βλέπω μια αστραπή απειλητική (ο θάνατος;)  
να λάμπει στο σκοτάδι της νύχτας.  
Θα πρέπει να ΧΤΥΠΗΣΩ!  
Το αισθάνομαι...  
Το αισθάνομαι! Το αισθάνομαι! Το αισθάνομαι!  
Εγώ είμαι ένα άστρο που στρέφεται  
προς μια τραγική δύση.

## ΤΟ ΑΝΑΡΧΙΚΟ ΤΑΠΕΡΑΜΕΝΤΟ ΣΤΗ ΔΙΝΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

[Από το *Libertario*, Λα Σπέτοια, ν. 793, 8 Δεκεμβρίου 1920]

Στον Αναρχισμό –αναφορικά με τη ζωή σαν πράξη και σαν ύλη– πέρα από δυο διαφορετικές αντιλήψεις φιλοσοφικές –την κομμουνιστική και την ατομικιστική, που το διαχωρίζουν στο θεωρητικό πεδίο– ενυπάρχουν δυο τάσεις πνευματικές και φυσικές που λειτουργούν ως διαχωρισμός δυο ταμπεραμέντων κοινής ιδιοκτησίας καθώς και δυο φιλοσοφικών τάσεων. Αν και αμφότερα, τέκνα της ίδιας κοινωνικής πάθησης, έχουμε δυο τάσεις διαφορετικές που μας δίνουν δυο διαφορετικές παθήσεις ηδονιστικής προέλευσης.

Υπάρχουν εκείνοι που υποφέρουν –θα έλεγε ο Νίτσε– από ζωτική αφθονία (κομμουνιστές και ατομικιστές) και υπάρχουν και εκείνοι που υποφέρουν από ζωτική έλλειψη. Στους τελευταίους ανήκουν εκείνοι οι κομμουνιστές και εκείνοι οι ατομικιστές, εραστές της ησυχίας και της ειρήνης, της σιωπής και της μοναξιάς. Στους πρώτους ανήκουν αυτοί οι κομμουνιστές και ατομικιστές που αισθάνονται το εσωτερικό Εγώ σαν μια ισχυρή διονυσιακή δόνηση ξεχειλίζουσα από δύναμη και αντιλαμβάνονται τη ζωή σαν μια εκδήλωση δύναμης και βούλησης. Είναι εκείνοι που δεν μπορούν να αντισταθούν στην ενστικτώδη ανάγκη να πετάξουν τη φλόγα του “εγώ” τους κόντρα στα τείχη του εξωτερικού κόσμου για να ελευθερωθούν και να ζήσουν την τραγωδία. Εμείς είμαστε από εκείνους.

Είμαστε Αναρχικοί –πριν από όλα– από αυθεντικό ένστικτο και από ένα ρομαντικό πάθος. Οι ιδέες μας δεν είναι τίποτε άλλο

από τολμηρές και φωτεινές δημιουργίες γεννημένες από το σμίξιμο ενός πρωτόγονου μονισμού με την αρνητική θεωρητική λογική.

Σήμερα η ιστορία της ανθρωπότητας έχει πέσει σε μια δίνη –ίσως τη πιο μεγαλειώδη– από τις πολλές που έχει περιέλθει, όπου η ψυχή του ανθρώπου έχει κληθεί να ανανεωθεί ριζικά πάνω στα τρομακτικά ερείπια γεμάτα φωτιά και αίμα, καταστροφή και διάλυση, ή να αποκρυσταλλωθεί δειλά σε μια πεπαλαιωμένη και ετοιμοθάνατη αντίληψη περί ζωής που μας υπαγορεύει και επιβάλλει η αναχρονιστική αστική κοινωνία.

Αν μια ισχυρή χούφτα από επαναστάτες, ανώτερους και ήρωες καταφέρει να εκτιναχθεί έξω από τα δυο αναρχικά ρεύματα της ζωτικής αφθονίας, ώστε να μπορέσει να σφίξει το μαύρο λάβαρο της εξέγερσης μεταδίδοντας τη φωτιά της στην καρδιά των ευρωπαϊκών χωρών, τότε ο παλιός κόσμος θα πέσει, επειδή γύρω από τον Ήρωα όλα πρέπει να μεταβληθούν σε τραγωδία και μόνο στην τραγωδία γεννιούνται τα ανανεωτικά πνεύματα που ξέρουν να αισθάνονται πιο ευγενικά και υψηλά τα γιορταστικά τραγούδια της ελεύθερης ζωής του.

Αν αυτή η χούφτα των τολμηρών δεν εκτιναχθεί έξω από τη σκιά της, έτσι ώστε να πετάξει πάνω στο απαίσιο πρόσωπο της αστικής κοινωνίας το μαύρο γάντι της πρόκλησης και της εξέγερσης, τα ερπετά της πολιτικάντικης δημαγωγίας και όλοι οι σαλιμπάγκοι, υποκριτές και κερδοσκόποι του ανθρώπινου πόνου, θα μείνουν αυτοί οι κύριοι του πεδίου και θα ρίξουν στον τραγικό κόκκινο ήλιο, που προσπαθεί να φωτίσει τη σκούρα δίνη της σκοτεινής ιστορίας, την απεχθή μάσκα από στουπέτσι που την προσέφερε στον ελεύθερο ορίζοντα της ανθρώπινης σκέψης εκείνος ο παραλυμένος αρλεκίνος ονόματι Μαρξ, και όλα θα καταλήξουν σε μια αισχρή και χοντροειδή κωμωδία μπροστά στην οποία κάθε αναρχικός θα πρέπει να αυτοκτονήσει από αξιοπρέπεια και ντροπή.

Για εκείνη τη μερίδα των ιταλών αναρχικών που υποφέρουν από ζωτική αφθονία, για εκείνους τους ιταλούς αναρχικούς –ατομικιστές και κομμουνιστές– για τους οποίους ο αγώνας, ο κίνδυνος και η τραγωδία είναι μια πνευματική και υλική ανάγκη, η ώρα έφθασε! Η ώρα για να επιβληθούν και να κυριαρχήσουν. Η

αληθινή ελευθερία και το αληθινό δικαίωμα του ανθρώπου υπάρχει μέσω της ικανότητάς του να ΘΕΛΕΙ. Το δικαίωμα και η ελευθερία είναι η ΔΥΝΑΜΗ.

Αυτό που από τους άλλους θεωρείται επώδυνη θυσία για μας πρέπει να είναι δώρο και ένα χαρούμενο ολοκαύτωμα. Πρέπει να ριχτούμε στα κύματα του παρελθόντος χρόνου, να διατρέξουμε το πέρασμα των αιώνων, να ξαναηφορήσουμε γενναία την Ιστορία ώστε να ξαναπιούμε από τις παρθένες πηγές από τις οποίες αναβλύζει ακόμα ζεστό και καπνίζον, το αίμα των πρώτων και ελεύθερων ανθρώπινων θυσιών. Χρειάζεται να ξαναμπούμε, γυμνοί και ξυπόλυτοι ανάμεσα στους ζωντανούς βράχους της μυθικής ζούγκλας και να τραφούμε όπως οι μακρινοί μας πρόγονοι, με λιονταρίσιο μεδούλι και με άγρια φύση.

Μόνο έτσι –όπως η Μαρία Βέστια– θα μπορέσουμε να πούμε στον πρώτο Ήρωα ότι ήξερε στωικά και γαλήνια να προσφέρει τη σάρκα του στις κόκκινες φλόγες μιας πένθιμης και κροταλίζουσας εχθρικής πύρας: Τώρα και εμείς, όπως εσύ, μπορούμε να τραγουδήσουμε για τα μαρτύρια. Η Ζωή που η κοινωνία μας προσφέρει δεν είναι μια ζωή γεμάτη, ελεύθερη και γιορτινή. Είναι μια ζωή καταπιγμένη, ακρωτηριασμένη και ταπεινωμένη. Εμείς πρέπει να την αρνηθούμε.

Αν δεν έχουμε τη δύναμη και την ικανότητα να αποσπάσουμε βίαια από τα χέρια της εκείνη την ανώτερη και ρωμαλέα ζωή που τόσο έντονα εμείς την αισθανόμαστε, ας πετάξουμε εκείνο το φάντασμα στο βωμό της θυσίας και της οριστικής παραίτησης. Θα μπορούσαμε τουλάχιστο να τοποθετήσουμε μια όμορφη και ηρωική κορόνα στο ματωμένο πρόσωπο της τέχνης που διαφωτίζει και δημιουργεί.

Καλύτερα να ανέβουμε στις φλόγες της πυράς και να πέσουμε με το κρανίο κομματιασμένο από μια ριπή ενός τυφλού εκτελεστικού χτυπήματος παρά να δεχθούμε το φάντασμα μίας ειρηνικής ζωής που δεν είναι τίποτε άλλο από μια κακή παρωδία της.

Ως εδώ φίλοι με τη δειλία. Φτάνει ω σύντροφοι η αφελής ψευδαίσθηση “της ηρωικής πράξης του πλήθους”. Φτάνει.

Το πλήθος είναι άχυρο που ο σοσιαλισμός έβαλε να σαπίσει στο στάβλο των αστών.

Οι Ερρίκο Μαλατέστα, Πασκουάλε Μπινάτσι, Δάντε Καρνεσέκι και οι χιλιάδες άλλοι άσημοι που σαπίζουν σε αυτούς τους μiasματικούς και θανατερούς λάκους, τις φυλακές της μοναρχίας της Σαβοΐας –και που οι σημαιοστολισμένοι του PSI (Σοσιαλιστικό Κόμμα Ιταλίας) ζήτησαν από το χοιροτροφείο του Μοντετοτόριο να φτιάξουν και άλλες ακόμη μεγαλύτερες– θα έπρεπε να μοιάζουν σε όλους μας με φαντάσματα που περπατάνε με μορφές τρομακτικές ανάμεσα στους αβέβαιους μαιάνδρους της σκοτεινής μας ψυχής, θα ‘πρεπε να ‘ναι για μας πολλές καυτές λάμπεις που ξεχύνονται από την καρδιά μας και καταλήγουν στις αυλακίες του προσώπου μας γεμίζοντάς το τρομερή ντροπή.

Ξέρω, όλοι μας ξέρουμε, ότι εκατό ΑΝΤΡΕΣ –άξιοι να λέγονται έτσι– θα μπορούσαν να κάνουν αυτό που πέντε χιλιάδες “οργανωμένοι” δεν είναι και δε θα είναι ποτέ σε θέση να κάνουν. Εσείς δε βλέπετε, ω φίλοι, τη σκιά του Μπρούνο Φιλίππι<sup>1</sup> που γελάει σαρκαστικά κοιτώντας μας.

---

1. Ο Μπρούνο Φιλίππι γεννήθηκε στο Λιβόρνο το 1900. Ήταν το μεγαλύτερο μεταξύ έξι παιδιών μιας οικογένειας εργατών. Εργάτης κι ο ίδιος σε τυπογραφείο, από μικρή ηλικία έρχεται σε επαφή με αναρχικούς, αρχίζει να διαβάει πολύ, ενώ άρθρα του δημοσιεύτηκαν στο αναρχικό περιοδικό *Iconoclasta* και από τα δεκαπέντε του ήδη χαρακτηρίζεται από τις αρχές ως ταραχοποιό στοιχείο. Μετά από μια επεισοδιακή διαδήλωση όπου μεταξύ άλλων έπεσαν αρκετοί πυροβολισμοί και του κομμουνισμού που περικλείεται στην εξής φράση: όχι πόλεμος μεταξύ λαών, παρά μονάχα ταξικός. Σε ένα κείμενό του, που φιλοξενείται στο *Cronaca Libertaria* δηλώνει ότι “οι αναρχικοί έπρεπε να είναι υπέρ της συνέχισης του πολέμου, προσδοκώντας ότι ο πόλεμος τελικά θα στρεφόταν κατά της κοινωνίας που τον προκάλεσε”.

Στα χρόνια που θα ακολουθήσουν τον πόλεμο συμμετέχει ενεργά στο κίνημα, ενώ το καλοκαίρι του 1919 στο Μιλάνο, αρκετοί αναρχικοί προβαίνουν σε βομβιστικές ενέργειες κατά αριστοκρατών και κρατικών κτιρίων, ανάμεσα τους και ο Φιλίππι.

Το βράδυ της 7ης Σεπτεμβρίου στο κέντρο του Μιλάνου, στην Γκαλερί Βιτόριο Εμανουέλε, ένας “κακοντυμένος” νεαρός κρατώντας στα χέρια ένα πακέτο ανέβαινε τις σκάλες που οδηγούν στην έδρα του New Club –το κλαμπ των ευγενών όπως ήταν γνωστό, ο αγαπημένος τόπος συνεύρεσης των Λομβαρδών αριστοκρατών και βιομη-

Δεν υπάρχουν λοιπόν ΕΚΑΤΟ ΑΝΑΡΧΙΚΟΙ σε όλη την Ιταλία, άξιοι να λέγονται έτσι; Δεν υπάρχουν πια εκατό “ΕΓΩ” ικανά να περπατήσουν με φλεγόμενα πόδια στη στροβιλιζόμενη κορύφωση των ιδεών μας;

Ο Ερρίκο Μαλατέστα και όλοι οι χιλιάδες άλλοι πεσόντες στα χέρια του εχθρού στα πρώτα ξεσπάσματα της κοινωνικής αυτής καταιγίδας περιμένουν με –ευγενικό και πυρετώδες συνάμα– άγχος τον κεραυνό που θα συντρίψει το καταρρέον κτίριο, που βάζει σε κίνδυνο την ιστορία, που επανυψώνει τις αξίες της ζωής, που φωτίζει το μονοπάτι του ανθρώπου...

Αλλά ο φωτεινός και μοιραίος κεραυνός δεν μπορεί να εισβάλει στις καρδιές της μάζας. Οι μάζες που μοιάζανε κάποτε θαυμάστριες του Μαλατέστα τώρα είναι δειλές και ανίκανες να αντιδράσουν.

Η κυβέρνηση και η αστική τάξη το ξέρουν... το ξέρουν και καγχάζουν. Σκέφτονται: *“Το PSI είναι μαζί μας. Είναι το απαραίτητο πiónι για να ‘χει αποτέλεσμα το μοχθηρό μας παιχνίδι. Είναι το Αμπρακατάμπρα που βρίσκει μορφή στη φωνή Αμπρακας και Άμπρα της αιώνιας μαγείας. Οι δειλές μάζες είναι οι σκλάβες του και ο Ερρίκο Μαλατέστα είναι γέρος και άρρωστος. Θα τον κάνουμε να πεθάνει στο βαθύ σκοτάδι ενός υγρού κελιού και έπειτα θα ρίξουμε το πτώμα του στα μούτρα των αναρχικών του συντρόφων”*.

---

χάνων– πριν φτάσει στο τέλος τους μια έκρηξη κάνει το κτίριο να κουνηθεί ουθήμελα, τα τζάμια και τους πολυτελείς πολυέλαιους να θρυμματίζονται σκορπώντας τον τρόπο και τον πανικό στη παριστάμενη ελίτ για να ακολουθήσει ένας απίστευτος συνωστισμός προς την έξοδο. Ήταν τέτοιος ο πανικός τους που περισσότεροι τραυματίστηκαν κατά την έξοδο παρά από την ίδια την έκρηξη. Αμέσως καταφθάνουν οι πυροσβέστες και λίγο μετά, μέσα στα συντρίμια ανασύρουν ένα παπούτσι μες τα αίματα “δίχως άλλο το παπούτσι αυτό δεν ανήκε σε κάποιο θαμώνα, είναι απ’ αυτά που φοράνε οι φτωχοί” αποφαίνονται... λίγο παραπέρα θα βρουν και τα υπόλοιπα κομμάτια του διαμελισμένου κορμιού του δράστη καθώς και ένα πιστόλι μπράουνινγκ. Την επομένη ο 17χρόνος Ανούντσιο Φιλίππι καταγγέλλει την εξαφάνιση του αδελφού του Μπρούνο και επειδή δεν βρέθηκε στη λίστα των νοσοκομείων ή των συλλήψεων της προηγούμενης, η αστυνομία του ζήτησε μήπως μπορεί να αναγνωρίσει το διαμελισμένο κορμί, εκείνος με το που είδε τα παπούτσια του Μπρούνο τα αναγνώρισε μονομιάς. Το *Avanti* της 9ης Σεπτεμβρίου έγραψε: *“Ο Μπρούνο Φιλίππι ήταν πολύ γνωστός στους ανατρεπτικούς κύκλους, ως ιδεαλιστής απόλυτα προσηλωμένος στις πεποιθήσεις του, ικανός για την ύστατη θυσία”*.

Ναι, έτσι σκέφτονται κυβέρνηση και αστική τάξη στα βάθη της μοχθηρής και ηλίθιας ψυχής τους. Θα θέλαμε εμείς να δεχτούμε αδιάφορα την αγενή αυτή πρόκληση; Θα θέλαμε εμείς να περάσει στη σιωπή αυτή η άγρια και κτηνώδης προσβολή; Τόσο δειλοί είμαστε πια;

Εύχομαι τα τρία αυτά τεράστια ερωτηματικά, τόσο μεγαλοπρεπή και τρομερά να βρούνε στους αναρχικούς μια γενναία απάντηση που να λέει: ΟΧΙ! Με βροντερή φωνή, όσο πιο βροντερή...

Είναι από τις φλεγόμενες άκρες της φωτεινής κορυφής που πρέπει να αναβλύζουν οι λαμπερές ελευθερώτριες,

Ο σπουδαίος και σοφός γέρος περιμένει. Ηρωικοί σύντροφοι: ΕΜΑΣ!

Το πτώμα ενός γέρου αγκιτάτορα κοστίζει πάντα πιο πολύ απ' τη ζωή χιλίων επικίνδυνων.

Αδέλφια θυμηθείτε το. Ας μην πέσει πάνω μας η πιο βαθιά απ' όλες τις ανθρωπίνες ντροπές,

## ΣΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ ΤΩΝ ΦΑΝΤΑΣΜΑΤΩΝ

[Με το ψευδώνυμο: Μπρουνέτα η Εμπρήστρια –από το *Vertice*, Άρκολα, 21 Απριλίου 1921]

*Δεν υπήρχε παρά η Ομορφιά και η Δύναμη  
αλλά οι άσχημοι και οι αδύνατοι για να  
ισορροπήσουν ανακάλυψαν τη Δικαιοσύνη.*

Ραφαέλε Βαλέντε

Πίστευα ότι είναι όνειρο και όμως είναι η αιμοβόρα πραγματικότητα. Είμαι συμπεσιμένος μέσα σε ένα διπλό κύκλο, περικυκλωμένος από μανιακούς τρελούς.

Ο κόσμος είναι μια βρώμικη και λασπώδης εκκλησία όπου όλοι έχουν ένα είδωλο να το λατρεύουν φετιχιστικά και ένα βωμό για να θυσιαστούν. Ακόμη και εκείνοι που δέχτηκαν την ειδωλολατρική πυρά για να κάψουν το σταυρό πάνω στον οποίο ο θεάνθρωπος ήταν καρφωμένος, δεν κατάλαβαν ακόμη ούτε την κραυγή της ζωής, ούτε το ουρλιαχτό της Ελευθερίας. Αφ' ότου ο Ιησούς Χριστός μέσα από τα βάθη του θρύλου του, έφτυσε στο πρόσωπο του ανθρώπου τη χειρότερη ύβρη προτρέποντάς τον να αρνηθεί εαυτόν, για να πλησιάσει το θεό, ήρθε η σειρά της Γαλλικής Επανάστασης η οποία –τι σκληρή ειρωνεία– εξήγγειλε ακριβώς το ίδιο προσκλητήριο διακηρύσσοντας τα “ανθρώπινα δικαιώματα” .

Με το Χριστό και τη Γαλλική Επανάσταση ο άνθρωπος έγινε τέλειος. Ο σταυρός του Χριστού συμβολίζει την ΠΙΘΑΝΟΤΗΤΑ να γίνεις άνθρωπος, τα “ανθρώπινα δικαιώματα” ακριβώς το ίδιο.



Για να φθάσεις την αληθινή τελειότητα χρειάζεται να θεοποιηθείς και έπειτα να εξανθρωπιστείς. Αμφότερα όμως διακηρύσσουν την τελειοποίηση του ανθρώπου –ατόμου, του πραγματικού Εγώ– επιβεβαιώνοντας πως μόνο μέσω της πραγματοποίησης του ιδεώδους, ο άνθρωπος μπορεί να φθάσει μέχρι τις μαγικές κορυφές της τελειότητας.

Ο Χριστός σου λέει: αν ανέβεις υπομονετικά τον έρημο Γολγοθά και έπειτα σταυρωθείς καθ' εικόνα και ομοίωση ΜΟΥ, εμένα του θεανθρώπου, θά 'σαι το τέλειο ανθρώπινο πλάσμα, άξιο να καθίσει στα δεξιά του πατέρα μου που βρίσκεται στο βασίλειο των ουρανών. Και η Γαλλική Επανάσταση σου λέει: Εγώ διακηρύξα τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν εσύ μπεις πιστά στο συμβολικό μοναστήρι της ανθρώπινης δικαιοσύνης για να εξαγιστείς και εξανθρωπιστείς μέσω των ηθικών κανόνων που διέπουν την κοινωνική ζωή, θα γίνεις ένας πολίτης και θα σου δώσω τα δικαιώματα σου κηρύσσοντάς, σε άνθρωπο. Μα εκείνος που θα τόλμαγε να πετάξει στις φλόγες το σταυρό όπου καρφωμένος βρίσκεται ο θεάνθρωπος καθώς και τα τραπέζια όπου είναι στραβοχαραγμένα τα ανθρώπινα δικαιώματα, για να μπορεί έπειτα να ακουμπήσει στον παρθένο και γρανιτένιο βράχο της ελεύθερης δύναμης, τον κεντρικό άξονα της ζωής, θα 'ταν ασεβής και μοχθηρός και εναντίον του θα στρέφονταν οι ματωμένοι λάρυγγες των απειλητικών φαντασμάτων: το θεϊκό και το ανθρώπινο.

Στα δεξιά οι θειούχες και αιώνιες φλόγες της κόλασης που τιμωρεί την ΑΜΑΡΤΙΑ, στα αριστερά το βουβό τρίξιμο της γκιλοτίνας που καταδικάζει το ΕΓΚΛΗΜΑ.

Η κρύα και άψυχη δειλία του ανθρώπινου φόβου, βλαστός της θεωρίας ενός μυστικιστικού και άρρωστου αισθήματος τελικά κατορθώνει να θριαμβεύσει επί της υγιούς και πρωτόγονης ΑΔΙΚΙΑΣ, ενστικτώδους και έμψυχης που ήταν μόνο Δύναμη και Ομορφιά, Νιάτα και Θάρρος. Η πρόοδος (;) και ο πολιτισμός (;) η θρησκεία (;) και το ιδεώδες (;) έκλεισαν τη ζωή σ' έναν θανατηφόρο κύκλο όπου τα πιο άσχημα φαντάσματα ύψωσαν το γλοιώδες βασίλειό τους. Είναι ώρα να τελειώνουμε με αυτά. Χρειάζεται να αποκοπούμε βίαια απ' αυτόν τον κύκλο και να βγούμε έξω. Αν οι χίμαιρες των θεϊκών θρύλων επηρέασαν τόσο

πολύ την ανθρώπινη ιστορία και η ανθρώπινη ιστορία επιζητά τη μετατροπή του ενστικτώδους-πραγματικού ανθρώπου για να ακολουθήσει τη διαδρομή της εμείς θα εξεγερθούμε! Δεν είναι δικό μας λάθος αν από τις συμβολικές πληγές του Χριστού πετάγονται οι πυώδεις σταγόνες στον κόκκινο δίσκο της ανθρωπότητας και παράγουν πάνω της, τη μολυσματική πολιτική σαπίλα που διακήρυξε τα ανθρώπινα δικαιώματα. Αν οι άνθρωποι θέλουν να σαπίσουν στις τακτοποιημένες σπηλιές της κοινωνικής σήψης ας βολευτούν. Δεν θα είμαστε εμείς που θα τους ελευθερώσουμε. Αλλά εμείς αγαπάμε τον Ήλιο και θέλουμε να διπλωθούμε (ανεμπόδιστα) από τον πόνο που θα μας προκαλέσει το καυτό και βίαιο φιλί του.

\*

Αν κοιτάξω γύρω μου ἔρχεται να ξεράσω. Από τη μια ο επιστήμονας τον οποίο πρέπει να πιστεύω για να μην μείνω αδαής. Από την άλλη ο ηθικολόγος και ο φιλόσοφος των οποίων τις εντολές επίσης πρέπει να δεχτώ για να μην μείνω ένα κτήνος. Ὑστερα ἔρχεται η Σοφία που πρέπει να δοξάζω και ο ήρωας μπροστά στον οποίο πρέπει να γονατίσω συγκινημένος.

Ἐπειτα ἔρχεται ο σύντροφος και ο φίλος, ο ιδεαλιστής και ο υλιστής, ο άθεος και ο πιστός και όλη η απεραντοσύνη από πιθήκους, γνωστούς και άγνωστους που θέλουν να μου δώσουν τις καλές τους συμβουλές και να με βάλουν τελικά στον καλό δρόμο. Γιατί εκείνος που έχω διαλέξει εγώ είναι ένας λάθος δρόμος –όπως είναι και οι ιδέες μου, η σκέψη μου, όλα πάνω μου.

Εγώ είμαι ένας λάθος άνθρωπος. Αυτοί –φτωχοί τρελοί– είναι όλοι εμποτισμένοι με την ιδέα ότι η ζωή τους έχει αναθέσει να' ναι επίσημοι ιερείς στο βωμό των πιο σπουδαίων αποστολών, αφού η ανθρωπότητα κινείται γύρω από σπουδαία πεπρωμένα... Αυτά τα φτωχά και συμπονετικά ζώα βεβηλωμένα από ψεύτικα ιδανικά και μεταμορφωμένα από την τρέλα, δεν μπόρεσαν ποτέ να καταλάβουν το τραγικό και ευχάριστο θαύμα της ζωής, όπως δεν κατάφεραν να αντιληφθούν ότι η ανθρωπότητα σε καμία περίπτωση δεν κινείται γύρω από ένα σπουδαίο πεπρωμένο. Αν είχαν καταλάβει κάτι από όλα αυτά, θα ἔχαν τουλάχιστον μάθει ότι

οι όμοιοί τους δεν έχουν καμία όρεξη να τσακίσουν τη σπονδυλική τους στήλη για να περάσουν την άβυσσο που τους χωρίζει.

Μα εγώ είμαι αυτός που είμαι, δεν έχει σημασία.

Και ο κοσμος εκείνων των ποικιλόχρωμων κουρουνων δεν χρησιμεύει σε τίποτε άλλο από το να διασκεδάσει την ευγενική και προσωπική μου σοφία. Δεν ακούτε, ω αποστολικοί πίθηκοι της ανθρωπότητας και του κοινωνικού μέλλοντος, κάτι που βουίζει πέρα από τα φαντάσματά σας;

Ακούστε, ακούστε! Είναι ο κεραυνοβόλος κρότος των οργισμένων μου γέλιων, που πάνω στα ψηλά αντιλαλούν.

## ΕΝ ΕΙΔΕΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

*Πάνω στο ουράνιο τόξο του Ήλιου  
ο Τρελός τη ζωή τιθασεύει.  
Η Δόξα με διεστραμμένο μάτι  
τον κοιτά από την υπέρτατη Κορυφή.*

Εγώ δεν αναγγέλλω και δεν υπόσχομαι τίποτα.

Πολλοί είναι οι ψεύτες προφήτες που προανήγγειλαν στους ανθρώπους την πιθανότητα μίας νέα ζωής και ακόμη πιο πολλοί είναι οι κοινοί πληβείοι του πνεύματος που δίνουν υποσχέσεις στον κόσμο –ο καθένας τους σαν ένας νέος Ιησούς– με το αίμα τους αλύτρωτο να ρέει...

Ποιος είμαι; Δεν το ξέρω! Δεν μπορώ να αυτοπροσδιοριστώ...

Είμαι ένα αμάγαλμα Ταπεινοφροσύνης και Περηφάνιας, Σοφίας και Άγνοιας, Ελαττώματος και Αρετής, Δειλίας και Ηρωισμού, Φωτός και Σκοτεινιάς, Λογικής και Παραλόγου.

Είμαι μια ύπαρξη μετέωρη μέσα στην άβυσσο ενός ανεξερεύνητου βάθους, με το μάτι καρφωμένο προς μια μακρινή κορυφή που ίσως να είναι και χίμαιρα.

Γνωρίζω ότι ενυπάρχουν μέσα μου κορυφές έρημες και ανθισμένες, σαν φανταστικοί θερινοί κήποι και σκοτεινές σπηλιές που δεν είδαν ποτέ τον ήλιο.

Βρήκα ΦΙΛΟΥΣ που μου μοιάζουν για το λόγο ότι και εγώ μοιάζω λιγάκι σε αυτούς και αποφασίσαμε να κατασκευάσουμε μαζί ένα σπίτι από κρύσταλλο στα βράχια μιας ΚΟΡΥΦΗΣ.

Δεν περνιόμαστε και Θεοί όμως γι' αυτό.

Αλλά υπάρχουν οι Αετοί και τα Φίδια, που όπως και οι Θεοί αγαπάνε τα παρθένα ύψη...

Εμείς είμαστε μεταξύ αυτών!

Ζώα λοιπόν, αλλά ΚΟΡΥΦΑΙΑ ζώα! Ζώα που διπλώνονται σε παράξενες στάσεις ανάμεσα σε συμβολικούς θάμνους μιας πραγματικά Ελεύθερης Τέχνης καλλιεργώντας τα δηλητηριώδη λουλούδια της καθαρής Ομορφιάς, ακόμα και αν οι πίθηκοι, κάτοικοι ιταμών βάλτων της κοινωνίας, εκτοξεύσουν προς τη φωλιά μας, εμάς των βίαιων μοναχικών, το ανίσχυρο ανάθεμά τους και τις γελοίες υπόκωφες κατάρες τους.

Δεν έχω τίποτε άλλο να πω, ωστόσο εγώ δεν έχω αυτοπροσδιοριστεί...

Ξέρω ότι μια δήλωση αυτού του είδους θα 'χε το δικαίωμα να την κάνει ακόμη και ο πιο ταπεινός απ' όλους τους νεκρούς. Αλλά πέρα από αυτό ξέρω καλά ότι ακόμη και το πιο λαμπρό πνεύμα –εκτός του ότι θα είχε το δικαίωμα– θα έπρεπε να αισθανόταν το απόλυτο χρέος να προβεί σε μια τέτοια δήλωση.

## Ο ΑΠΑΛΛΟΤΡΙΩΤΗΣ

[Από το *Iconoclasta*, Πιστόια, ν. 10, 26 Νοεμβρίου 1919]

*Η ελευθερία μου και τα δικαιώματά μου είναι  
τόσα όσο και η ισχύς μου.  
Ακόμη και την ευτυχία και τη μεγαλοσύνη  
θα τις έχω μόνο στο μέτρο της δύναμής μου!*

Ο Απαλλοτριωτής είναι η πιο ωραία αρσενική φιγούρα, απροκατάληπτη και αρρενωπή που συνάντησα ποτέ στον Αναρχισμό. Αυτός είναι που δεν έχει τίποτε να περιμένει. Αυτός είναι που δεν έχει κανένα βωμό για να θυσιαστεί. Αυτός δοξάζει μονάχα τη Ζωή με τη φιλοσοφία της Δράσης.

Τον γνώρισα σε ένα μακρινό αυγουστιάτικο μεσημέρι ενώ ο ήλιος μετέτρεπε σε χρυσάφι την πρασινίζουσα φύση, που γιορτινή και αρωματισμένη τραγουδούσε εύθυμα τραγούδια παγανιστικής ομορφιάς. Μου είπε: “*Ήμουν πάντα ένα πνεύμα ανήσυχο, περιπλανώμενο και εξεγερμένο. Μελέτησα τους ανθρώπους και την ψυχή τους τόσο σε βιβλία όσο και στην πραγματικότητα. Αυτό που βρήκα ήταν ένα αμάγαλμα κωμικού, αγοραίου και δειλίας. Από όλα αυτά μου έμεινε μια αίσθηση ναυτίας. Από την μία κυριαρχούν τα απειλητικά ηθικά φαντάσματα δημιουργημένα από το ψέμα και την υποκρισία. Από την άλλη τα κτήνη προς θυσία που λατρεύουν με φανατισμό και δειλία. Αυτός είναι ο κόσμος των ανθρώπων. Αυτή είναι η ανθρωπότητα. Για αυτό τον κόσμο, για αυτούς τους ανθρώπους, για αυτήν την ανθρωπότητα εγώ αισθάνομαι απέχθεια. Πληβείοι και αστοί είναι ισότιμοι. Αμφότεροι είναι άξιοι. Ο σοσιαλισμός δεν είναι αυτής της γνώμης. Αυ-*

τός ανακάλυψε το καλό και το κακό. Και για να καταστρέψει αυτούς τους δυο ανταγωνισμούς δημιούργησε δυο άλλα φαντάσματα: Ισότητα και Αδελφότητα μεταξύ των ανθρώπων...

Αλλά οι άνθρωποι θα είναι ίσοι απέναντι στο κράτος και ελεύθεροι στο Σοσιαλισμό... Αυτός –ο σοσιαλισμός– απαρνήθηκε τη Δύναμη, τη Νεότητα, τον Πόλεμο! Αλλά όταν οι αστοί, οι άθλιοι του πνεύματος, δεν θέλουν να ξέρουν ότι είναι ίσοι με τους πληβείους, τους άθλιους της σάρκας, τότε ακόμη και ο σοσιαλισμός δέχεται, κλαψουρίζοντας, τον πόλεμο. Ναι, ακόμη και ο σοσιαλισμός δέχεται τους φόνους και τις απαλλοτριώσεις. Αλλά στο όνομα ενός ιδανικού ισότητας και ανθρώπινης αδελφότητας... Από εκείνη την άγια αδελφότητα που ξεκίνησαν οι Κάιν και Άβελ!...

Μα με το σοσιαλισμό σκέφτεται κανείς κατά το ήμισυ, ελευθερώνεται κατά το ήμισυ, ζει τα μισά!... Ο σοσιαλισμός είναι αδιαλλαξία, είναι ανικανότητα να ζεις, είναι η πίστη στο φόβο. Εγώ πάω πιο πέρα! Ο σοσιαλισμός θεώρησε καλό την ισότητα και κακό την ανισότητα. Καλοί οι δούλοι, κακοί οι τύραννοι. Εγώ διέσχισα το κατώφλι του καλού και του κακού για να ζήσω έντονα τη ζωή μου. Εγώ ζω σήμερα και δεν μπορώ να περιμένω το αύριο. Η αναμονή είναι για τους λαούς και την ανθρωπότητα, γι' αυτό και δεν είναι δικιά μου δουλειά. Το μέλλον είναι η μάσκα του φόβου. Το θάρρος και η δύναμη δεν έχουν μέλλον για τον απλό λόγο ότι τα ίδια είναι το μέλλον, που εξηγείται ενάντια στο παρελθόν καταστρέφοντάς το.

Η καθαρότητα της ζωής εξελίσσεται μόνο με την ευγένεια του θάρρους, που είναι η φιλοσοφία της δράσης”.

Παρατήρησα: “Η καθαρότητα αυτής της ζωής μου φαίνεται να πλησιάζει το έγκλημα!”.

Απάντησε: “Το έγκλημα είναι ανώτατη σύνθεση ελευθερίας και ζωής. Ο ηθικός κόσμος είναι ο κόσμος των φαντασμάτων. Εκεί υπάρχουν φαντάσματα και σκιές φαντασμάτων: εκεί υπάρχει το Ιδεατό, η οικουμενική Αγάπη, το Μέλλον. Ιδού η σκιά των φαντασμάτων: Εκεί υπάρχει άγνοια, φόβος, δειλία. Βαθύ σκοτάδι. Σκοτάδι αιώνιο, ίσως. Και εγώ έζησα για μια μέρα, εκεί στη φρικτή και ρυπαρή φυλακή. Έπειτα οπλίστηκα με έναν ιερό πυρσό για να κάψω τα φαντάσματα και να βιάσω τη νύχτα. Όταν έφτα-

σα μπρος στα σκουριασμένα κάγκελα του καλού και του κακού, τα γκρέμισα μανιασμένα και διέσχισα το κατώφλι. Η αστική τάξη, μου πέταξε το ηθικό της ανάθεμα και ο ηλίθιος λαός την ηθική του κατάρρα.

Μα και οι μεν και οι δε, είναι ανθρωπότητα. Εγώ είμαι ένας άνθρωπος. Η ανθρωπότητα είναι ο εχθρός μου. Αυτή θέλει να με σφίξει μέσα στα χιλιάδες της τρομερά πλοκάμια. Εγώ ψάχνω μόνο να αποσπάσω απ' αυτή ότι καλύπτει τις επιθυμίες μου. Είμαστε σε πόλεμο! Ότι έχω τη δύναμη να αποσπάσω είναι δικό μου. Και ότι είναι δικό μου το θυσιάζω στο βωμό της ελευθερίας μου και της ζωής μου.

Εκείνης της ζωής μου που αισθάνομαι να πάλλεται μέσα στις φοβερές φλόγες που μου καίνε την καρδιά, ανάμεσα σ' εκείνο τον άγριο σπαραγμό όλου μου του είναι, που φουσκώνει την καρδιά μου με θεϊκές καταιγίδες και κάνει να αντιχούν στο πνεύμα εκκωφαντικές πολεμικές φανφάρες και πολυφωνικές συμφωνίες μιας ανώτερης αγάπης, παράξενης και άγνωστης, που γεμίζει τις φλέβες με αίμα θεριεμένο και δυνατό το οποίο σκορπίζεται στο σύνολο των μυών μου, των νεύρων και της σάρκας μου, δονήσεις διαβολικές μίας χαρούμενης επέκτασης, εκείνης της ζωής μου που διαβλέπω μέσω των τρελών οραμάτων των φανταστικών μου ονείρων, που χρειάζεται και λαχταρά αιώνια εξέλιξη. Το σύνθημά μου είναι να περπατώ απαλλοτριώνοντας και καίγοντας, αφήνοντας πίσω μου ουρλιαχτά ηθικών προσβολών και κομμάτια παλιών αντικειμένων να καπνίζουν. Όταν οι άνθρωποι δεν θα κατέχουν πια τα ηθικά πλούτη –μοναδικοί πραγματικοί θησαυροί όντως απαραβίαστοι– τότε θα πετάξω τα αντικλείδια μου. Όταν στον κόσμο δεν θα υπάρχουν πια φαντάσματα, θα πετάξω τον πυρσό μου. Αλλά αυτό το μέλλον είναι μακρινό αλλά ίσως και να μην είναι! Και εγώ είμαι ένας γιος αυτού του μακρινού μέλλοντος, θεμελιωμένο σε αυτόν τον κόσμο πάνω στο Τυχαίο, στην ισχύ του οποίου εγώ υποκλίνομαι”.

Έτσι μου είπε ο Απαλλοτριωτής σ' εκείνο το μακρινό αυγουστιάτικο μεσημέρι ενώ ο ήλιος μετέτρεπε σε χρυσάφι την πρασινίζουσα Φύση που, γιορτινή και αρωματισμένη, τραγουδούσε χαρούμενα τραγούδια παγανιστικής ομορφιάς.



## ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΗ ΚΡΑΥΓΗ

[Από το *Cronaca Libertaria*, Μιλάνο, ν. 2 , Αύγουστος 1917]

*Αφιερωμένο στους πληβείους.*

*Η πτώση των λαών και της ανθρωπότητας  
θά 'ναι το σημάδι της δικής μου ανύψωσης.*

Μ. Στίρνερ

Δεν μπορεί πια με το ιστορικό κώνειο του Σωκράτη και με το θρυλικό σταυρό του Χριστού να τραφεί το ανήσυχο και αμφίβολο πνεύμα των νέων ανθρώπων. Αυτές οι δυο θυσίες, έχοντας πέσει ευτυχώς στη βαθιά άβυσσο ενός σκοτεινού παρελθόντος, καταναλώθηκαν –χωρίς αμφιβολία– σε βάρος των ρωμαλέων ατομικότητων, παλλόμενες και ακραίες εκδηλώσεις της ελεύθερης ζωής.

Και ομολογώ ότι ο ίδιος ο Διογένης σε σύγκριση με το Σωκράτη και το Χριστό, μου φαίνεται πραγματικά ένας ανανεωτής, ήδη το βαρέλι έχει μια πολύ βαθύτερη και διαφορετική σημασία από το κώνειο του ενός και το σταυρό του άλλου.

Αλλά αν ο Σωκράτης και ο Χριστός, με τον άχρηστο θάνατο τους, χτύπησαν –μέχρι να τις κάνουν να ματώσουν τρομερά– τις δικές τους και αληθινές προσωπικές δυνάμεις, όλες οι επαναστάσεις απ' την πλευρά τους μήπως δεν έκαναν το ίδιο; Δεν ήταν άραγε με την επαναστατική δυναμική που ο Χριστιανισμός θριάμβευσε πάνω στη σχεδόν αξιοζήλευτη παγανιστική κοινωνία;

Και όλες οι δημοκρατίες, οι αυτοκρατορίες, οι μοναρχίες φιλελεύθερες, συνταγματικές, ολοκληρωτικές, δημοκρατικές... , δεν γεννήθηκαν άραγε μέσα από χείμαρρους αίματος, κλονιζόμενες στις φλεγόμενες περιοχές των πολέμων και των επαναστάσεων;

Αλλά γιατί όμως η βίαιη και πυρετώδης ορμή όλων των επαναστάσεων κομματιάστηκε πάντα ανεμπόδιστα, επιτρέποντας σε νέα φαντάσματα να υψωθούν μέχρι και σε κυρίαρχη εξουσία;

Η απάντηση δεν μπορεί να περιμένει βέβαια για πολύ, αφού σε κανένα δε θα είναι δύσκολο να κατανοήσει ότι όλες οι Επανάστασεις ήταν με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, προδιαγεγραμμένες και όλοι οι επαναστάτες –εκτός από τις έσχατες μειοψηφίες, τους “τρελούς”– ήταν πάντα στερημένοι συνείδησης, καθοδηγημένοι από χιμαιρικά και θρυλικά φαντάσματα.

Αλλά ποια αξία μπορούν να έχουν για μένα αυτά τα φαντάσματα; Σε τι μπορούν να με βοηθήσουν όλα αυτά; Σε μένα τον εικονοκλάστη, το δολοφόνο φαντασμάτων, θραύστη παλιών και νέων ειδώλων; Σε τι θα μπορούσε να με βοηθήσει, για παράδειγμα, ο θρίαμβος του Χριστιανισμού; Σε μένα, έναν κατ’ εξοχήν αντιχριστιανό;

Και οι δημοκρατίες, οι μοναρχίες και όλα τα άλλα κοινωνικά σχήματα τέλος πάντων, που υψώνονται σε ιερές εξουσίες και δεν αναγνωρίζουν σε μένα το “χριστιανό”, τον “υπήκοο”, τον “πολίτη”, το “μέλος”, κ.λπ.; Εφόσον δεν μου είναι δύσκολο να κατανοήσω ότι σε κάθε κοινωνικό σχήμα πρέπει να υπάρχει ένα “σύστημα”, ακόμη και αν αυτό το σχήμα είναι το καλύτερο των καλύτερων: η Αδελφότητα! Αλλά κάθε “ιερό” σύστημα και όλα αυτά που είναι Ιερά, είτε θεϊκά είτε ανθρώπινα, απαιτεί από μένα, το Άτομο, αποποιήσεις και ταπεινώσεις. Και δεν τελειώνει εδώ, υπάρχει και συνέχεια.

Αφού κάθε κοινωνικό σχήμα, γεννημένο στα συντρίμια του παλιού, που έπεσε με θόρυβο στο τίποτα, είναι πεπεισμένο ότι αυτό είναι το μόνο τέλειο. Και είναι αυτό ακριβώς το δόγμα της τελειότητας που τη σπρώχνει περισσότερο να αντιδρά στον ανήσυχο Εξεγερμένο που δεν λείπει να γονατίσει ούτε καν μπροστά στο νέο Θεό: αφού αν σήμερα, για παράδειγμα, η εξέγερση κόντρα στο δεσπότη “πασών των Ρωσιών” βρίσκει την επιδοκιμασία και δικαιολογία στις βρώμικες εφημερίδες του τόπου μας, αυτές που δεν θα επιδοκίμαζαν ούτε θα δικαιολογούσαν τίποτα αν μια τέτοια εξέγερση είχε ξεσπάσει στο... άσπιλο εσωτερικό της... φιλελεύθερης και... δημοκρατικής Ιταλίας. Το αντίθετο...

Αλλά ας κάνουμε ένα βήμα ακόμα πιο μπροστά! Ας υποθέσου-  
με, για παράδειγμα, ότι αύριο στην Ιταλία διακηρύσσανε τη δημο-  
κρατία: σε αυτή την περίπτωση ένα μεγάλο μέρος εκείνων, που σή-  
μερα παριστάνουν τους επαναστάτες, δεν θα μετατρεπόντουσαν  
στους πιο σκληρούς και αντιδραστικούς αυριανούς συντηρητικούς;

Αν κάποιος “θερμοκέφαλος”, κάποιος “τρελός” ή κάποιος  
“θερμόαιμος” ήθελε να απειλήσει για ακόμη μια φορά το νέο  
τους οικοδόμημα, το νεότερό τους Θεό; Μα εδώ μου φαίνεται να  
ακούω μερικό καλό κόσμο –ίσως υπερβολικά καλό– να αναφω-  
νεί: “Μα αυτός είναι εχθρός της Επανάστασης!”. – Όχι, όχι. Ω,  
καλέ μου κόσμο άκουσε με, μιας που είμαι τόσο επαναστάτης που  
σχεδόν δεν θα με αναγνωρίζατε. Και ξέρετε γιατί είμαι ένας επα-  
ναστάτης σχεδόν αγνώριστος; Για ένα πολύ απλό λόγο μα...  
πολύ σπουδαίο στην απλότητά του. Και είναι αυτός: ότι εγώ είμαι  
ένας επαναστάτης οδηγούμενος μόνο από την απέραντη και ασυ-  
γκράτητη παρόρμηση της ΔΙΚΙΑΣ ΜΟΥ ελεύθερης ανάπτυξης  
της δύναμης της βούλησης.

Δεν είναι ένα φάντασμα που με οδηγεί, αλλά εγώ ο ίδιος που  
περπατώ, δεν είναι το χιμαιρικό όνειρο μιας τέλει κοινωνίας οικου-  
μενικής ανθρώπινης λύτρωσης, αλλά η απόλυτη ανάγκη της  
δυναμικής μου επιβεβαίωσης απέναντι σε άλλες δυνάμεις.

Ο Θεός, το Κράτος, η Κοινωνία, η Ανθρωπότητα, κ.λ.π.  
έχουν για τους ίδιους ένα νόημα. Αν εγώ δεν θέλω να δεχθώ να  
υποταχθώ στο νόημα του Θεού, είμαι ένας αμαρτωλός. Αν εγώ  
δεν θέλω να υφίσταμαι το Κράτος, την Κοινωνία, την Ανθρωπό-  
τητα, είμαι ένας “ασεβής”, ένας “εγκληματίας”, ένας “παλιάν-  
θρωπος”.

Αλλά τι ακριβώς είναι η “αμαρτία”; Τι είναι το “έγκλημα”;

Και εδώ ακόμα πιστεύω ότι για να αναλύσει κάποιος όλα αυτά  
δεν χρειάζεται καμία μακριά και λεπτομερή αποδεικτική επεξήγη-  
ση, εφόσον και τα μωρά ακόμα θα ‘πρεπε να ξέρουν, ότι η πιο  
μεγάλη “αμαρτία” που μπορεί να διαπραχθεί σε βάρος του θεού  
είναι να τον χλευάσει, να μην τον υπακούσει, να τον ατιμώσει και  
να τον απαρνηθεί. Να ατιμώσει τέλος πάντων ότι είναι θεϊκά και  
ανθρώπινα “ιερό”, θεωρείται η πιο μεγάλη “αμαρτία”, το πιο σο-  
βαρό “έγκλημα”.

“Ιερό”! Ορίστε, το πιο τερατώδες και τρομερό φάντασμα μπροστά στο οποίο μέχρι σήμερα όλοι έχουν νιώσει τρόμο. Να το παλιό και φθαρμένο τραπέζι που πρέπει να συντρίψουν οι άνθρωποι.

Οι ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ, οι ΕΙΚΟΝΟΚΛΑΣΤΕΣ, όλοι εκείνοι που στην “αμαρτία” και στο “έγκλημα” ανακάλυψαν τελικά τη νέα πηγή από την οποία αναβλύζει η υπέρτατη ζωική σύνθεση.

Ακόμη και ο λαός, όταν θα μάθει να ξεδιψά σε αυτές τις νέες άγνωστες πηγές, θα αντιληφθεί πολύ γρήγορα ότι, ακόμα και αυτός, είναι μια γρανιτένια δύναμη. Αλλά για να γίνουν αυτά χρειάζεται τούτος ο λαός να μην αφήνεται άλλο να κυριαρχείται από το φόβο.

Ω, λαέ άκουσε με! Εγώ δεν είμαι ο νέος Χριστός που ήρθε για να θυσιαστεί στο βωμό της λύτρωσής σου. Αν το έκανα θα ήμουν ένας τρελός και εσύ ένας επαίτης. Εγώ πλησιάζω το χείλος μου στο ατμασμένο αυτί σου και εξαπολύω μια κραυγή. Μια τρεμάμενη κραυγή που θα σε κάνει να χλωμιάσεις. Η κραυγή που εξαπολύω είναι εκείνη του μεγάλου Γερμανού εξεγερμένου Μαξ Στίρνερ.

Άκουσέ τη λοιπόν, αφού είναι μόνο στην αξία αυτής της μαγικής κραυγής που, σα λαός, θα πρέπει να εξαφανιστείς ώστε να μπορεί έπειτα να αναδυθεί η ανθούσα δύναμη όλων των ατομικοποιημένων μελών σου. Να τη η μαγική κραυγή: Ο Εγωιστής επιβεβαιώθηκε πάντα με το έγκλημα και με το βλάσφημο χέρι του έσυρε από τα βάθρα τους, τα ιερά είδωλα. Πρέπει να τελειώνουμε με το ιερό, ή καλύτερα ακόμα: η ανάγκη να τσακίσουμε το ιερό πρέπει να γίνει γενική υπόθεση. Δεν είναι μια νεα επανάσταση που πλησιάζει: αλλά ένα έγκλημα ισχυρό, επιτακτικό, μεγαλοπρεπές, αδιάντροπο, ασυνείδητο, που ανακοινώνεται στον ορίζοντα με ένα εκκωφαντικό θόρυβο: εσύ δεν βλέπεις ότι ο ουρανός σκεπασμένος από προαίσθηση, σκοτεινιάζει και σιωπά;

Αλλά και εδώ ακόμη, ω λαέ, σε βλέπω να οπισθοχωρείς και να φωνάζεις με τρόπο: “Τι είναι λοιπόν αυτό το έγκλημα; Τι θέλει να πει Αυτός με όλα αυτά;”

Αχ, λαέ, λαέ! Δεν έχεις καταλάβει ακόμη τη γλώσσα του;

Ε, λοιπόν άκουσέ το τώρα. Είναι αυτός που λέει: Βάλε το χέρι σου σε ότι σου χρειάζεται. Πάρτο, είναι δικό σου. Είναι η διακήρυξη πολέμου όλων εναντίον όλων. Εγώ είμαι μόνο ο κριτής αυ-

τού που θέλω να έχω. Καταλαβαίνεις τώρα εσύ, λαέ, ποιο είναι το έγκλημα που ΑΝΑΚΟΙΝΩΝΕΤΑΙ ΣΤΟΝ ΟΡΙΖΟΝΤΑ ΜΕ ΕΚΚΩΦΑΝΤΙΚΟ ΘΟΡΥΒΟ; Αλλά εσύ, ω λαέ, ίσως να μην ξέρεις να συμμορφωθείς με την ιδέα ενός αιώνιου πολέμου: εσύ που άφησες να σε αποκοιμίσουν σαν ένα δυστυχημένο μωρό, με το γλυκό όνειρο μιας αιώνιας ειρήνης. Και όμως ποιος ξέρει πόσα είδωλα θα 'χεις ακόμη να λατρεύεις και στο βωμό των οποίων θα πρέπει να θυσιαστείς!

Φτωχέ λαέ! Και να σκεφθείς ότι ακόμη και οι τυφλοί θα έπρεπε να αντιληφθούν τώρα πια, πως όποιος δεν ξέρει να δεχθεί τον αιώνιο πόλεμο για δική του επιβεβαίωση και δικό του θρίαμβο, πρέπει να δεχθεί την αιώνια σκλαβιά που θα 'ναι ο θρίαμβος των θρυλικών φαντασμάτων, δηλωμένων εχθρών του Εγώ.

Ναι, ω λαέ, εγώ αποφάσισα να είμαι, μια φορά έστω, απόλυτα ειλικρινής μ' εσένα.

Και να τι σου λέει η ειλικρίνειά μου: σήμερα εσύ θυσιάζεις στα ματωμένα χαρακώματα για μια αιτία που δεν είναι η δικιά σου, αύριο ίσως να θυσιαστείς στις ματωμένες περιοχές της Επανάστασης, για να επιτρέψεις, έπειτα σε ένα σκουλήκι παρασιτικό και διαβρωτικό να αναδυθεί στις ματωμένες θάλασσες βγαλμένο, ανάμεσα από ζεστά και καπνίζοντα κύματα, μέσα από τις μπρούτζινες φλέβες μέχρι να υψωθεί σε ένα νέο είδωλο και να καθίσει πάνω από εσένα, ακριβώς ίσος με τον αρχαίο Θεό.

Το καθαγιασμένο τραγουδάκι που μιλάει για Αγάπη, Έλεος και Δικαίωμα θα επιστρέψει για να ακουστεί, παιγμένο με πολύ ευγένεια από τις νέες άρπες, μέλη μιας παμπάλιας συμφωνίας.

Λαέ άκουσέ με! Απ' την άλλη μεριά πρέπει να σου πω κάποια πράγματα ακόμη. Και αυτό που πρέπει να σου πω ακόμη, είναι αυτό που, ίσως, με πιέζει πιο πολύ.

Να' μαι λοιπόν. Εγώ είμαι ΜΟΝΑΔΙΚΟΣ και μέχρις ότου εσύ θα είσαι λαός δε θα μπορώ να συνεργαστώ μαζί σου. Όταν θα το κάνω θα' ναι για να συγκρουστώ με τον εχθρό μου που είναι το αφεντικό σου. Αλλά εσύ, σα λαός, δεν θα αφηρόσουνα να σερθείς αφού λατρεύεις τόσο τον Κύριό σου.

Εσύ θέλεις να συνεχίσεις ακόμη να ζεις γονατιστός. Αλλά εγώ έπιασα το νόημα της Ζωής.

Και όποιος κατάλαβε τη ζωή δεν μπορεί να ζει γονατιστός.

Κατάλαβα επίσης και όλες τις παγίδες που μου έβαλαν οι κύριοι αυτής. Όταν αυτοί με είδαν να βαδίζω τολμηρά προς την κατάκτηση της ζωής μου, οπλισμένος με όλη την απροκατάληπτη δύναμη, αυτοί έβαλαν κάτω από τα άπληστα μάτια μου τα γελοία και άρρωστα φαντάσματά τους.

Αυτοί προσπάθησαν να με φοβίσουν με το σκιάχτρο του “ιερού”, αλλά αφού είδαν ότι εγώ ο Εικονοκλάστης, ο Ασεβής, χλευάζω και περιγελώ ότι είναι “ιερό” ή προς “καθαγίαση” και ότι, σαν Αρμίδας καταστρέφω το παλάτι στο οποίο μια μέρα έπρεπε να υποστώ τη μαγεία, αυτοί πέταξαν την ιερή μάσκα και αφέθηκαν εναντίον μου με όλες τις δυνάμεις τους, φτάνοντάς με στο έσχατο σημείο.

Ήταν εκείνη τη μέρα που, ω λαέ, είχα την αληθινή αποκάλυψη αυτού που είναι η πραγματική ζωή, και ποια θέση περιμένει σε αυτή, τη δικιά μου Μοναδικότητα! Τώρα ζω όρθιος. Το μάτι μου δε γνωρίζει πια τον ύπνο.

Σε κανένα δεν αναγνωρίζω δικαιώματα εναντίον μου. Μόνο η δύναμη θα μπορέσει να με νικήσει τώρα πια, όχι πια όμως τα φαντάσματα. Είπα πως μόνο η δύναμη μπορεί να με νικήσει. Αλλά κάνω και εγώ χρήση της. Δε ζητάω τίποτα πια από κανένα. Δεν είμαι ένας επαίτης εγώ. Οικειοποιούμαι μονάχα ότι με έχει εξουσιοδοτήσει να οικειοποιηθώ η ισχύς μου.

Η Επανάστασή μου έχει ξεκινήσει ήδη από πολύ καιρό. Από κείνη τη μέρα που γνώρισα τη ζωή πήρα τα όπλα και διακήρυξα το δικό μου πόλεμο. Εγώ μάχομαι για μια υπόθεση που είναι δικιά μου, καμιά άλλη δε μπορεί να μ’ ενδιαφέρει. Οι εχθροί μου μάχονται και αυτοί επίσης για μια υπόθεση που είναι η δικιά τους και εναντίον της δικιάς μου.

Μα δεν τους μισώ για αυτόν το λόγο.

Το ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ενδιαφέρον που έχουν και μάχονται εναντίον μου, τους απαλλάσσει από το δικό μου ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ενδιαφέρον που μ’ έσπρωξε να πάρω τα όπλα εναντίον τους.

Μπορεί κάλλιστα να τους σκοτώσω για δικό μου θρίαμβο, αλλά χωρίς να τους μισώ, χωρίς να τους περιφρονώ, δεν μάχομαι για φαντάσματα εγώ!

Περιφρονώ τους επαίτες, τους ζητιάνους, όλους εκείνους που δεν τολμούν να πολεμήσουν και το μόνο που ξέρουν να κάνουν είναι να προσεύχονται και να κλαίνε. Είναι αυτοί που ζητιανεύουν τα πεσμένα ψίχουλα από το πολυτελές τραπέζι του εχθρού μου. Και είναι με αυτούς τους ζητιάνους του σώματος και του πνεύματος που ο εχθρός μου δημιουργεί μια ισχύ σκοτεινή και φοβερή για να την εξαπολύσει εναντίον μου, στη μάχη μέχρι τέλους μεταξύ εμάς των Εγωιστών. Αλλά τι μπορούν να κερδίσουν αυτοί οι ζητιάνοι από τη νίκη που θα έχει καταφέρει σ' εμένα ο εχθρός μου, δηλαδή το αφεντικό τους; Τίποτα, εκτός από τα συνηθισμένα ψίχουλα και την αιώνια σκλαβιά!

Μα τι είσαι λοιπόν, ω λαέ, αν όχι η τυφλή μάζα, ασυνείδητη, ζητιάνα που εξαπολύεσαι εναντίον μου προς άμυνα του Κυρίου σου; Άκουσε με, ω λαέ! Εσύ σαν Τέτοιος πρέπει να εξαφανιστείς, δεν πρέπει να υπάρχει θέση για σένα στο θέατρο της νέας ζωής.

Χλευάζεις; Σου ῥχεται να μου ορμήξεις;

Ίσως να κατάφερα να ξυπνήσω μέσα σου, χτυπώντας σε δυνατά με το μαστίγιό μου, ένα εσώτερο υπόλοιπο περηφάνιας που κοιμόταν κρυμμένο στις απόκρυφες πτυχές της αιώνια σκλαβωμένης ψυχής σου; Ήδη ακούγονται τα πολεμικά σαλπίσματα που δηλώνουν τις ανίκητες επιθέσεις των Μοναδικών στα φαντάσματα: Κράτος, Κοινωνία, Θεός, Ανθρωπότητα...

Απομακρύνονται χλωμοί σερνόμενοι στο βάραθρο του τίποτα όλοι οι ακόλουθοί σας, μπροστά στην εξεγερμένη φάλαγγα από Ελεύθερους και Εικονοκλάστες που προχωράει αμείλικτη στο θελλώδη ουρανό του Μέλλοντος.

## Η ΦΙΛΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΦΙΛΟΙ

[εκδόθηκε μετά τον θάνατό του από το γιο του, Ρέντσο Φεράρι, από το *Ruta*, Παρίσι 1950]

Ένας “Άνθρωπος” μου είπε: “Δεν καταλαβαίνω τις ιδέες σου και ούτε επιδοκιμάζω τον τρόπο που σκέφτεσαι, όμως δεν σε θεωρώ παράλογο”. Χωρίς να του απαντήσω απομακρύνθηκα απ’ αυτόν και συνέχισα τον περίπατό μου στο απέναντι πεζοδρόμιο.

Γιατί; Απλά: γιατί διαπίστωσα για ακόμη μια φορά πως δεν έφτασε η εποχή που ένας φίλος να μπορεί να πει στο διπλανό του: “Δεν με ενδιαφέρουν οι ιδέες σου, ούτε η σκέψη σου, αλλά θαυμάζω και εκτιμώ το μυστηριώδες σύνολο της ατομικότητάς σου”. Όταν ο άνθρωπος θα ξέρει να προφέρει με δυνατή και ειλικρινή φωνή αυτή όπως και άλλες λέξεις για να εκφραστεί διάφανα, χωρίς πέπλα, θα έχει χαράξει το μονοπάτι που θα τον οδηγήσει στο Βασίλειο της φιλίας και της αγάπης.

Η εποχή μας είναι γεμάτη από καμουφλαρισμένο μίσος και από έναν χαμηλής έντασης επικίνδυνο πόλεμο: όλες οι λέξεις περί Αγάπης και φιλίας είναι αρωματισμένα πέπλα αλλά κρύβουν το δηλητηριώδη χάλυβα που δεν φέρνει τίποτε άλλο από πόνο και δάκρυα.

Εκείνο το “δεν πιστεύω ότι είσαι παράλογος” που είπε ο συνομιλητής μου, ήρθε να αποδείξει με σαφήνεια, εκείνο που κρυβόταν πίσω από τη φαινομενική του φιλικότητα. Γι’ αυτό τον άφησα χωρίς απάντηση και απομακρύνθηκα απ’ αυτόν.

Πιστεύω πως όταν δεν είναι δυνατό να εμπιστευθείς τη φιλία ενός ανθρώπου, το λιγότερο που μπορείς να κάνεις είναι να τον κηρύξεις εχθρό σου. Ειλικρινά εκτιμώ όσους απωθούνε τη στοργικότητα της καρδιάς μου. Αυτοί είναι άξιοι του σπαθιού μου. Πρέ-



πει να είμαι σαφής: κατέχω μια καρδιά και ένα σπαθί, και είμαι και στα δυο γαλαντόμος.

Μια μέρα ένας φίλος μου είπε: “Αυτά που γράφεις ή λες μ’ ενδιαφέρουν μόνο σχετικά, ωστόσο μ’ ενδιαφέρει πολύ να εκτιμήσω αυτό που νιώθεις. Και πιστεύω πως στην έκφραση αυτών που νιώθεις υστερούν οι λέξεις... και έτσι θα βρεις τον τρόπο για να κάνεις κάποιον να σε καταλάβει. Μην μιλάς λοιπόν και άσε να σε κοιτάζουν στα μάτια όπου θα διαβάσω τα εσώψυχά σου και θα προσπαθήσω να μαντέψω την ψυχική σου κατάσταση!”.

Θα μισοκλείσω τα βλέφαρα μέχρις ότου να μην μπορεί κανείς να διεισδύσει στο βάθος των διάφανων ματιών μου, να μην μπορεί κανείς να διερευνήσει στα μύχια της ψυχής μου. Γνωρίζω, από προσωπική εμπειρία, πόσο επικίνδυνο είναι να προσπαθεί κανείς να μαντέψει. Στο βάθος του μυαλού μου σκέφτομαι ότι πιθανώς εκείνη τη μέρα θα χάσω ένα “Φίλο”.

Σήμερα ενώ τριγυρνούσα ψάχνοντας κάποιο σκορπισμένο υπόλοιπό μου, βρήκα ένα... φίλο. Μπορώ όμως να καταλάβω σε τι πράγμα θα ‘χει διάρκεια αυτή η φιλία;

Παρόμοια ερωτήματα δεν τα συνηθίζω, και πιο δύσκολα βρίσκω και την απάντηση. Σκέφτομαι σχεδόν με σιγουριά ότι ενώ εγώ κάνω διάφορες εικασίες, αυτός παραμένει ήρεμος και σε λίγο θα πάψει να ‘ναι φίλος μου. Η φιλία είναι κάτι το τόσο λεπτό, τόσο λαμπρό, κάτι τόσο σπάνιο, που σχεδόν δικαιολογώ μερικά άτομα που αρνούνται να ψάξουν καν γι’ αυτή. Θα διαμαρτυρηθεί κανείς απ’ αυτούς αν τον πουν μισάνθρωπο;

Όχι! Όπως και να ‘χει αυτοί είναι οι μοναχικοί! Από αυτούς είμαι εγώ, γιατί μισώ τους ανθρώπους που φτιάχνουν νόμους για το πως πρέπει να ζεις στην κοινωνία, ενώ εκτιμώ αυτούς που ξέρουν να μείνουν μόνοι. Το συναίσθημα της μοναξιάς είναι το ανώτερο ανάμεσα στα ανθρώπινα συναισθήματα. Ανήκει συγχρόνως και στη δύναμη και στην ομορφιά.

Εξάλλου οι μοναχικοί είναι οι άνθρωποι που χάρισαν τα περισσότερα ευεργετήματα στην ανθρωπότητα. Και είναι γι’ αυτό που η “μεγαλόκαρδη” Ανθρωπότητα τους περιφρονεί.

Συνοψίζοντας: ο μοναχικός διαλέγει λίγους φίλους, γιατί τον απωθεί η υποκρισία και το ψέμα.

## ΠΑΡΑΒΟΛΗ

[από το *Iconoclasta*, Πιστόϊα, 1920]

Ναι: είμαι μια ύπαρξη πολύμορφη και μια πραγματικότητα περιπλοκή!

Και μόνο στον καθρέφτη των περασμένων αναμνήσεων και στα μελλοντικά όνειρα μπορώ να διεισδύσω, να παρατηρήσω και να κατανοήσω την ουσία αυτή, της αινιγματικής και μυστηριώδους ύπαρξής μου.

Άνθρωποι, ω αγαπημένα μου αδέρφια, χαμένα και αποκηρυγμένα αδέρφια, αλήθεια σάς λέω ότι είμαι ένας εγωιστής δωρητής, αλλά σε σας δε μπορώ να προσφέρω παρά τη σκιά του εαυτού μου. Εγώ κατοικώ σε ένα πρόσχαρο σπίτι του πιο χαρούμενου πόνου. Αλλά πείτε μου, ω αδελφιά μου, πείτε μου φίλοι μου: ποιος από εσάς ποτέ θα μπορούσε να αντισταθεί στο μάτι του σαγηνευτή Δαίμονα, στο μάτι του αμαρτωλού φιδιού;

Αδέρφια, εγώ είμαι το Κακό, το Μεγάλο, το Αληθινό, το Λαμπρό Κακό!

Κοιτάτε τη σκιά μου. Εγώ ζω πίσω της, αποκοιμισμένος γλυκά από τα αόρατα χέρια της ερωμένης μου εταίρας, της θεϊκής και καταχθόνιας τρέλας (την ονομάζω έτσι γιατί γεννήθηκε από το τρελό σμιζίμο στα ιερά δάση του Πόνου, μεταξύ του Ονείρου και της Φαντασίας, μεταξύ της Ύλης και της Ιδέας) .

Μα αυτή δεν είναι, όπως ο Θάνατος, μια ερωμένη με λευκή και ευωδιαστή σάρκα; Ω, αδέρφια όχι! Οι ερωμένες σας με σάρκα και οστά, σάς έχουν χάσει. Η δικιά μου, πνευματική και φωτεινή με εξύψωσε, με μεταμόρφωσε, με εξάγνισε και με λύτρωσε...

Ω, Σκιά! Ω, Σκιά μου, σώσε με τώρα από το κυνικό βλέμμα

των αντίζηλων αδελφών μου, αφού το Κακό και η Τρέλα σφιχταγκαλιασμένα, χορεύουν τώρα μέσα στην πιο βαθιά και φωτεινή άβυσσο της ύπαρξής μου.

Αχ, πόσο ανώτερο είναι το θεϊκό μυστήριο της Τρέλας!

Τώρα παρατηρώ το Ιερό Τόξο της αιώνιας φωτιάς. Σ' αυτό –με την ξεχωριστή κόμη– βλέπω να υψώνεται γυμνή η Ζωή –η δικιά μου Ζωή– κρατώντας σφιχτά στη γροθιά της ένα βακχικό Θύρσο στολισμένο με άσπρα και κόκκινα τσαμπιά. Τώρα περπατάει φανταστικά με γυμνά και φτερωτά πόδια στους ελεύθερους και πρόσχαρους δρόμους του πνεύματος, φωτισμένους από μια αυγή που λάμπει μες' το αίμα. Και τρέχω εκεί κάτω, μακριά προς τις καυτές μεσημεριανές ακτίνες του ύστατου ήλιου για να “σαπίσω με χαρά από το φιλί του”.

Να που φτάνουν οι μοναχικοί περιπλανώμενοι.

Οι τρελοί, οι Ποιητές, οι Ήρωες.

Ω, τελευταίοι και αληθινοί φίλοι μου, ελάτε ήρθε ο καιρός, ήρθε ο καιρός!

Δε βλέπετε μακριά εκεί κάτω, εκείνη την καθαρή πόλη από κατάλευκο χιόνι;

Σύντομα θα δείτε την άσπρη και καθαρή πόλη να διαλύεται από την πυρακτωμένη δύναμη του ήλιου.

Αχ, ο Ήλιος, ο Ήλιος! Η τελευταία Φωτιά, η τελευταία Δύναμη, η τελευταία Ομορφιά, η τελευταία μεγαλοπρεπής και ασεβής Δύναμη...

Αλλά εσύ, ω τρέλα μου, γιατί γελάς άραγε τόσο σαρκαστικά;

Α, καταλαβαίνω, καταλαβαίνω...

Το χαμόγελο σου είναι εμπαιγμός. Ίσως ο τελευταίος σου τόσο ισχυρός εμπαιγμός; Ίσως; Ναι, ίσως...

## ΠΕΡΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΔΥΟ ΑΝΑΡΧΙΕΣ

[από το *Vertice*, Λα Σπέτσια, 21 Απριλίου, 1921]

Η κοινωνική σκέψη κορεσμένη από την επαναστατική δυναμική που ακτινοβολεί η πολιτική-κοινωνική αντίληψη των ελευθεριακών κομμουνιστών εισβάλλει μέσω του οικουμενικού βάθους του ανθρώπινου πόνου για να βρεθεί μπλεγμένη σε ένα σχεδόν μονιστικό σμίξιμο με μια πιο ψηλή και ευρεία ψυχική-πνευματική αντίληψη του αναρχικού ατομικισμού, ο οποίος στοχεύει στην οριστική και ριζική αναρχία.

Αλλά όντας η Αναρχία ένα “απόλυτο τέλος” σε πλήρη αρμονία με τα αόριστα ιδανικά και ο κομμουνισμός μια “σχετική” μεταβατική φάση νομικής-κοινωνικής φύσης, που καταλήγει σ’ έναν οικονομικό εμπειρισμό –γι’ αυτό και είναι προανάκρουσμα, εισαγωγή στερημένη της μουσικής αρμονίας μιας πλήρους και τελικής εποποιίας– συμβαίνει, οι θαρραλέοι γιοι των δυο θεωρητικών τάσεων που σχετίζονται με το μέλλον της κοινωνίας να συνεχίζουν να μαλλιοτραβιούνται ακόμα, εναλλάξ ανταγωνιζόμενοι –είτε οργανισμένοι είτε ήρμεμοι– για τη φιλοσοφική-πνευματική κληρονομιά της καθαρής Αναρχίας. Είναι ο αρχαίος δυαδισμός που έχοντας φορέσει μια φαινομενική λογική, γυρνάει μέσα στο διεφθαρμένο κύκλο, όπου η δογματική και ουτοπική γιόστρα περιστρέφεται γύρω από το μοιραίο άξονα των ονείρων στον οποίο η αλήθεια αλλοιώνει και μεταμορφώνει τη ζωή.

Και είναι από αυτόν το διεφθαρμένο κύκλο, όπου κανένα από τα δυο μέρη δεν τόλμησε με θάρρος να βγει, που εγώ θέλω οριστικά να αποδεσμευτώ για να μπορώ έπειτα να καταδυθώ στα λουτρά ενός νέου ήλιου.

Ο αναρχικός που στοχεύει στον κομμουνισμό και ο ατομικιστής που στοχεύει στην Αναρχία δεν αντιλαμβάνονται ότι είναι ακόμη στριμωγμένοι ασφυκτικά μέσα στα δεσμά μιας ευνοησιμένης κοινωνιολογίας και στους λάρυγγες του ανθρωπισμού –ενός γλοιώδους αμαγάλματος από ατομική μη-θέληση και από ψευδοχριστιανική ηθική.

Όποιος αποδέχεται μια υπόθεση κοινωνική, συλλογική ή ανθρώπινη, είναι έξω από την καθαρή Αναρχία του ελεύθερου ενστίκτου –παρθένο και αυθεντικό γνώρισμα του ανθρωποκεντρικού– αναφομοίωτου και αρνητή.

Εγώ –αναρχικός και ατομικιστής– δεν θέλω και δεν μπορώ να παντρευτώ τον αθεϊκό κομμουνισμό, γιατί δεν πιστεύω στην υπέρτατη ανύψωση των μαζών γι' αυτό και αρνούμαι την Αναρχία ιδωμένη σαν κοινωνικό σχήμα ανθρώπινης συμβίωσης.

Η Αναρχία εδρεύει στα ελεύθερα πνεύματα, στο ένστικτο των μεγάλων εξεγεργμένων και στις σπουδαίες και ανώτερες ψυχές.

Η Αναρχία είναι το εσώτατο μυστήριο που λειτουργεί σαν εμψυχωτής για τις ακατάληπτες μοναδικότητες, δυνατές γιατί είναι μόνες, ευγενικές επειδή έχουν το κουράγιο της μοναξιάς και της αγάπης, αριστοκρατικές γιατί περιφρονούν τη χυδαιότητα, ηρωικές γιατί είναι εναντίον όλων...

Το νέκταρ του ψυχικού Εγώ, είναι η Αναρχία και όχι ένα κοινωνιολογικό αλκοόλ για το κοινωνικό συμφέρον.

Αναρχικός είναι εκείνος που αρνείται όλες τις άλλες υποθέσεις για χαρά της δικής του ζωής που λάμπει από την εσωτερική πνευματική ένταση.

\*

Κανένα μέλλον και καμία ανθρωπότητα, κανέναν κομμουνισμό και καμία αναρχία δεν αξίζουν τη θυσία της ζωής μου. Από εκείνη τη μέρα που ανακάλυψα τον εαυτό μου θεώρησα αυτό και μόνο σαν τον υπέρτατο σκοπό.

Τώρα γυρνάω στην παραβολή που συγγενεύει με το πνεύμα μου, ελεύθερο και ελευθερωτή, λύνω τα χαλινάρια της καθαρής ενστικτώδους γύμνιας για να ελευθερωθώ πέρα από το τόξο –ιδανική κοινωνιολογική σύλληψη– που φτάνει και ενώνεται με

τον δογματικό ουτοπισμό που εκφράζουν οι δυο χλωμές αναρχίες –ονειροπόλες που αρέσκονται να δοξάζουν μέσω της αντίθεσης των ανέμων των γιορτών του ηλίου– την αυταρχική και ισχυρή κυριαρχία μου. Πέρα από το τραγικό ικρίωμα του νιτσεϊκού υπερανθρώπου εγώ αντιλαμβάνομαι μια κορυφή ακόμη πιο ελεύθερη στην οποία κανείς θεάνθρωπος δεν γιόρτασε ποτέ τα Χριστούγεννά του ή το αναστάσιμο Πάσχα του. Υπεράνω των λαών και της ανθρωπότητας ζει και πάλλεται το παράλογο και υπέρτατο μυστήριο του αόριστου Μοναχικού .

Εγώ –ένας παράφρονος ανθρώπινος αετός– εισβάλλω μέσα στο μαύρο σκοτάδι αυτής της βαθιάς νύχτας, όπου ουρλιάζει η θύελλα από ιδέες και ψιθυρίζουν οι άνεμοι της σκέψης, για να μπορώ έπειτα να ελευθερωθώ πέρα από τα εωθινά μπράτσα της αυγής και μέσα στην καυτή μεσημεριάτικη φλόγα του ήλιου, να προφητεύω με ηδονιστικό και διονυσιακό καρδιοχτύπι –προϊόν ενός αμοραλιστικού και ζωτικού ενστίκτου– εκεί που το φως του πνεύματος και το πάθος των αισθημάτων, μεθοκοπάνε στις άγριες και παρθένες πηγές από αίμα και από σάρκα.

\*

Η χαρά είναι –πρώτα απ’ όλα– ένας ειδικός τρόπος να αισθάνεται κανείς τη ζωή.

Για τον ανώτερο άνθρωπο που αισθάνεται εξυψωμένος, υπάρχει η υπέρτατη χαρά του πόνου και η βαθιά θλίψη της ευτυχίας. Ο Ζαρατούστρα που, μέσω της επώδυνης και ανώτερης μοναξιάς της κορυφής, ψάχνει με απληστία, την τελική χαρά της γνώσης και συναντά την τρελή θεία παραφροσύνη –ο Ζουλ Μπονό που μέσω του “Εγκλήματος” εξυψώνει τη θέληση του Μοναδικού πέρα του Καλού και του Κακού, ανέρχεται προς τον ουρανό της ηρωικής Τέχνης του να ζεις και να πεθάνεις. Ο Μπρούνο Φιλίππι που εξαντλημένος από την τιτάνια προσπάθεια που κατέβαλε, διεκδικεί το δικαίωμα του “Εγώ” ενάντια στους καταναγκασμούς που έχουν επιβάλει οι γλοιώδεις αστικές και λαϊκές συλλογικότητες, όλοι αυτοί είναι τα λαμπρά διαμάντια που συνθέτουν την ελευθεριακή γιρλάντα του ζωτικού μου αμοραλισμού, καθώς και οι πρωταγωνιστές της πνευματικής μου τραγωδίας.

Εγώ στη ζωή ψάχνω τη χαρά του πνεύματος και την ακριβή απόλαυση του ενστίκτου μου. Και δεν με ενδιαφέρει να ξέρω αν αυτές έχουν τις ρίζες τους μέσα στις διεστραμμένες σπηλιές του καλού ή μέσα στις στροβιλιζόμενες αβύσσους του κακού.

Εγώ ανέρχομαι, και αν κατά τη διάρκεια της πορείας μου συναντήσω τον τραγικό κεραυνό της μοίρας μου, η ζωή και ο θάνατος θα υπακούσουν στο στρεβλωμένο στόμα μου για να μπορούν έπειτα να με ακολουθήσουν στον ανώτατο στρόβιλο όπου η Τέχνη δοξάζει τους δυνατούς και ακατάληπτους εξεγερμένους, η ηθική τους δυσφημεί και τους καταδικάζει, η επιστήμη τους αποκαλεί τρελούς και η κοινωνία τους συκοφαντεί.

\*

Εγώ είμαι λοιπόν το απελευθερωμένο και χαρούμενο ένστικτο. Τεντώνοντας το αυτί μου για να ακούσω τον εαυτό μου ακούω την τρομερή κραυγή του απελευθερωτικού μου πνεύματος που τραγουδάει το επικό και θριαμβευτικό τραγούδι της τελικής νίκης.

Όλα τα τόξα έπεσαν και τσακίστηκαν. Εμένα τον ίδιο τώρα αγαπώ, εξαίρω, τραγουδάω, δοξάζω. Τα παλιά όνειρα βρήκαν ανάπαυση στο άσπρο και ευωδιαστό δέρμα των γυναικών. Η καυτή και παγανιστική μου ψυχή του απροκατάληπτου ποιητή καθρεφτίζεται με ηδυπάθεια μες' τα διεφθαρμένα μάτια όπου τα πνεύματα της Απόλαυσης και του Κακού χορεύουν τον πιο τρελό χορό. Μόνο η λάμψη των αστεριών, η ροή των ποταμών, το μουρμούρισμα των δασών, μπορούν να εκφράσουν ένα μέρος απ' ότι υπάρχει μέσα μου. Όποιος δεν καταλαβαίνει τις παράξενες συμφωνίες της φύσης δεν μπορεί να καταλάβει τις ηχηρές στροφές των μαγευτικών μου τραγουδιών.

\*

Είναι μια ψυχική κατάσταση, ο δικός μου ιδιαίτερος τρόπος να αισθάνομαι, και όχι μια σκέψη ή μια θεωρία. Όταν αισθανθώ την ανάγκη να σπρώξω αποφασιστικά προς την ελευθερία τους Κένταυρους μου και τους μαινόμενους επιβήτορες, γύρω μου επικρατεί ένα τρελό όργιο αγάπης και αίματος, επειδή είμαι –το αισθάνομαι– αυτό που οι κάτοικοι των ηθικών βάλτων της κοινωνίας αποκαλούν “κοινός εγκληματίας”.

\*

Τρελός; Όπως θέλετε! Οι φυσιολογικές υπάρξεις ποτέ δεν έχαιραν της συμπάθειάς μου. Ανάμεσα στους ανθρώπους αυτοί που αγαπώ περισσότερο είναι οι “εγκληματίες” της Σκέψης και της Δράσης (Καλλιτέχνες, Κλέφτες, Αλήτες, Ποιητές).

Μεταξύ των γυναικών που αγαπώ είναι και οι διεφθαρμένες. Τις αγαπώ ντυμένες στα γαλάζια στα απογευματινά ηλιοβασιλέματα. Τις αγαπώ ντυμένες στα κόκκινα μέσα στην ξανθιά, έτοιμη να ξεπροβάλει αυγή, τις αγαπώ γυμνές και αρωματισμένες στο κρεβάτι του έρωτα, τις αγαπώ ντυμένες στα λευκά στο μικρό κρεβάτι του θανάτου.

Φτωχές, μικρές μεγάλες αδελφές μου που πάντα αγαπούσα και ποτέ δεν κατείχα. Σας αγαπάω! Σας αγαπάω! Σας αγαπάω!

Πείτε μου ω, ζωντανές αδελφές μου, ω νεκρές αδελφές μου: ποια; ποια από σας ήταν η πιο διάσημη, η πιο μεγάλη, η πιο διεφθαρμένη;

Αχ, θαμάμαι, θαμάμαι!...

Τώρα να ‘σουν εσύ Κλάρα! Που να ‘σαι τώρα;

Σε ήξερα κάποτε μέσω του Κήπου των Μαρτυριών, του Οκτάβιου Μιρμπώ. Σε ήξερα και σε αγαπούσα! Είσαι η πιο παράξενη και εκλεπτυσμένη δημιουργία, πιο ρομαντικά και βαθιά ανθρώπινη όσο και σκληρή που ήξερε να αντιλαμβάνεται με λεπτότητα τη ζωή και εκλεκτικά τον έρωτα μεταξύ του βασιανιστικού βογκητού των μαρτυριών και του αρώματος των λουλουδιών. Όταν σε σκέφτομαι να τρέχεις, τρελή και ανάλαφρη, κάτω από τον ξανθό προάγγελο του χρυσαφένιου ηλιοβασιλέματος, ψάχνοντας να βρεις ένα πράσινο σβόλο ποτισμένο από αίμα και να φτιάξεις το πένθιμο κρεβάτι για να αφεθείς στο πιο βαθύ αγκάλιασμα αγάπης, το μόνο που μπορώ να κάνω είναι να σε θαυμάζω.

Αχ, ρομαντική και εκλεπτυσμένη δημιουργία, πως ξέρεις να διεισδύεις στο θεϊκό θαύμα των λουλουδιών και πως το αισθησιακό άρωμα του κινέζου Τάλιτρου σε διδάσκει να εξαγνίζεσαι...

Μόνο μια τόσο έκλυτη και τόσο διεφθαρμένη σαν εσένα μπορούσε να ακούσει –ακόμα και κάτω από το εκκωφαντικό και τρομερό ουρλιαχτό των μαρτυριών– τη δυνατή και ισχυρή φωνή της ενστικτώδους φύσης που κραυγάζει: “Να αγαπάτε!... Να αγα-



πάτε!... Όπως τα λουλούδια και εσείς... Δεν υπάρχει τίποτε πιο αληθινό από την Αγάπη!”. Και εγώ καταλαβαίνω, αισθάνομαι, ω Κλάρα την αγάπη σου αμαρτωλή και αμοραλιστική, καταραμένη και απεχθή για την ευνουχισμένη καθαρότητα της ηθικής των ενάρετων και των ανθρώπων.

Την νιώθω τρελή και ορμητική να υψώνεται πάνω από τα έσχατα βάθη του ενστίκτου, για να εκτιναχθεί –με μουσική αρμονία ανυπομονησίας και μυστηρίου– απροκατάληπτη και επιβλητική μπροστά στο βάρβαρο και ωμό θέαμα των ανθρωπίνων θυσιών και για να γιορτάσει τον υπέρτατο και δυνατό παλμό της ΧΑΡΑΣ πιο οδυνηρά βαθιάς, αντηχούσας στη ματωμένη καρδιά της πιο τραγικής όσο και γεμάτης ζωής.

\*

Ω, διεφθαρμένη ηρώίδα του Οκτάβιου Μιρμπώ εγώ σε εξυψώνω και σε τραγουδάω γιατί είμαι ο βάρβαρος τραγουδιστής του Κακού.

Υπεράνω των δυο Αναρχιών της Λογικής και του Καλού, εγώ σηκώνω –δοξασμένο και θριαμβευτή– το λάβαρο της Αναρχίας του Ενστίκτου και του Κακού.

## ΝΤΕ ΠΡΟΦΟΥΝΤΙΣ<sup>2</sup> ΚΑΙ ΖΕΡΜΙΝΑΛ<sup>3</sup>

[από το *La testa di ferro*, Φιούμε, ν. 40, 12 Δεκεμβρίου, 1920]

Από τους δρόμους του λυκόφωτος της ετοιμοθάνατης εποχής μας περνά ένα φέρετρο.

Είναι η κλασική κηδεία της παλιάς ρομαντικής αισθηματικής τέχνης δολοφονημένης από τη βία, εορταστική τέχνη του μέλλοντος.

Οι νέοι καλλιτέχνες, επαναστάτες και ανανεωτές, έχουν μπήξει τώρα πια τα λαμπρά καρφιά του πνεύματός τους, στο μαύρο σέπασμα του φέρετρου στο οποίο κείται οριστικά το πτώμα της τέχνης.

Ντε Προφούντις, λοιπόν, Ντε Προφούντις!

Και στην πόλη μας αναμένουμε να τραγουδήσουμε τους νεκρικούς ψαλμούς σε κείνα τα εναπομείναντα φαντάσματα του παρελθόντος όμοια με την απαρχαιωμένη μοναρχία της Σαβοΐα –που επιμένουν να θέλουν να ζουν έξω από την εποχή τους.

Όμως σχεδόν ενσυνείδητοι –αυτοί οι προσκολλημένοι στο παρελθόν– του σκοτεινού πεπρωμένου που επιβαρύνει αμείλικτα την πλάτη τους, δε βρίσκουν στο κορεσμένο εσωτερικό τους ούτε καν το κουράγιο να αγωνιστούν. Αυτό θα το εξακριβώσουν σχεδόν βέβαια στην επόμενη συγκέντρωση των καλλιτεχνών του θιάσου.

Η θλιβερή και σκοτεινή προφητική προαισθήση αυτών των γέροντων σε μακρινές εποχές γεννημένων, τους προειδοποιεί ότι οι

---

2. Αναφέρεται στο ομώνυμο έργο του Όσκαρ Ουάιλντ, που σημαίνει εκ βαθέων και το έγραψε ο συγγραφέας μέσα από τη φυλακή απευθυνόμενος στον εραστή του.

3. Ο έβδομος μήνας (21 Μαρτίου-19 Απριλίου) σύμφωνα με το ημερολόγιο που καθιέρωσε η Γαλλική επανάσταση· επίσης ένα από τα πιο γνωστά έργα του Εμίλ Ζολά.

αναιμικές και αλλόκοτες δημιουργίες στερημένες κάθε τόλμης και δημιουργικής φαντασίας, θα χλόμιαζαν από ανικανότητα και από ντροπή σαν μαραμμένες γεροντοκόρες, γεννημένες και μεγαλωμένες στην άγνοια, θα έτρεμαν από ανικανότητα και θα κοκκίνιζαν από θυμό βρισκόμενες σε ένα ηδυπαθές συμπίοιο μεταξύ όμορφων και πρόωρων ελεύθερων και απροκατάληπτων κοριτσιών.

Αλλά δεν θα μπορέσει η φυγή τους, η δικιά τους... η δικιά τους αδιαφορία, η λιποταξία, να τους σώσει από το τελικό μοιραίο σημάδεμα, από την ίδια τους τη μοίρα τους.

Αν παρενέβαιναν θα γνώριζαν την αμείλικτη, αδυσώπητη ξεκάθαρη ήττα, θα έχαναν όπως έχασε το σκούρο σκιερό λέπι κάτω από τη ζεστή βροχή και χρυσωμένο από το μεσημεριάτικο ήλιο.

Αν δεν αναμιχθούν, το οριστικό τους τέλος θα είναι ακόμα πιο ντροπιαστικό και ταπεινωτικό.

Ντε Προφούντις! επαναλαμβάνω. Ντε Προφούντις! Ντε Προφούντις! Ντε Προφούντις!

Ανοιξτε δρόμο στην ορμητική δημιουργική τόλμη των νέων εξεγερμένων –γιων του μέλλοντος. Δόξα στο μέλλον που έρχεται, λήθη στο παρελθόν που φεύγει.

Οι δικοί μας νέοι καλλιτέχνες είναι οι βιαστές της αυγής και των μυστηρίων.

Είναι οι δυνατοί και σίγουροι γονιμοποιοί αυτού που είναι, και οι πατέρες αυτού που θα είναι. Δεν είναι λάθος δικό τους αν η περασμένη γενιά δε γνώρισε αποφασιστικές τολμηρές πράξεις.

Αλλά οι νεκροί είναι νεκροί και οι ετοιμοθάνατοι θα λάβουν τη βοήθεια για να εξαφανιστούν.

Ζερμινάλ! Ζερμινάλ!

Οι νέοι μας είναι το ζεστό και ισχυρό, δίχως αισθήσεις, μεσημέρι του μέλλοντος. Είναι οι τρελοί και άφοβοι εραστές εκείνης της δύναμης που τολμά να θέλει, εκείνης της μέγιστης δημιουργικής ορμής που περικλείει τη σκέψη.

Είναι οι βίαιοι εορτάζοντες, που τιθασεύουν τα πιο διαβολικά και μαινόμενα πολεμικά άλογα της τρελής σοφίας τους.

Δόξα λοιπόν στη χούφτα αυτή των τολμηρών.

Ζερμινάλ!

## ΕΠΙΣΤΡΕΦΟΝΤΑΣ

[από το *Libertario*, v. 732, Λα Σπέτσια, 25 Σεπτεμβρίου 1919]

Αγαπητό *Libertario*,

Είκοσι δυο μήνες έχουν περάσει πια από τη μέρα που το πιο κτηνώδες, το πιο γλοιώδες απ' όλα τα τέρατα προσπάθησε να συμπαρασύρει ακόμη και μένα, μέσα στα αποκρουστικό και αιμοβόρα σαγόνιά του.

Ναι, ακόμη και εγώ προορισμένος να μεταμορφωθώ σε ταπεινό εργαλείο μιας αποκτηνωμένης δουλοπρέπειας, ακόμη και εγώ ήμουν προορισμένος να θυσιάσω (αχ, τα ζώα για θυσία...) στο βωμό του πιο ηλίθιου και αλλόκοτου απ' όλα τα ανθρώπινα φαντάσματα, ακόμη και εγώ ήμουν προορισμένος να μεταμορφωθώ σε ένα κομμάτι από “ανθρώπινο υλικό”...

Αλλά εγώ δεν πιστεύω στη μοίρα.

Ούτε καν στο πεπρωμένο, δεν πιστεύω! Όχι! Εγώ πιστεύω μονάχα στην ισχύ μου! Και μόνο στο όνομα αυτής είναι που απάντησα με ένα υπεροπτικό και περιφρονητικό “ΟΧΙ” –αριστοκρατικά αναρχικό– και έφυγα...

Περπάτησα με απέραντη χαρά στους δρόμους του Πόνου. Για σύντροφο είχα πάντα τον κίνδυνο, που αγάπησα σαν έναν μονάκριβο αδελφό. Στα χείλη του είχε πάντα το ειρωνικό χαμόγελο των ανώτερων και δυνατών, ενώ στα γαλήνια μάτια τη γοητευτική οπτασία μιας ηρωικής τραγωδίας που καταλαβαίνουν μόνο οι αληθινοί εραστές της ελεύθερης ζωής.

Ήμουν μόνος... Αλλά ήξερα πως ήταν κρυμμένη στη σκιά, μια θαρραλέα φάλαγγα με τολμηρούς και συναφείς προς εμένα, που

ζούσανε ζωή ίδια με τη δική μου! Αχ, πόση αγάπη αισθανόμουν για εκείνη την ανώνυμη ομάδα...

Τι πειράζει αν πολλοί απ' αυτούς λιώνουν στα βάθη υγρών κελιών; Αυτοί δεν λυγίζουν! Αυτοί έζησαν, εμείς ζούμε στο περιθώριο της κοινωνίας σαν αληθινοί επαναστάτες, σαν ασυμβίβαστοι Εικονοκλάστες, ή καλύτερα: δεν μας ενδιαφέρει πως θα τελειώσει αυτή η τραγωδία.

Και σε αυτή τη χούφτα από συνειδητοποιημένους “μαύρους Διαμαρτυρόμενους”, ω αγαπητό *Libertario*, που σήμερα μέσα από τις στήλες σου –αφού έχω θερμά ευχαριστήσει ΕΣΣΕΝΑ και όλη την ομάδα των αναρχικών συντρόφων και φίλων σοσιαλιστών για τη μέγιστη αλληλεγγύη, ηθική και υλική, που επιδείξατε κατά τη διάρκεια της παράνομης περιπλάνησής μου και της... νόμιμης φυλάκισής μου– τους στέλνω τους πιο θερμούς και αδελφικούς χαιρετισμούς, λέγοντάς τους: Να είστε περήφανοι για τη δράση σας, γιατί είναι μέσα από την ανυπακοή και την εξέγερση που γεννιέται μια φωτεινή ακτίνα ανθρώπινης ομορφιάς!

Γεια σας, ω αναρχικοί της πράξης!

Γεια σας, ω αδέρφια!

## ΟΙ ΑΛΗΤΕΣ ΤΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΟΣ

[απόσπασμα από το *Cronaca Libertaria*, Μιλάνο, 1917]

Με τη μορφή των αλητών –λέει ο Στίρνερ– θα μπορούσαν να επανενωθούν όλοι εκείνοι που ο καλός αστός θεωρεί ύποπτους, εχθρικούς και “επικίνδυνους”. Οποιαδήποτε αλητεία, που δεν την κάνουν οι ίδιοι δεν αρέσει στην αστική τάξη ενώ υπάρχουν βέβαια και οι αλήτες του πνεύματος οι οποίοι αισθάνονται ότι υποφέρουν κάτω από τη στέγη που φιλοξενούσε τους πατέρες τους και ψάχνουν πιο μακριά για ευρύτερο και φωτεινότερο χώρο.

Αντί να μείνουν κρυμμένοι στο οικογενειακό άντρο ανακινώντας τις στάχτες της μετριοπαθούς γνώμης, αντί να δεχθούν σαν αδιαμφισβήτητη αλήθεια ό,τι έφερε ανακούφιση και παρηγοριά σε τόσες γενιές, αυτοί υπερπηδούν το φράχτη του πατρικού χωραφιού και μέσα από το μονοπάτι της κριτικής, πηγαίνουν όπου τους οδηγεί η αδάμαστη περιέργεια και αμφιβολία τους. Ακόμα και αυτοί όμως, οι εκκεντρικοί αλήτες ανήκουν στην τάξη των ανήσυχων, ασταθών, άστατων, στην τάξη εκείνη του προλεταριάτου και όταν αφήνουν να διαφανεί η έλλειψη ηθικής κατοικίας, τους λένε “ταραξίες”, “θερμοκέφαλους”, “θερμόαιμους”...

Αχ, οι αλήτες του πνεύματος! Οι ωχροί αμετανόητοι ανατρεπτικοί! Εκείνοι που καλπάζουν μέσω των άγονων περιφερειών της ιδιόρρυθμής τους φαντασίας –δημιουργού νέων πραγμάτων!

Είπε μια μέρα ο Ζαρατούστρα, μιλώντας σε κείνους: “*Η γη είναι ελεύθερη ακόμη για τις σπουδαίες ψυχές σας. Υπάρχουν πολλές πόρτες ακόμη για τις μοναχικές και δίδυμες ψυχές σας, γύρω από τις οποίες αναδύεται άρωμα ήρεμων θαλασσών: Ακόμα είναι ελεύθερη η ζωή: ελεύθερη για τις ελεύθερες ψυχές*”.

Έπειτα συνέχισε: “Μόνο εκεί όπου το Κράτος παύει να υπάρχει, αρχίζει ο μη άχρηστος άνθρωπος: από κει ξεκινά ο ύμνος του αναγκαίου, η επωδός του μη ομοιόμορφου. Εκεί που το Κράτος παύει να υπάρχει... αλλά κοιτάτε λίγο, ω αδέρφια μου: δεν βλέπετε εκεί κάτω το ουράνιο τόξο καθώς και τις γέφυρες του υπεράνθρωπου;”.

Αλλά πριν να πει όλα αυτά, για τους πίθηκους και τους τρελούς που ρίχνονται στα πόδια του “νέου ειδώλου” –του Κράτους– είπε ακόμη: “Ω, αδέρφια μου, θα θέλατε ίσως να σας φουσήξει η πνοή των σαπισμένων τους στομάτων και της αρρωστημένης τους λαιμαργίας; Καλύτερα σπάστε τα τζάμια από τα παράθυρα και σωθείτε έξω στον καθαρό αέρα!”.

Και αυτοί –οι αλήτες του Πνεύματος– σπάσανε τα τζάμια των παραθύρων και ασυγκράτητοι ξεχύθηκαν ορμώνοντες από τη βέβηλη ελευθερία των χωραφιών, εκεί όπου η γιορταστική φύση συνθέτει τραγούδια για τη ζωή, εκεί που τα χρυσαφένια σπάρτα λαμπυρίζουν, χορεύοντας στον άνεμο, με τον ήλιο να τα φιλάει.

Αυτοί –οι ανατροπείς– από κείνη τη μέρα και ύστερα αυτοανακηρύχθηκαν ληστές. Συνεπαρμένοι από την ξελογιάστρα γοητεία της κατακτημένης ελευθερίας ήταν σχεδόν έτοιμοι να ξαπλώσουν κάτω για να ξεκουραστούν, όταν ο συμβολικός ψίθυρος που βγαίνει από τις πρασινίζουσες πηγές τους καλούσε ακόμα, πιο μακριά, πιο ψηλά... Κοιτάζονταν στα μάτια. Η φωτιά του έρωτα έλαμπε στα μάτια τους σαν ηφαιστειακή λάβα. Καταλάβαιναν λοιπόν, αυτό που τους είπε ο Μαέστρος και συνειδητοποίησαν ότι είναι “δίδυμες ψυχές”. Ξεκίνησαν όλοι προς την κορυφή του πράσινου βουνού που θα τους αποκάλυπτε τη νέα ζωή. Όταν το ιερόσυλο και βέβηλο πόδι τους πάτησε τις ψηλές κορυφές, ο ήλιος είχε ήδη βασιλέψει έχοντας αφήσει μόνο πελώριες κόκκινες λουρίδες που έμοιαζαν με μεγαλοπρεπείς πύρινες γλώσσες.

Και η ψυχή τους, εκείνη τη στιγμή, αντίκρισε ένα θλιβερό θέαμα. Σε όλους φάνηκε ότι έβλεπαν τη σκιά του Μαέστρου να ναυαγεί στις κόκκινες φλόγες. Αλλά σ’ κείνη την πρωτόγονη και ερημική σιωπή φάνηκε καθαρά να ακούγεται εκείνη η φωνή που τους έλεγε: “Μην φοβάστε. Εγώ θα αναστηθώ μαζί με τον ήλιο. Η

*δύση σάς περιμένει τώρα, ωστόσο κι εσείς ακόμα θα αναστηθείτε με τις πρώτες ακτίνες της Αυγής”.*

Αλλά, αλίμονο, ξαναρχίζοντας να αλληλοκοιτάζονται, αισθάνθηκαν το ρίγος του τρόμου να τους κυκλώνει μ’ ένα σκοτεινό κάλυμμα εφόσον δεν έσταζε πια από τα μάτια τους η φλόγα του έρωτα σαν ηφαιστειακή λάβα.

Το μαύρο μελαγχολικό φτερό χτύπησε με δύναμη την πόρτα της καρδιάς τους γεμίζοντάς τους με θλίψη και με ύπνο.

Όταν η αυγή ήρθε να ψάξει με τα ασημένια της ψήγματα στα μάτια των ελεύθερων κοιμωμένων, για να ανακοινώσει τη γέννηση μιας νέας μέρας, αυτοί σηκώθηκαν όρθιοι με τη φλόγα στα μάτια ακόμη πιο καυτή. Τραγούδησαν έναν ύμνο στη ζωή και κάρφωσαν το έντονο βλέμμα τους μακριά...

Λίγες στιγμές πέρασαν όταν μια κραυγή διονυσιακής χαράς ξεπήδησε απ’ όλα αυτά τα παλλόμενα στήθη.

Το ουράνιο τόξο και η γέφυρα του υπεράνθρωπου, πάνω από την οποία τους είχε μιλήσει κάποτε ο Μαέστρος, τώρα ανυψωνόντουσαν μεγαλοπρεπώς, φωτεινά ανάμεσα στις σκούρες φλόγες που ξεπηδούσαν μέσα από τη χριστιανική ομίχλη.

Σιγά-σιγά ο ήλιος καθάριζε τον ορίζοντα και αυτοί αντιλήφθηκαν ότι σ’ αυτά τα μέρη κατοικούσαν άλλες Δημιουργίες.

Αχ, αυτοί ωστόσο γνώριζαν ποιες κατοικούσαν... Αυτοί έβλεπαν, μέσα σε όλη την τραγική ομορφιά τους, τις δημιουργίες του Ερρίκου Ίψεν που στα μάτια είχαν την ηφαιστειακή φλόγα του πάθους, να καταστρέφουνε τρομερά τις γαγγραινώδεις πληγές που είχαν επιφέρει στο “εγώ” αιώνες κοινωνικής προκατάληψης.

Και μέσω αυτών των καταστροφικών Ιψενικών σύμβολων μπόρεσαν και διέκριναν τη γέννηση του υπεράνθρωπου.

Αυτοί κοίταζαν, με την καρδιά να φλέγεται και την ψυχή μουγκή, τον Ρούμπек και την Ιρένε να ανασταίνονται από τον τάφο και να ξεκινάνε εκεί που ανέμενε η άσπρη στοίβα που κορεσμένη από θάνατο, ανάβλυζε φως αιώνιας ζωής [...]

Αλλά αυτοί κοίταζαν ακόμη... Κοίταζαν και έβλεπαν!

Έβλεπαν να ξετρυπώνει έξω ο “Ψαράς” που κατοικεί στον Κήπο με τις Ροδιές του Όσκαρ Ουάιλντ μέσα σε ατμούς φωτός διαχεόμενου από το ουράνιο τόξο που υψώνεται στο πλάι του



Υπεράνθρωπου και εξαπολύει –με κλεισμένο μέσα στην καρδιά του το μεγάλο και αναμφισβήτητο πάθος– προς το σπίτι των παπάδων, προς την πλατεία του Εμπορίου, προς τα βράχια που μένει μια νέα και φοβισμένη Μαγιούλδα και προς το κορεσμένο από νοσηρούς δημιουργούς, βουνό, όπου αυτή τον σπρώχνει για να μπορέσει να τον αποπλανήσει με ένα διαβολικό χορό μαγισσών, οδηγημένη από Εκείνο που μπορούσε να κάνει τα πάντα πριν εμφανιστεί ο Ψαράς.

Αλλά ο Ψαράς τα πάντα προκαλεί, τα πάντα νικάει, τόσο επιτακτική είναι η τρελή και άκαμπτη θέληση του ίδιου του, του πάθους.

Εκείνος έπρεπε να ελευθερωθεί απ’ την ψυχή του, μοναδικό εμπόδιο τώρα πια μεταξύ αυτού και της καρδιάς του, αφού μόνο μετά από αυτή την απελευθέρωση θα μπορούσε να βουτήξει ελεύθερα στις τρομακτικές ρουφήχτρες της θάλασσας για να φτάσει τη δικιά του Σειρήνα που κατοικούσε στις αβύσσους. Και μόνο αυτή μπορούσε να του χαρίσει το εύθυμο μεθύσι του έρωτα{...}

Αχ, πόσα πράγματα θα μπορούσαν να δουν ακόμη αυτοί οι αλήτες του πνεύματος. Ακόμα θα μπορούσαν να λάμπουν ανάμεσα στα “ουράνια τόξα” και στις γέφυρες του υπεράνθρωπου, αν η ακατέργαστη κραυγή του λαού που έχει βαλτώσει στα λιμνάζοντα νερά και που γεννά χωρίς να ανανεώνεται ποτέ στους πρόποδες του βραχώδους βουνού, δεν τους είχε συντρίψει βάρβαρα ονομάζοντάς τους, “μανιακούς” και “τρελούς”. {...}

Είχαν ακόμα ζωγραφισμένο στα χείλη ένα χαμόγελο σαρκασμού και πικρής ειρωνείας, όταν ένα κόκκινο αυτοκίνητο διέσχισε απειλητικά μια από τις μεγαλύτερες μοντέρνες πόλεις, και σαν ένας κεραυνός διέδιδε μία νέα μορφή ζωής.

Αλλά τώρα αντιλαμβάνομαι ότι περιπλανιόμουν. Και το χειρότερο είναι ότι όντας περιπλανώμενος, έμπλεξα με κακές παρέες...

Στίρνερ και Νίτσε , Ερρίκος Ίψεν και Όσκαρ Ουάιλντ.

Εξακολουθεί να υπάρχει εκείνο το γκρίζο αυτοκίνητο; !

“Τρελοί”, “εκφυλισμένοι”, “εγκληματίες”, όλοι τους.

Ω, θεοί, σώστε με από τους κεραυνούς του καθώς πρέπει κόσμου...

Σώστε με επίσης και από εκείνους που αντί να ασχολούνται με το να καταστρέφουν, στην καθημερινή μάχη, ένα κομμάτι αυτής

της κοινωνίας που μας πιέζει και μας συνθλίβει, χάνουν το χρόνο τους με το να θέλουν να διδάσκουν, να επιβάλουν μεθόδους αγωγής και σκέψης σε κείνους που θέλησαν να μάθουν πως να μάχονται και πως να σκέφτονται μόνοι τους.

Και όταν ο χρόνος τους δεν έχει καταναλωθεί στην εκτέλεση όλων αυτών, ασχολούνται με το πως πρέπει να πρέπει να φτιαχτούν τα τρελοκομεία που θα πρέπει να κλείσουν μέσα τους επαναστάτες της μελλοντικής κοινωνίας.

Όσον αφορά εμένα, περνάω καλά συντροφιά με αυτούς τους “τρελούς” και μαζί μ’ έναν από αυτούς, ίσως τον καλύτερο, φωνάζω:

“Τσακίστε τους, τσακίστε τους καλούς και τους δίκαιους, αφού ήταν πάντα η αρχή του τέλους” .

Αχ, πόσο καλά ζω συντροφιά με αυτούς τους “τρελούς” !

Πόσο σπουδαία βρίσκω την “τρέλα τους για καταστροφή” !

Ορκίζομαι πως αγαπώ περισσότερο, πολύ περισσότερο, την καταστροφική τους τρέλα, από τη συντηρητική σοφία.

Ναι, ναι, αφήστε με παρέα με τους “τρελούς” μου, αφού σας υπόσχομαι πως αν η επόμενη Ευρωπαϊκή επανάσταση μας αρνηθεί τη χαρά να πέσουμε κυριευμένοι από ένα ΚΑΤΑΣΤΡΕΠΤΙΚΟ παραλήρημα, σε καλύτερους καιρούς εγώ θα επιστρέψω για να μιλήσω για Εκείνους, και αν θα χρειαστεί να αποδείξουμε κάτι –ίσως τη λίγη τους “τρέλα”;! θα το κάνουμε χωρίς καμία επιφύλαξη.

## ΣΚΕΨΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΘΕΥΓΜΑΤΑ

[από το *Libertario*, Λα Σπέτοια, ν. 695, 1917]

“Ο άνθρωπος χρωστάει το χέρι του στη Δημοκρατία, την ευφυΐα του στους θεούς, την προσωπικότητά του στην οικογένεια: αλλά τα αισθήματα της καρδιάς του είναι ελεύθερα”. Έτσι έγραψε ο Πλάτωνας.

Αλλά εγώ δεν τα αποδέχομαι όλα αυτά τα σχετικά με τα αισθήματα της καρδιάς του, τα υπόλοιπα πέραν του ότι είναι πολύ συζητήσιμα ενδέχεται να είναι και απεχθή.

\*

Ο Τράϊλος έγραψε: “Δεν θέλω να είμαι ο εαυτός μου, ούτε να έχω γνώση αυτών που αισθάνομαι”. Και εγώ διαπιστώνω με πικρή θλίψη, ότι είναι πολλοί εκείνοι που επανέλαβαν την ίδια τρομερή προσβολή, και το χειρότερο είναι ότι θέλουν να την επιβάλλουν σαν ευαγγέλιο και στα παιδιά τους.

Εκείνος που ξαναβρήκε τον εαυτό του ακούει ξανά στις αβύσσους της ψυχής του, τα τραγούδια που δοξάζουν την ελευθερία και τη νίκη.

\*

“Αν ο Θεός δεν υπήρχε, θα έπρεπε να τον ανακαλύψουμε”, υποστήριξε ο Βολτέρος, ευτυχώς που ο Μπακούιν τού απάντησε: “Αν ο θεός υπήρχε θα έπρεπε να τον καταστρέψουμε”.

\*

“Δεν υπάρχει μεγαλύτερο σημάδι για το πόσο λίγο φιλόσοφος και πόσο λίγο σοφός μπορεί να ‘ναι κανείς, από το να θέλει όλη

του η ζωή να ‘ναι σοφή και φιλοσοφημένη’. Έτσι αποφάνθηκε ο Λεοπάρντι λέγοντας μια μεγάλη αλήθεια. Αλλά σήμερα η συλλογική τρέλα έχει περάσει κατά πολύ τούτο το σημάδι, και ο θλιμμένος και μελαγχολικός ποιητής του Πόνου δεν μπορεί να φέρει καμία ευθύνη για την άσχημη τροπή που πήρε η υπόθεση αυτή.

\*

Ο Τάκιτος ήταν άτεγκτος και αμείλικτος εναντίον όλων των υπεύθυνων για τους φοβερούς πολέμους που κατέστρεψαν ολόκληρη την ανθρωπότητα των καιρών τους. Αλλά ο Τάκιτος έζησε σε μια από εκείνες τις δυστυχείς(;) εποχές στις οποίες οι πόλεμοι χαρακτηρίζονταν ως “βάρβαροι” ακόμα και από μεγάλους ιστορικούς όπως ήταν Εκείνος. Ενώ αντίθετα κατά την διάρκεια του αιώνα μας και του Ευλογημένου Σταυρού, ο πόλεμος χαρακτηριζόταν “πολιτισμός”! Όταν οι καιροί μιλάνε!...

\*

Ο Λουκρέτιος, ο οποίος έζησε σε μια εποχή που γνώρισε τον τρόπο του πολέμου, τραγουδούσε ωδές προς τιμήν της Αφροδίτης, θεάς του Έρωτα, ικετεύοντάς την να κατευνάσει την τρομερή οργή του Άρη.

Ο Γκαμπριέλ Ντ’ Ανούντσιο αυτοσχεδιάζοντας σαν ένας νέος Όμηρος(;) παίζει τη λύρα του κάνοντας να αναπηδήσει το ωσαννά μπροστά στον κτηνώδη θεό του πολέμου, ώστε να μπορεί να γίνει ακόμη πιο κτηνώδης και βίαιος.

Και αυτό ακόμα θα μπορούσε να αποτελέσει θέμα των καιρών μας, αλλά εγώ πιστεύω πως είναι μάλλον ένα ζήτημα ματαιοδοξίας... και χρημάτων!

\*

Ο Οράτιος απευθυνόμενος –όπως θα λεγόταν στη μοντέρνα μας γλώσσα– στους “εκπολιτιστές” της εποχής του αναφωνούσε: “ένας τυφλός θυμός σάς παρασέρνει; Απαντήστε μου!”. Σιωπάνε. Αυτός συνεχίζει: “Μια λευκή χλομάδα βάφει τα πρόσωπά τους, είναι το έγκλημα του αδελφοκτόνου τέλους που πέφτει στο έδαφος ρίχνοντας στους απογόνους”. Αλλά ο Οράτιος είναι νεκρός εδώ και πολύ καιρό και η “λευκή χλομάδα” δεν βάφει πια το πρόσωπο των δικών μας πολεμιστών!

## ΠΡΟΣ ΤΗ ΘΥΕΛΛΑ

[από το *Libertario*, Λα Σπέτσια, ν. 721, 27 Φεβρουαρίου 1919]

*Έως ότου θα 'ναι μέρα θα μείνουμε  
με το κεφάλι ψηλά και όλα αυτά που  
μπορούμε να κάνουμε δεν θα αφήσουμε  
να τα κάνουν άλλοι πριν από μας.*

Γκαίτε

Πυρακτώνουμε την πένα στην ηφαιστειακή φωτιά του νου μας, του δικού μας αρνητή, τη μουσκεύουμε στη δυνατή καρδιά μας, φουσκωμένη από επαναστατικό αίμα, και μες' το άθεο φως της ψυχής μας, γράφουμε, γράφουμε...

Γράφουμε απλά, γρήγορα, χωρίς αόριστες λογοτεχνικές αναζητήσεις, χωρίς απεχθείς θεωρητικές ιδεολογίες, χωρίς ψευδελαβίες και επιτηδεύσεις υστερικών και πολιτικάντηδων, τυλιγμένοι μόνο με το μανδύα του ψυχορραγούντος πάθους μας.

Γράφουμε μονάχα λέξεις από αίμα, από φωτιά και από φως!

Τρίβεσαι, σέρνεσαι, ω, τραχιά μου πένα από φωτιά και από ενέργεια, στο κατάλευκο φύλλο, όπως σέρνεται η γλώσσα μιας οχιάς στο μαλακό λαιμό ενός αθώου μωρού για να το σκοτώσει δηλητηριάζοντάς το.

Να πάρουν δρόμο, δρόμο όλες οι θεολογίες, οι θεοσοφίες, οι δογματικές και πολιτικές φιλοσοφίες, μακριά από μένα κάθε προκαθορισμένο σύστημα: τα πάντα έπεσαν μες τις στάχτες κάτω από τις διαβρωτικές φλόγες του αρνητή πνεύματος μου.

Εγώ είμαι ο τέλειος μηδενιστής, ο ριζοσπάστης άθεος.

Δεν περίμενα το σήμερα βέβαια για να βρω, να ανακαλύψω, ότι εγώ ξέρω πως η μοναδική, η μόνη, η πιο ωραία κορνίζα μέσα στην οποία ξεχωρίζει ελεύθερη, γαλήνια και μεγαλοπρεπής η ανώτερη ανθρώπινη Ατομικότητα είναι το Μηδέν, το αληθινό Μηδέν! Καμία βρώμικη φυλακή δεν θα μπορέσει πια να ξανακλείσει την ψυχή μου, την εξεγερμένη ψυχή του Εικονοκλάστη, και σήμερα λιγότερο από ποτέ !

Σήμερα που η τεράστια καμπάνα του χρόνου χτύπησε –και τον πιο σκληροτράχηλο του ηλίθιου λαού– είναι που από το Μηδέν πρέπει μαινόμενες οι θαρραλέες φάλαγγες να αναπηδήσουν μέσα από τις μαύρες φλόγες και μες’ την ορμή του πάθους της αυθόρμητης εξέγερσης να συγκροτήσουν την κροταλίζουσα φάλαγγα που θα προηγείται των λαών, και θα σημάνει το προανάκρουσμα της τελικής καταστροφής. Αυτή είναι η ώρα της πυρετώδους πικρίας, του πυρετώδους άγχους.

Αυτή είναι η ώρα που προηγείται της επικείμενης τραγωδίας, που θα μας δώσει τον ηρωικό Θάνατο και την ηρωική Μεγαλοσύνη.

Ω, ευλογημένη ώρα που μου έδωσες όλη την πυρετώδη πνευματική ένταση, σ’ αγαπώ! Δε θα αντάλλαζα την πικρία που μου προκαλείς με όλες τις μέτριες γλύκες του κόσμου, δεν θα έδινα τους πυρετούς που μου σφυροκοπάνε τους κροτάφους, που μου καίνε το μέτωπο, για την ησυχία και την ειρήνη όλων των δειλών ανθρώπων!

Ω, Σατανά δώσ’ μου έμπνευση! Δώσ’ μου έμπνευση ω, θεϊκέ αδελφέ μου! Δώσε μου Εσύ την καταχθόνια δύναμη να βάλω φωτιά σ’ όλα τα παρθένα πνεύματα που ακόμα δεν έχουν θαφτεί στις κοπριές των ψεύτικων θεωριών, κάνε να μπορέσω να σφίξω κοντά μου μια τολμηρή χούφτα από ερασιτές της ηρωικής και ελευθεριακής Μεγαλοσύνης ή του ηρωικού Θανάτου.

Αλλά θα υπάρξουν! Πρέπει να υπάρχουν! Και οι φοβισμένες ψυχές ας αφεθούν να σαπίζουν συντροφιά με τους ηλίθιους αγιούς τους και με το γέρο και αποβλακωμένο καλό θεό!

Μα εμείς δε θα σαπίσουμε! Έφθασε η ώρα να βαδίσουμε για όλους εκείνους που κυριαρχώντας στο ιδεώδες, έγιναν σύμβολα και ενσάρκωτές του.

Κυριευμένοι από τη θεϊκότητα του μαρτυρίου μας, θα προχωρήσουμε μπροστά, έχοντας για παράδειγμα τα γεγονότα και θα δείξουμε στους ανθρώπους ποιοί είναι οι δρόμοι που οδηγούν προς το νέο φως! Θα πέσουμε; Δεν έχει σημασία! Εμείς θέλουμε να απελευθερωθούμε από αυτή την ηλίθια ζωή γεμάτη ταπεινότητα, σκλαβιά και δουλικότητα, όπου ο άνθρωπος οφείλει να περπατά γονατιστός και το πνεύμα να μιλά υποταγμένο με χαμηλή φωνή σαν μια προσευχή. Χρειάζεται να σκοτώσουμε, με την πιο ριζική έννοια της λέξης, τη χριστιανική φιλοσοφία.

Όσο περισσότερο εισέρχεται κανείς στο δημοκρατικό πολιτισμό (με μορφή πιο κυνικά άγρια και από τη χριστιανική διαφθορά) τόσο πλησιάζει την κατηγορηματική άρνηση της ανθρώπινης Ατομικότητας. *“Δημοκρατία! Τώρα πια έχουμε καταλάβει τι σημαίνει αυτό”* –λέει ο Όσκαρ Ουάιλντ– *“Δημοκρατία είναι ο λαός που κυβερνά τον λαό χτυπώντας τον με το ρόπαλο... από αγάπη για το λαό”*.

Εναντίον όλων αυτών ήρθε η ώρα να εξεγερθούμε, όχι μόνο με κάποιο αντιπαθητικό και απεχθή θεωρητικό αρνίσιο βέλασμα... Είναι το τελευταίο που χρειάζεται σ' αυτό την αιματοβαμμένη δύση ενός πολιτισμού που έχει ήδη κάνει τον κύκλο του! Ή ο Θάνατος ή μια νέα Αυγή όπου η Ατομικότητα ζει πάνω από καθετί.

Εγώ τα έχω ξεχάσει όλα, μάλλον δεν τα έχω ξεχάσει: τα έχω ξεπεράσει (και εγώ μόνο ξέρω με πόσο πόνο), ακόμα και την αζεπέραστη αγάπη για τη Σύντροφό μου καθώς και τη λατρεία μου για το μωρό μου.

Τα βιβλία μου –τα αγαπημένα μου βιβλία που περισσότερο από οτιδήποτε άλλο αγαπούσα– τώρα κοιμούνται εκεί κάτω μακριά, μακριά από μένα, εκεί κάτω στο παλιό σπίτι, μέσα σε ένα μεγάλο συρτάρι, ίσως σκεπασμένα από σκόνη, ίσως βρεγμένα από τα δάκρια της αγαπημένης μου Συντρόφου. Αλλά και η αγάπη για σας, ω αγαπημένα μου βιβλία, ω φωτεινοί πυρσοί του νου μου, έχει περάσει.

Σήμερα νιώθω μέσα μου κάτι που είναι πιο δυνατό από όλες τις αγάπες, που φιλά την ψυχή μου με όλη τη θερμότητα μιας ακατανίκητης γοητείας... Στα απομεινάρια όλων αυτών που κατέστρεψα με την άρνηση, μια νέα πίστη γεννιέται. Η πίστη στο αδύνατο έγι-

νε δυνατή μέσω της άρνησής μου ή του ύστατου εξαγνισμού, τόσο αληθινού, που βρίσκεται μέσα στις καυτές φλόγες της τελικής καταστροφής, τραγικής και χαμογελαστής. Σήμερα ψάχνω μια μονάχα ώρα ψυχορραγούσας αναρχίας και για αυτήν την ώρα θα έδινα όλα μου τα όνειρα, όλες μου τις αγάπες, όλη μου τη ζωή.

Αλλά εκείνη η ώρα θα έρθει! Ναι, θα έρθει! Και αν δεν ήταν να έρθει, θα αφηνόμουνα εθελοντικά στα ανθρωπόφαγα χέρια αυτής της ηλίθιας και κτηνώδους κοινωνίας που ήδη μου έχει χαρίσει μια μεγαλοπρεπή καταδίκη σε θάνατο (για να μου υπενθυμίσει ότι έχω ιδέες ανώτερες, οι οποίες αξίζουν να διδάξουν ότι η θεϊκή ελευθερία του Εγώ είναι κάτι πιο όμορφο και πιο μεγάλο από τον κτηνώδη τους πόλεμο) και θα άφηνα κυνικά να με τουφεκίσουν για να καταδείξω την τόση περιφρόνηση που μου επιφύλαξαν καθώς και την ακατανόμαστη δειλία όλων των ανθρώπων.

Χαιρετίζοντας το εξεγερμένο *Libertario* και την επερχόμενη κοινωνική επανάσταση, σφίγγω αδελφικά το χέρι των αληθινών επαναστατών όλων των τάσεων!

Σήμερα είναι παραμονή της Δράσης! Στους πρώτους σπινθήρες θα 'μαι και εγώ ανάμεσα σας.



## ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΚΤΗΣΗ ΜΙΑΣ ΝΕΑΣ ΑΥΓΗΣ

[από το *Libertario*, Λα Σπέτοια, 17 Μαρτίου 1917]

*Στο δέντρο του μέλλοντος εμείς κτίζουμε  
τη φωλιά μας, οι αετοί μας φέρνουν  
φαΐ στο γαμψό τους ράμφος.  
Η αλήθεια όμως είναι ότι το φαΐ αυτό δεν  
μπορούν να το δοκιμάσουν και οι  
ακάθαρτοι. Αυτοί θα νόμιζαν ότι θα τρώγανε  
φωτιά που θα τους έκαιγε τη γλώσσα.*

Φ. Νιτσε

Όταν τα επιχρυσωμένα δάκτυλα της Αυγής θα προχωρήσουν προς το σμαλτωμένο ορίζοντα, διασταυρωμένα μ' εκείνα τα ασημωμένα, για να βγάλουν από το μαργαρώδες προσωπίο της νέας μέρας το σκούρο και πένθιμο πέπλο της νύχτας, εγώ τρέμω!

Εγώ έτρεμα αναμένοντας το μεσημέρι! Η μεσημεριανή ώρα κάνει στην άβυσσο της ψυχής μου να αντηχούν πομπώδη εμβατήρια διονυσιακών μουσικών! “Αχ, μεσημεριανή ώρα, μεσημεριανή ώρα, βιάσου! Κάνε να δω να χορεύουν στο πλάι σου φωτισμένοι άνθρωποι! Εγώ βλέπω ακόμα και μένα ανάμεσα σε αυτούς τους φίλους!”. Αυτή είναι η μόνη προσευχή που κάνω τα πρωινά. Όμως, αλίμονο! Όταν η μεσημεριανή ώρα έχει περάσει και πλησιάζει το σούρουπο, η ψυχή μου κυριεύεται από θλίψη.

Αχ, η τρομερή απογευματινή ώρα... Όταν ο ήλιος στρέφεται προς τη δύση και η μέρα πεθαίνει... Τότε που οι τελευταίες δεσμίδες φωτός προσπαθούν με σθένος να αντισταθούν στην αμείλικτη εισβολή των σκιών!

Θυμάσαι; Έχουν περάσει τόσα χρόνια, σα να πέρασαν αιώνες, και ακόμα καπνίζω συμπαρασυρόμενος από τις σκιές του σούρουπου μιας εποχής που τρέχει προς τη δύση της, και ενώ σήμερα παρμένουμε ακόμα μέσα στο πλήρες σκοτάδι!

Αχ, πόσο μισώ τη νύχτα! Πόσο μισώ την εχθρό του ήλιου και του φωτός! Αυτή την άτιμη μέγαιρα των νυχτερίδων και των μπούφων!

Αχ, Αυγή! Νέα Αυγή βιάσου! Φέρε μας τα ζεστά και παλλόμενα μεσημέρια, αιώνια παρατεταμένα, κλεισμένα στα δυο σου δάκτυλα, στολισμένα από ελεφαντόδοντο!

\*

Αλλά, όχι! Δεν είναι δυνατό να σε περιμένουμε! Πρέπει να ξεσκίσουμε την κοιλιά μας, πρέπει μυστηριωδώς να σε αρπάξουμε!

Εμείς θα πετάξουμε στις στέγες της κοιμισμένης πόλης, την πέτρα της αφύπνισης! Εμείς, μοναχικοί!

Αχ, ναι! Ακόμα και αυτούς, που είναι γαλήνια τυλιγμένοι με το μανδύα του Μορφέα, θα ξυπνήσουμε! Αυτοί θα πρέπει να μάθουν να ακολουθούν εμάς, μια μικρή ομάδα τολμηρών, που στεκόμαστε στα πόδια μας έχοντας κλεισμένο στη γροθιά μας το μεγαλοπρεπές πεπρωμένο, περιφρονώντας εκείνους που ο ληθαργικός ύπνος έχει ήδη παραδώσει στο θάνατο, ενώ θριαμβευτικά βαδίζουμε προς τις ψηλότερες κορυφές εκεί όπου σκάνε οι κεραυνοί της πνευματικής μας τραγωδίας και της υλικής μας εποποιίας!

Ας παραμείνουν στο τέλμα οι θαυμαστές του φεγγαριού και οι μαλθακοί εραστές της νύχτας; εμείς θέλουμε το φως! Εμείς θα ανέβουμε στους μπρούτζινους βράχους του ορίζοντα και με φουσκωμένη ψυχή από τη γαλήνια όσο και μεγαλοπρεπή τραγωδία, θα ξαπλώσουμε πλάι στην Αυγή. Αυτές θα λύσουν το αίνιγμα του αιώνιου “Γιατί” και θα μας εξηγήσουν το τραγούδι που τραγούδανε οι άνεμοι στα μέρη αυτά!

Οι δυνατοί άνεμοι, γεννημένοι στο παρθένο δάσος του Ιδεατού! Του Ιδεατού που φυλάει τις αιώνιες σκέψεις του Απείρου.

“Να η Αυγή που έρχεται, να και το τραγούδι μου που έρχεται!”. Φωνάζει σε μας το Μέλλον! Και εμείς θέλουμε να χορέψουμε στην κορυφή των πιο ψηλών βουνών αυτήν που τη φιλάει ο ήλιος

και δεν την έχει μολύνει η μάζα, εκεί που τα πάντα είναι αναρχικά και όχι χριστιανικά.

Ω Αυγή, ω Αυγή! Έλα, ξάπλωσε μαζί μας και εμείς θα φέρουμε σε σένα, όλη την τόλμη της δικιάς μας παρθένας δύναμης! Εμείς, στρατιώτες του Ονείρου. Εμείς, που θέλουμε να ζήσουμε στο γαλάζιο γιατί έτσι θέλει η ψυχή μας! Εμείς θέλουμε να καταστρέψουμε όλα αυτά που δεν είναι καθαρά: έτσι ορίζει η θέληση μας! Εμείς θέλουμε να είμαστε οι αιώνια προελαύνοντες φρουροί: έτσι ορίζει η δύναμη μας!

Αλλά θέλουμε και να επιστρέψουμε καταμεσής της νύχτας, για να αποθέσουμε στις μολυβένιες στέγες της κοιμισμένης πόλης, τους θησαυρούς που μυστηριωδώς αρπάξαμε, έτσι θέλει η καρδιά μας! Και δε ζητάμε καμία αμοιβή για όλα αυτά, από τους κοιμισμένους κατοίκους, γιατί είμαστε γεννημένοι μόνο για να δωρίζουμε! Θα ήταν από μόνη της μεγάλη χαρά για μας να μπορούμε να δωρίσουμε τους θησαυρούς μας! Ποιος από μας δεν καταλαβαίνει αλήθεια πόσο δύσκολη τέχνη είναι να δωρίζει;

Και εσείς που μας ακούτε, θα θέλατε να πιστέψετε αν μη τι άλλο, ότι εμείς είμαστε οι ιερείς της δημαγωγίας, όμως η ευγένεια μας δεν μας επιτρέπει να πέσουμε στην ντροπιαστική αφοσίωση αυτού του απεχθούς επαγγέλματος.

Μη ρίχνετε από αυτήν την λάσπη σε όποιον τολμάει να πηδήσει από τις γέφυρες της Ελευθερίας και που ξέρει να καβαλάει ουράνια τόξα, αν δεν θέλετε να ακούσετε να σας απαντάνε με τον πικρό και απότομο σαρκασμό του Νίτσε: “Να φυλάγεστε όταν φτύνετε κόντρα στον άνεμο!”.

Να είστε επιφυλακτικοί με τα πνεύματα που θέλουν να ελευθερωθούν οριστικά από τα τερατώδη δημιουργήματα του παρελθόντος και που ηχούν σαν: πραγματικότητα του παρόντος, Να σέβεστε αυτούς που ζουν στο Μέλλον!

Το βλέμμα μας που καρφώνεται έντονα στα λιμάνια του ευλογημένου νησιού που υψώνεται πέρα από το καλό και από το κακό. Είναι εκεί όπου φυτρώνουν τα πράσινα και άγρια λουλούδια των πιο ωραίων ελπίδων μας!

Είναι εκεί, προς εκείνο το νησί, που στρέφεται η χρυσωμένη πλώρη του Πλοίου μας!

## ΑΓΡΙΑ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

[από το *Cronaca Libertaria*, Μιλάνο, ν. 8, 20 Σεπτεμβρίου 1917 – “Άγρια λουλούδια” ονομαζόταν η στήλη όπου φιλοξε-  
ούνταν διάφορα άρθρα του Νοβατόρε]

Εισαγωγή. Ακόμα και καταμεσής των άγονων πεδιάδων των ερήμων φυτρώνουν λουλούδια. Άγρια λουλούδια που αναδύουν ένοχα αρώματα και με τα αγκάθιά τους, κάνουν και ματώνουν τα ίδια χέρια που τα μαζεύουν, και όμως έχουν τη δική τους μεγαλοπρεπή ιστορία χαράς, πόνου και αγάπης. Επαναλαμβάνω: είναι λουλούδια παράξενα και άγρια που φύτρωσαν από το δημιουργικό τίποτα, άνθησαν χάρη στον ήλιο και έπειτα εξαιτίας μιας θύελλας απότομα μαράθηκαν, έτσι!

Αυτά τα λουλούδια είναι σκέψεις προϊούσες της βαθιάς και σκεπτόμενης μοναξιάς της ψυχής μου, ενώ έξω, στον κόσμο που δεν μου ανήκει πλέον, ξεσπά μανιασμένα η τρέλα, αυλακωμένη από την ηλεκτρίζουσα φωτιά του κεραυνού που βροντά οργισμένα.

Και εγώ, αμετανόητος τυχοδιώκτης, που τόσο μου αρέσει να καλπάζω σε χαρούμενους όσο και τρομακτικούς δρόμους αυτού του μοναχικού και έρημου Βασιλείου μου, θα χαρώ να μαζέψω σποραδικά ένα μπουκέτο από αυτά τα άγρια λουλούδια για να στολίσω τη σημαία της εξέγερσης που έχει ήδη κομματιαστεί μια φορά άνανδρα και θηριωδώς και όμως τραγουδάει ακόμα το χαρούμενο τραγούδι της αιώνιας επιστροφής.

\*

Αναρχικός είναι μονάχα εκείνος που κατόπιν μιας μακράς, κουραστικής και απελπισμένης αναζήτησης ξαναβρήκε τον εαυτό του

και, ακατάδεχτος και περήφανος, έχει τεθεί “στο περιθώριο της κοινωνίας” αρνούμενος στον οποιοδήποτε το δικαίωμα να τον κρίνει. Εκείνος που δεν ξέρει να στέκεται στο ύψος των πράξεών του αναγνωρίζοντάς τις, μπορεί μεν να κρίνει ότι είναι αναρχικός, όμως δεν είναι!

Η δύναμη της βούλησης και της ισχύος (όπου ισχύς δεν σημαίνει και εξουσία), το πνεύμα της αυτοανύψωσης και της ατομικοποίησης, είναι τα πρώτα σκαλοπάτια μιας μεγάλης και ατελείωτης σκάλας όπου ανεβαίνει αυτός που θέλει να ξεπεράσει τον ίδιο τον εαυτό, περισσότερο από κάθε τι άλλο.

Μόνο αυτός που είναι έτοιμος να γκρεμίσει με μανία τα σκουριασμένα κάγκελα του σπιτιού του μεγάλου ψέματος, εκεί όπου έχουν δώσει ραντεβού οι άτιμοι κλέφτες του “Εγώ” (θεός, κράτος, κοινωνία, ανθρωπότητα), ώστε να επανακτήσει το πολυτιμότερό του θησαυρό από τα γλοιώδη και άπληστα χέρια –επιχρυσωμένα με ψεύτικο χρυσό αγάπης, οίκτου και πολιτισμού– των τρομερών αρπαχτικών, μπορεί να αισθάνεται αφέντης και κύριος του εαυτού του και να αποκαλείται αναρχικός.

\*

Ο αναρχικός, εκτός του ότι είναι μεγάλος επαναστάτης έχει ακόμα και το πλεονέκτημα να είναι ένας βασιλιάς. Ο βασιλιάς του εαυτού του, εννοείται!

Όποιος πιστεύει πως ο Χριστός μπορεί να είναι το σύμβολο που ο άνθρωπος πρέπει να ανεμίζει για να φθάσει στην ελευθεριακή σύνθεση της ζωής, δεν μπορεί να είναι παρά ένας σοσιαλιστής ή ένας χριστιανός αρνητής του αναρχισμού .

Όταν ο Σωκράτης που άσχετα με όλα τα άλλα, ήταν χωρίς αμφιβολία κατά πολύ ανώτερος από την κτηνωδία του λαού που τον καταδίκασε, δέχτηκε το κώνειο που του επέβαλαν να πει, κατέφυγε σε μια πράξη δειλίας και αφοσίωσης, που ο αναρχισμός χωρίς άλλο καταδικάζει.

\*

Το να αποδρά κανείς με οποιοδήποτε τρόπο, από την ακατανίκητη κτηνωδία ενός λαού που έχει καταστεί άγριος και κτηνώδης

εξαιτίας καννιβαλιστικών προκαταλήψεων και τρομακτικής άγνοιας, ή από τον σαδιστικό εκφυλισμό της σάπιας κοινωνίας η οποία πιστεύει ότι έχει το δικαίωμα να κρίνει και να καταδικάζει ένα άτομο γιατί έφτασε σε μια πράξη που η προαναφερθείσα κοινωνία δεν είναι ποτέ σε θέση να την καταλάβει, είναι μια ενέργεια άκρως επαναστατική και ατομικιστική που μόνο στον αναρχισμό βρίσκει λόγο ύπαρξης και την τιμή που της πρέπει.

\*

Αλίμονο! Ακόμα και η συνείδηση ήταν μέχρι τώρα ένα αταβιστικό και φοβερό φάντασμα. Και θα σταματήσει να είναι τέτοια μόνο όταν ο άνθρωπος θα μπορεί να της αποδώσει την εικόνα και τον καθρέφτη της δικής του μοναδικής θέλησης.

\*

Ο πρώτος άνθρωπος που είπε: “δεν υπάρχει κανένας θεός”, ήταν δίχως άλλο ένας αγωνιστής της ανθρώπινης σκέψης. Αλλά εκείνος που περιορίζεται στο να λέει: “ο θεός των παπάδων δεν υπάρχει” επιχειρεί να εξαπατήσει με ένα λόγο επιφανειακά διαφορούμενο, αφήνοντας όμως να φανεί ξεκάθαρα ότι είναι ένας αμφιβόλου προέλευσης αντάρτης που είχε ήδη προμελετήσει τη δολοφονία των ανθρώπων, ίσως με ένα καινούργιο ψέμα.

Να είστε επιφυλακτικοί με αυτούς που περιορίζονται μόνο στην άρνηση του θεού.

\*\*\*

[τα κείμενα που ακολουθούν προέρχονται από την ίδια στήλη του *Cronaca Libertaria*· είναι όμως μεταγενέστερα (v. 10, 4 Οκτωβρίου 1917)]

Δεν ξέρω γιατί όταν σκέφτομαι τους ΔΙΚΟΥΣ μας (!) ευσειδίητους (!) δημοσιογράφους, τους τροφοδότες της “ακριβής μας πατρίδας”, καθώς και εκείνους τους ήρωες στο εσωτερικό μέτωπο με όλο το άθροισμα της ελίτ των ΕΠ-ΑΝ-ΑΣ-ΤΑ-

ΤΩΝ που εξαγνίζονται μ' ένα καυτό μπάνιο αστραφτερού ιταλικού ήλιου, μου φαίνεται σαν να ακούω τη μελωδική φωνή του Λαέρτη, στην Ομηρική Οδύσσεια, να αναφωνεί σ' ένα μεθυστικό ντελίριο χαράς: “Αχ, εκείνος ο ήλιος –που σήμερα κάνει να φεγγοβολάνε χρυσά νομίσματα στον ουρανό. Συναγωνίζονται σε αρετή τα παιδιά με τα ανίψια. Δεν έχει ανατείλει πιο όμορφη μέρα!”.

\*

Χθες βράδυ, πριν να ξαπλώσω, μου ήρθε η παράξενη ιδέα να ανακρίνω έναν καλό και πολύ αγαπημένο φίλο –που έχει πεθάνει εδώ και αρκετά χρόνια από τρέλα– σχετικά με την κυνική αποστασία εκείνων που έλεγαν ότι είναι, ή όντως ήταν, σύντροφοί μας. Και αυτός, ο Φρειδερίκος Νίτσε –ο νεκρός καλός μου φίλος με το συνήθη βίαιο σαρκασμό– μου απάντησε κατά λέξη: “Είναι αλήθεια ότι πολλοί, εκείνο τον καιρό, σηκώνανε τα πόδιά τους, σαν τις χορεύτριες, όσο τους προσέλκυε το σοφό μου γέλιο –αλλά ύστερα άλλαξαν γνώμη και τώρα τους βλέπω όλους τους, σκυμμένους να σέρνονται προς το σταυρό”.

\*

“Αλίμονο! Ανέκαθεν ήταν λίγοι εκείνοι που έχουν πραγματικά ακατάβλητο θάρρος καθώς και πνεύμα προικισμένο με την αρετή της σταθερότητας. Όλοι οι υπόλοιποι είναι δειλοί”.

\*

Θα ήθελα να επιβεβαιωθώ, θα ήθελα να δω τις ιδέες μου να θριαμβεύουν, θα ήθελα να ακολουθώ τις κλίσεις μου, θα ήθελα να αναπτύξω όλες τις φυσικές και πνευματικές ικανότητές μου, ορίστε ο σκοπός όλων αυτών που τελικά βρήκαν το δικό τους ΚΑΛΟ και το δικό τους ΚΑΚΟ.

\*

Θα ήθελα να δω τη δική μου ατομικότητα και τα δικά μου ιδανικά να κατακτούν την αληθινή αγάπη των φίλων μου, ενώ με τους αντιπάλους και εχθρούς μου θα δώσω σκληρές μάχες χωρίς

όρια και σε κάθε προσπάθειά τους να μας νικήσουν και να μας ταπεινώσουν θα βρουν απέναντί τους, δυνατούς και τολμηρούς. Αλλά το να απαιτούμε απ' όλους να ζουν όπως εμείς, θα μου φαινόταν τραβηγμένο, αφού “ο κάθε άνθρωπος” –λέει ο Στεντάλ– “κατά βάθος, αν θέλει να μπει στον μπελά να μελετήσει τον εαυτό του, θα διαπιστώσει πως έχει το δικό του ωραίο ιδεατό, και μου φαίνεται τουλάχιστον γελοίο να προσπαθείς να αλλάξεις τον διπλανό σου”.

\*

Δεν μπόρεσα ποτέ να εξηγήσω το γιατί εξακολουθεί να υπάρχει ακόμα ένα μεγάλο πλήθος ανθρώπων φαινομενικά τελείως ετερόκλητων που πιστεύουν και ελπίζουν ότι μπορούν να βρουν το δικό τους θρίαμβο και τη δική τους εξύψωση μέσα από το θρίαμβο και την εξύψωση του λαού. Εκείνοι που δεν αντιλήφθηκαν ποτέ –όπως θα έλεγε για άλλη περίπτωση ο Μπαλζάκ– ότι κείτεται ένας σκελετός εκεί που αυτοί ψάχνουν για θησαυρό.

\*

“Όταν εκτιμάται” –λέει ο ανυπότακτος Τσεϊνφορτ– “πως ο καρπός της εργασίας και της σκέψης τριάντα ή σαράντα αιώνων, συνίσταται στην εγκατάλειψη τριακοσίων εκατομμυρίων ανθρώπων σκορπισμένων ανά την γη στις διαταγές μιας τριανταριάς δεσποτών που στην πλειοψηφία τους ήταν αμαθείς και ανόητοι, και που ο καθένας τους με τη σειρά του έπαιρνε εντολές από τρεις ή τέσσερις κακούργους, αρκετά συχνά ηλίθιους, τι να σκεφθεί κανείς για την ανθρωπότητα και τις μελλοντικές της τύχες;”.

Φτωχέ Τσεϊνφορτ ! Αν μπορούσες να σηκωθείς από τον κρύο σου τάφο, όπου κείτεσαι πλέον παραπάνω από ένα αιώνα, θα μπορούσες να δεις ποια ήταν η μοίρα που περίμενε αυτήν τη ΔΥΣΤΥΧΗ ανθρωπότητα των ημερών μας!

\*

“...οι ανελέητοι δεν κάνουν τίποτα άλλο από το να αλλάξουν λατρεία και στην εικόνα της αίρεσης τοποθετούν και συντηρούν πάντα αναμνήσεις της θρησκείας”. (Ζ. Βαλέ)



\*

Πλην κάποιων εξαιρέσεων διαφόρων άγριων λαών όπως οι Τάταροι κα εξαιρουμένου του Λυκούργου και κάποιων ελληνικών πληθυσμών, που η γυναίκα έπαιρνε μέρος στα κοινά, σήμερα ο άντρας, είτε κατά τύχη, είτε εξαιτίας του φύλου του, είναι συνηθισμένος να συμπεριφέρεται στη γυναίκα σαν να είναι ιδιοκτήτης της. “Η γυναίκα μου!” λέει ο υγιής άντρας. Ήδη με το να λέει: “η γυναίκα μου” καταδεικνύει διαφθορά.

Και η γυναίκα όμως τι λέει; Τι απαντάει αυτή;

Αχ, τι χάος! Τι τρομερό χάος!

\*

“Τα μωρά, αυτά τα μικρά αθώα μωρά! Τα βλέπεις νά ’ρχονται στο φως με μάτια ορθάνοικτα, να παίζουν πόλεμο και ακούς το ένα απ’ αυτά να κλαίει, με τη λεπτή του παιδική φωνή: εμένα μου προκαλούν μια αίσθηση τρόμου, φρίκης. Πήγαίνα στο σπίτι, η νύχτα έπεφτε κι εκείνα τα αθώα μωρά μεταμορφώνονταν στον ύπνο μου σε όνειρο που μ’ έκαιγε όπως μια νυχτερινή φωτιά καίει ολόκληρες λεγεώνες νεαρών δολοφόνων”. (Λ. Αντρέϊφ)

## ΕΝΑ “ΘΗΛΥΚΟ”

[από το *Il Proletario*, Ποντρεμόλι, ν. 1, 5 Ιουνίου 1922]

Σ’ αγαπώ πότερο όταν διαφεύγει  
η χαρά από το πικρό σου μέτωπο,  
όταν η φρίκη την καρδιά σου πνίγει,  
όταν στο παρόν σου απλώνεται  
το μαύρο σύννεφο που αφήνει το παρελθόν.

Σαρλ Μποντλαίρ

Είμαι ένας ποιητής περίεργος και καταραμένος. Όλα όσα είναι αφύσικα και διεστραμμένα ασκούν πάνω μου μια νοσηρή γοητεία. Το πνεύμα μου –δηλητηριώδης πεταλούδα με θειικά χαρακτηριστικά– ελκύεται από τα αμαρτωλά αρώματα που αναδύουν τα άνθη του κακού.

Σήμερα τραγουδάω τη διεστραμμένη ομορφιά ενός “Θηλυκού”, ενός δικού μας Θηλυκού που δεν κατείχα ποτέ και δεν θα κατέχω ποτέ... Αυτή τώρα περπατά δίχως όνομα, ξεχασμένη και αγνοημένη, μέσα από τους ευάερους δρόμους της ζωής, έχοντας κλεισμένο στην καρδιά ένα τόσο βαθύ πόνο που την ανυψώνει πάνω από τη Γυναίκα και την καθιστά θεική. Αυτό το σπουδαίο άνθος του κακού –μολυσμένο και μολυσματικό– περικλείει μέσα του μια ανθρώπινη καθαρότητα που πρέπει να την εξυψώνουμε σ’ όλη μας τη ζωή.

Θηλυκό!

Ναι, ίσως!...

Το όνομά της περιβάλλεται από έναν περίεργο μύθο. Λέει πως το όμορφο και αμαρτωλό σώμα της, βασάνισε μέσα στην αγκα-

λιά της αλήτες και ληστές, γλεντζέδες και ποιητές, επαναστάτες και ήρωες...

Όλα τα τέρατα της νύχτας γνωρίζουν τα αισθησιακά μυστικά της λευκής σάρκας της... Όλοι οι διψασμένοι για έρωτα ήπιαν τα φιλιά της... Αλλά απ' όπου Αυτή και αν πέρασε, άφησε πίσω της πληγωμένες καρδιές και ψυχές ματωμένες, κορμιά να κλαίνε και πνεύματα εξεγερμένα...

Γιατί Αυτή –η Τρελή– ήταν, όπως το ποίημα του Ζαρατούστρα, μια διονυσιακή Άρπα ηδονής για όλους και για κανέναν...

Ενώ το αμαρτωλό και τρεμάμενο κορμί της κειτόταν στο κρεβάτι του έρωτα κυριευμένο από σπασμούς ηδονής και συμπαρασυρόμενο προς την άβυσσο της μεγάλης αφοσίωσης, το πνεύμα της ανήσυχο, αλήτικο και εξεγερμένο, περιπλανιόταν μέσα στις απέραντες εκτάσεις του απείρου για να δώσει σχήμα και μορφή σ' ένα όνειρο αφηλάφητο, αιθέριο. Η ψυχή της άρρωστη από μοναξιά και νοσταλγία δεν άφησε ποτέ να την παρασύρει ο σπασμωδικός πυρετός της αχόρταγης σάρκας.

Αυτή δεν αγάπησε κανέναν παρά μόνο τον εαυτό της...

\*

Κάποιος από εκείνους που έσφιξαν στα μπράτσα τους το μωροδάτο και έκφυλο σώμα αυτού του λευκού “Θηλυκού” έριξε στον –δυστυχώς γόνιμο– κόλπο της, το μοιραίο σπέρμα μιας άλλης δυστυχισμένης ζωής. Το “Θηλυκό” κάτω από τις επιτακτικές διαταγές της φύσης γίνεται Μητέρα. Και η κοινωνία που ήταν άδικη, εκδικητική και σκληρή με το Θηλυκό, έκανε τα ίδια τόσο στη Μητέρα όσο και στο παιδί της. Το –μόνο και ανυπεράσπιστο– μωρό, το έριξαν στις ορμητικές καταγίδες εκτεθειμένο στην πιο θλιβερή μοναξιά, έτσι δυστυχισμένο και απελπισμένο.

Η μητέρα μόνη, χλευασμένη, κατατρεγμένη, καταραμένη, εξαπατημένη. Αυτό θλιμμένο και μελαγχολικό. Παιδί ενός θύματος ήταν και αυτό με τη σειρά του... πρώιμο θύμα.

Καρφώνω το βλέμμα μου στη μυστηριώδη αυγή της ψυχής αυτού του περιέργου Θηλυκού για να μαζέψω τα σκορπισμένα συντρίμια. Ξέρω ότι κάτω από τη διονυσιακή ευδαιμονία αυτών των διεστραμμένων και αναμαλλιασμένων πλασμάτων, περνάει

σχεδόν πάντα ένα λεπτό νήμα μυστικιστικής μελαγχολίας... Στην ποιητική φαντασία μου τη βλέπω σαν έφηβη παρθένα, που για πρώτη φορά ο καυτός και διεστραμμένος ήλιος της ηδονής και της απόλαυσης, βυθίζεται σα χρυσαφένια λάμα στην τρεμάμενη σάρκα της κάνοντας να αντηχεί στην ψυχή της η ακατάβλητη κραυγή της ξεχειλίζουσας νιότης: αγάπη, αγάπη, αγάπη!

Ίσως ήταν μια αυγή άτονη, ξανθιά, ίσως ήταν ένα κόκκινο ηλιοβασίλεμα.

Αυτή παραδόθηκε στην πρώτη ερωτική αγκάλη και από εκείνη την ημέρα το λευκό της κορμί μετατράπηκε σε μια Άρπα ηδονής, σε ένα ποίημα παραδομένο στις παγανιστικές φλόγες: ένας μεθυσιμένος ύμνος τραγουδισμένος πέρα από το καλό και το κακό, εκεί όπου τελείται η εικονοκλαστική τελετουργία της χαράς της ανθρώπινης ύπαρξης. Αλλά κάτω από τη διονυσιακή ευδαιμονία αυτού του διεστραμμένου και αναμαλλιασμένου πλάσματος κυλάει πάντα ένα λεπτό νήμα μυστικιστικής μελαγχολίας.

Μια μέρα ίσως μια από αυτές τις θλιμμένες μέρες, τότε που τα άστρα βρίσκονται ανάμεσα σε κείνες τις απόκρυφες μαγνητικές δυνάμεις, που προαναγγέλλουν πως είναι το σκοτεινό πεπρωμένο της ίδιας μας της μοίρας –σ' ένα κατακλυσμένο από το λαό, δρόμο μιας μεγάλης θορυβώδους πόλης, τρεις ή τέσσερις πυροβολισμοί αντηχούν απειλητικά.

Ένας χλωμός έφηβος που έχει φτάσει στη φρικτή κορυφή της πιο τραγικής απελπισίας πριν να πέσει εξαντλημένος και νικημένος στη λάσπη καταμεσής του δρόμου, ήθελε να ακούσει τον υπόκωφο θόρυβο της διαμαρτυρίας του η αναισθητη ανθρωπότητα που αγνοεί τα πάντα. Τραγικό και θλιβερό γεγονός. Μαζί μ' ένα μέλος της ένοχης κοινωνίας χάνεται και ένας σύντροφος.

Ποιος ήταν ο χλωμός έφηβος που μετέτρεψε το λεπτό του χέρι, ίδιο με ένα λευκό κρίνο, σε εκδικητικά νύχια; Ο γιος του εξεγερμένου Θηλυκού: της απροκατάληπτης!

\*

Κατά την τραγική αναγγελία, το διεστραμμένο Θηλυκό κλείστηκε στον εαυτό της, σα μια μελαγχολική δακρυσομένη ιτιά εκτεθειμένη στην ορμή της θύελλας και εξαγνίστηκε μέσα από το με-

γάλο πόνο της θανάσιμα τραυματισμένης Μητέρας, που προκαλούσε το πιο εσώτερο, το πιο ακριβό και απόκρυφο απ' όλα τα αισθήματά της! Αυτό το αισθησιακό άνθος του κακού ξέπλυνε την ίσως βρώμικη ωστόσο όμορφη ψυχή της, με τη θεϊκή και ευλογημένη δροσιά των δακρύων της και ύστερα μετατράπηκε σε κρίνο, όμορφο καθαρό και αμόλυντο.

Εκείνη την αναίσθητη ψυχή της που ίσως ποτέ κανένας δεν μπόρεσε να την κατακτήσει, και που την είχε φυλάξει για να δοκιμάσει το μεγάλο πόνο που το ίδιο της το παιδί, το ίδιο της το σπλάγχο θα της προκαλούσε για την εκδικηθεί ενόσω η ίδια έπαιρνε την εκδίκησή της.

\*

Το “Θηλυκό”, αναμαλλιασμένο και χαρούμενο, είναι σήμερα η μοναχική Μητέρα που κλεισμένη στον πόνο της, άφωνη και τραγική, σα μια ανέκφραστη σφίγγα, περπατά δίχως όνομα μέσα στους δηλητηριώδεις δρόμους της ζωής, ίσως για να συγχωρέσει, ίσως για να καταραστεί...

Η ψυχορραγούσα Αναρχία του ελεύθερου ένστικτου έχει καταφύγει στην εξευγενισμένη ευαισθησία του, πρωτόγνωρου για αυτή, μητρικού αισθήματος και από τη συνένωση των δυο αυτών βαθιά ανθρωπίνων στοιχείων, είναι που πρέπει τώρα να αστράψει μια πνευματικότητα τόσο εκθαμβωτική που θα φωτίσει ακόμα και τους πιο άγνωστους αστερισμούς του ανθρώπινου πόνου.

Εγώ ανοίγω το στόμα προς το άγνωστο και φωνάζω δυνατά αυτό το Θηλυκό-μητέρα για να την χαιρετίσω αποκαλώντας την Αδελφή.

Και η “Γυναίκα”;

Τι με νοιάζει εμένα;

Σήμερα αυτό το Θηλυκό ζει υπεράνω αυτής, σε μια κορυφή πιο ψηλή!

Αγαπώ τα αναμαλλιασμένα και χαρούμενα πλάσματα που κάτω από τον διονυσιακό τους παγανισμό κυλάει ένα λεπτό νήμα μυστικιστικής μελαγχολίας. Και τα αγαπώ περισσότερο όταν στο παρών τους απλώνεται το μαύρο σύννεφο που αφήνει το παρελθόν...

## Η ΜΥΣΤΗΡΙΩΔΗΣ

[με το ψευδώνυμο “Μάριο Φερρέντο”, από το *Vertice*, Λα Σπέτσια, 21 Απρίλη 1921]

Συναντηθήκαμε στην όχθη ενός ποταμού ένα ζεστό αυγουσιάντικο μεσημέρι. Με κοίταξε, την κοίταξα...

Από τη λευκή και ευωδιαστή της σάρκα, απελευθερωνόταν το αισθησιακό άρωμα όλων των γιορτινών λουλουδιών και από τα μάτια της όλη η θεϊκή λάμψη του ήλιου. Στις γαλαζιές φλέβες της κυλούσε, ζεστό και γόνιμο όλο το ανθρώπινο αίμα, ενώ ο δυνατός χτύπος της μεγάλης της καρδιάς ηχούσε όμοια με τον πελώριο χτύπο ολόκληρου του Σύμπαντος. (Η ψυχή της ήταν μια τρομακτική άβυσσος, είχε μόνο σκοτάδι και τα φανταστικά πνεύματα της άρνησης αλλά και όλες εκείνες τις κορυφές από τα φωτεινά πνεύματα όλου του φωτός της επιβεβαίωσης.)

Αυτή συμβόλιζε το ολοκληρωμένο και το ανολοκλήρωτο, το αίνιγμα και την αλήθεια, το γνωστό και το άγνωστο, τη σφίγγα και το μυστήριο... Δεν είχα ξαναδεί φιγούρα τόσο τέλεια, μια περιπλανώμενη τσιγγάνα χωρίς κανένα προορισμό.

Μου είπε: “Ναι, ναι, καταλαβαίνω αυτό το έντονο ερωτηματικό που λάμπει έτσι περίεργα στα μάτιά σου σαν ένα διαμάντι από νοσηρές αρετές, δεμένο σ’ ένα χρυσαφένιο δαχτυλίδι”.

Ναι, ναι, το κατανοώ!

Θέλεις να μου πεις: “Δεν έχουμε ειπωθεί άλλη μια φορά...;”.

“Πράγματι...”. Αλλά δε με άφησε να τελειώσω. Μου διέκοψε – με μια κραυγή– τη φράση στη μέση και μου είπε: “σώπα, σώπα”.

“Μη μου μιλάς γι’ αυτό που ξέρεις, μη μου μιλάς γι’ αυτό που

ξέρεις, μη μου μιλάς γι' αυτό που υπήρξε...”. Και συνέχισε: “Άλωστε με σένα συμβαίνει ότι συμβαίνει και στο σύνολο των ανθρώπων. Εσύ δεν με είχες παρά μόνο στα όνειρά σου και ακόμα κι εκεί ήμουνα παραμορφωμένη!

Μια κοινή ιστορία λοιπόν υπήρξε ο έρωτάς μας. Αλλά τώρα πια όχι πια άλλα όνειρα, όχι πια κοινοτυπίες!

Κοίταξέ με! Δεν είμαι η συνηθισμένη χίμαιρα, το συνηθισμένο δημιούργημα των ονείρων. Όχι! Είμαι εγώ που σου μιλάω τώρα. Κοίταξέ με στα μάτια! Διακρίνεις το κολασμένο φως που λάμπει στα σατανικά μου μάτια; Αισθάνεσαι τη μοχθηρή μου ανάσα που βγαίνει από τα παρθένα μου χείλη; Ακούς την περίεργη μουσική που συνθέτουν οι ρυθμικοί χτύποι της μεγάλης μου καρδιάς; Αλήθεια είσαι σε θέση να καταλάβεις το φοβερό μυστήριο της τρομερής μου ψυχής;”.

Ήμουνα μπερδεμένος. Πίστευα πως κάποιο υπόλοιπο παραληρημάτων ή κάποια αχτίδα χαράς είχαν προκαλέσει αυτήν την παραίσθηση.

Τράβηξα τα μάτια μου από τα μάτια της και κοίταξα τα νερά του ποταμού που έτρεχαν επιβλητικά στο κοίλωμα της ήσυχης κοίτης σαν ρευστό ατόφιο ασήμι. Η όχθη ήταν κατάσπαρτη από πράσινους θάμνους και μέσα από αυτούς μπορούσε κανείς να διακρίνει μικρές λωρίδες σκιάς να κυνηγιούνται –ανάμεσα σε ανέμελους χορούς του ανέμου– με τις λεπτές αχτίδες του ήλιου. Η εξημερωμένη ύπαιθρος και το άγριο δάσος –λίγο πιο μακριά– συνέθεταν τους μεγαλοπρεπείς και γιορτινούς χορούς των δικών τους περήφανων τραγουδιών.

Αυτή –η Μυστηριώδης– συνέχισε να μου μιλάει όπως και πριν: “Σε είδα χλωμό και θλιμμένο –με τη ματιά σου όμως να διατηρεί ακόμα τη θεϊκή λάμψη της ελπίδας– να καταδύεσαι στους πιο σκοτεινούς λαβύρινθους του ανθρώπινου πόνου για να μαζέψεις κάποιο πολύτιμο λίθο, χαμένο μέσα σε κατάλοιπα παλιών ορυχείων.

Αλλά κάθε λίθος που μαζεύεις σου ματώνει τα χέρια και κάθε πληγωμένη σπηλιά σου δείχνει το τερατώδες πρόσωπο της Αμβιβολίας, αυτής που τώρα σφίγγει στα δόντια της, την ψυχή σου.

Σκεφτόσουν: Και αν ο λίθος που μάξιμα ήταν ψεύτικος; Και αν όλοι οι κόποι μου αποδειχθούν μάταιοι; – Αλλά όταν αργότερα ανακάλυψες την ακτινοβόλο λάμψη ενός άλλου λίθου, κρυμμένου μέσα σε άχρηστο σωρό, αμέσως σου ξαναγεννιόταν η χαρά της εργασίας και η τρέλα που αυτή επιφέρει και έπιανες να σκάβεις πυρετωδώς αδιαφορώντας για τον ιδρώτα που σου έλουζε το μέτωπο και για το αίμα που ανάβλυζε από την καρδιά του. Και όταν στο βωμό της παγανιστικής ψυχής είχες τοποθετήσει όλες τις πολύτιμες πέτρες της αρχαίας γνώσης, άνοιγες τα φτερά της νέας σκέψης για να πετάξεις στην κορυφή που βρίσκεται το ιδεώδες και να συλλογιστείς στην καθαρή πηγή της πίστης.

Αλλά όταν καθόσουν στη γυμνή κορυφή, ικανοποιημένος από τις μεγάλες σου κατακτήσεις, ξαφνικά οι ορμές της αμφιβολίας καλούσαν σε συγκέντρωση τους μαύρους δαίμονες της μελαγχολίας για να ανέβουν το βουνό και να επιτεθούν στο ιερό σου ερημητήριο.

Καταλάβαινες λοιπόν ότι δεν είχες βρει το φωτεινό δρόμο της αληθινής ειρήνης και τα μάτιά σου σκοτεινά και απλανή καρφωόντουσαν στο κενό.

Α, ναι! Έψαχνες το ΔΡΟΜΟ, φτωχέ τρελέ. Αλλά ο δρόμος δεν υπήρχε... Υπάρχουν πολλοί δρόμοι αλλά όχι ο μοναδικός δρόμος! Και ο μοναδικός δρόμος ήσουν εσύ. Εσύ μ' όλα σου τα μεγάλα ελαττώματα και με όλες σου τις μεγάλες αρετές.

Αλλά εσύ δεν μπορούσες να δεις τον εαυτό σου... ήσουν ένας εξερευνητής χαμένων κόσμων μόνο που δεν μπορούσες να ανακαλύψεις εσένα τον ίδιο. Εσύ που ήσουν το ζωογόνο κέντρο όλων των κόσμων. Δεν ήσουν ποτέ ο μεγάλος μοναχικός, ο ξεχασμένος από τον κόσμο και ο παρατηρητής και θεός συνάμα του εαυτού σου.

Είδα τους υλιστές να κυλιούνται στο χώμα σαν τα ερπετά και τους πνευματοκράτες (ιδεαλιστές), να ίπτανται άδειοι σαν τις άθλιες εξασθενημένες τελειότητες. Και πίσω από αυτές, είδα το πλήθος από μυστικιστές καθώς και τις ατελείωτες θεωρίες των ασκητών να περιπλανιούνται—φτωχοί τρελοί—αναζητώντας νόμους που είναι καλοί μόνο για τον υγρό και μουχλιασμένο οχετό όλων των θεωριών και της σκοτεινής πίστης μέσα στην οποία πρέπει να χωρέσουν την άχρηστη, γεμάτη εμμονές, ζωή τους.



Ο άνθρωπος –ακόμα και αυτός που σφίγγει στη γροθιά του το λάβαρο της Ελευθερίας– αυτό που τελικά αποζητά στη ζωή του, είναι η δουλεία.

Κανείς δε θέλει να πειστεί για μια αλήθεια που αρνείται κάθε “σύστημα”, κάθε “κανόνα”, κάθε “σχήμα”. Ακόμα και οι ελευθεριακοί αναζητούν το σύστημα, τον κανόνα, το σχήμα... Ψάχνουν την εξασθενημένη θεωρία και τη δολοφονική πίστη. Δοκίμασε να τους πεις: ούτε “κανόνες”, ούτε “σχήματα” και ούτε “συστήματα” παρά μόνο Ανατριχίλα και Τρόμος, Ευαισθησία και Διαισθήση, Λυρισμός και Επινόηση, Δύναμη και Φαντασία και αυτοί θα σου απαντήσουν: “Άλλα είναι που έχει ανάγκη η Κοινωνία, άλλα είναι που έχει ανάγκη η Ανθρωπότητα!”.

Η Κοινωνία και η Ανθρωπότητα είναι ο εφιάλης των τυφλωμένων! Και αυτός ο βασανιστικός εφιάλης της Κοινωνίας και “αυτών που έχει ανάγκη” δημιουργεί τις σκοτεινές φάλαγγες των απαισιόδοξων που βλέπουν τα πάντα μαύρα και εκείνες των αισιόδοξων που βλέπουν τα πάντα κόκκινα.

Η πραγματικότητα –καθαυτή– είναι μια και ίδια για όλους. Οι σκεπτικιστές δεν πιστεύουν ενώ οι πιστοί λατρεύουν. Αλλά και οι μεν και οι δε με πείσμα και με λύσσα είναι έτοιμοι να καταδικάσουν εκείνον που ξέρει να είναι συγχρόνως και θρησκευόμενος και άθεος, και άγιος και αμαρτωλός, και σκεπτικιστής και πιστός, και εξεγερμένος και κυρίαρχος. Και όλα αυτά πολύ απλά, επειδή κανείς δεν μπορεί να καταλάβει ότι ο άνθρωπος είναι μια ολότητα και όχι ένα απειροελάχιστο σωματίδιο μέσα στο σύμπαν ή ένας μικροσκοπικός τροχός στην ανθρώπινη μηχανή. Ακόμα κι εσύ –φτωχέ μου τρελέ– αναζητούσες ένα δρόμο, έναν ορίζοντα, ένα “εκεί” στη ζωή σου. Αλλά στον περιπλανώμενο του πνεύματος όλοι οι δρόμοι είναι ανοιχτοί, όπως για τον Εικονοκλάστη, κάθε ναός είναι τρωτός και για τον Ήρωα κάθε στόχος είναι επιτεύξιμος.

Δεν υπάρχει ένας δρόμος αλλά υπάρχουν όλοι οι δρόμοι.

Δεν υπάρχει μια αλήθεια αλλά υπάρχουν όλες οι αλήθειες.

Δεν υφίσταται το δίκαιο παρά μόνο η δύναμη.

Δεν υπάρχει ο νόμος παρά μόνο η ελεύθερη βούληση.

Δεν υπάρχει η δικαιοσύνη αλλά η αδικία.

Δεν υπάρχει αυτό που λένε αγάπη παρά μόνο ο εγωισμός.

Οποιαδήποτε θεωρητική αλληλουχία δεν είναι τίποτε άλλο από ζωτικός ακρωτηριασμός και η αληθινή λογική είναι μόνο το παράλογο. Όποιος άνθρωπος ακολουθεί ένα δρόμο με τα μάτια καρφωμένα σ' ένα στόχο, θα έχει πάντα συντροφιά τις τύψεις σαν εκείνον που ορκίζεται για να δοκιμάσει τελικά τη θλίψη.

Μονάχα εκείνος που δε διστάζει να πάρει όλους τους δρόμους έχοντας τα μάτια καρφωμένα στον εσωτερικό του κόσμο, είναι σε θέση να βρει τη γαλήνη και να 'ναι και ο Θεός της ευτυχισμένης ειρήνης”.

Εδώ η Μυστηριώδης έκανε ένα διάλειμμα. Έστρεψε το βλέμμα γύρω της. Κοίταξε τον όμορφο ήλιο, το κρυστάλλινο ποτάμι και το γιορτινό δάσος. Τραγούδησε έναν άθεο ύμνο στη μοναξιά που είναι απαλλαγμένη από μάρτυρες. Και μετά, γεμάτη χαρά μου είπε: “Ναι, είμαι δική σου, όλη δική σου. Αυτό είναι το μέρος που πρέπει να με πάρεις”. Και λέγοντάς μου αυτά τα λόγια μετατράπηκε σε σκιά, και πλησιάζοντάς με, με διαπέρασε. Από κείνη τη μέρα είμαι το σώμα της αφού κι Αυτή δεν είναι τίποτε άλλο παρά η ιδιά μου η ψυχή.

## ΣΤΟΝ ΚΥΚΛΟ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

[από το *Iconoclasta*, Πιστόια, ν. 1 , Ιανουάριος 1920]

Στην μνήμη του Μπρούνο Φιλίππι

*Τα άτομα που επιθυμούν να είναι οι εαυτοί  
τους δεν ξέρουν ποτέ προς τα που πηγαίνουν.  
Το ουσιαστικό αποτέλεσμα της σοφίας  
συνίσταται στο να αναγνωρίζεις ότι  
η ψυχή ενός ανθρώπου είναι ανεξερεύνητη.*

Όσκαρ Ουάιλντ

Αν και δεν είμαι ένας υποκριτής ορμώμενος από μανιασμένο “κυνισμό” όπως ο Παπίνι<sup>4</sup> ή ένας επιφανειακός και αρωματισμένος “φιλήδονος” όπως ο Γκουίντο Ντα Βερόνα,<sup>5</sup> αν και δεν αισθάνομαι στα χείλη τον ειρωνικό σκεπτικισμό και την επώδυνη πίκρα όπως ο Μάριο Μαριάνι<sup>6</sup> ωστόσο αισθάνομαι και επιβεβαι-

---

4. Κλασικός ιταλός συγγραφέας, που έμεινε γνωστός για τον κυνισμό του που διέπνεε τα έργα του.

5. Γκουίντο ντα Βερόνα (1881-1939): Ιταλός συγγραφέας επηρεασμένος από τον Γκαμπριέλε Ντ' Αννούτσιο.

6. Μάριο Μαριάνι (1883-1951): Ιταλός αναρχικός και συγγραφέας που διακρίνεται για την προσήλωσή του στα γράμματα και στην επανάσταση. Εξόριστος από τα τέλη του 1926 στη Γαλλία, οργάνωσε αμέσως κίνηση που αποτελούταν από ιταλούς αντιφρονούντες στο φασιστικό καθεστώς του Μουσολίνι. Η κίνηση αυτή απευθυνόταν σε “...στρατευμένους επαναστάτες που ήταν έτοιμοι να μετέλθουν όλων των απαραίτητων μέσων, από τη χειροβομβίδα μέχρι τη γενικευμένη εξέγερση, μεθόδους αναγκαίες προκειμένου να επιτευχθεί η κοινωνική ανατροπή...”. Οι κινήσεις του ανησύχησαν τη Γαλλική κυβέρνηση και το Σεπτέμβριο του 1927 διατάχθηκε η απέλασή του από τη Γαλλία μαζί με περισσότερους από 100 “συνοδοιπόρους” του. Ακολούθως πήγε στο Βέλγιο και από εκεί κατέληξε στη Βραζιλία όπου και πέρασε μερικά χρόνια μέχρι να επιστρέψει στην Ιταλία και να συνεχίσει εκεί την επαναστατική του δράση.

ώνω ότι η ζωή δεν αξίζει να λέγεται έτσι αν δεν την ζήσει κανείς σαν Καλλιτέχνης, Επαναστάτης και Ήρωας!

Ο Σοπενχάουερ στους σπουδαιούς και τρανούς τόμους του περί μεταφυσικής, καταπιάνεται με το να αποδείξει ότι η ζωή είναι πόνος και γι' αυτό δεν αξίζει ο κόπος να την ζει κανείς. Αλλά η Τέχνη αντλεί από τον ανθρώπινο πόνο εκείνους τους πιο βαθείς και λυρικούς σπαραγμούς προκειμένου να ανυψώσει την ηρωική Ομορφιά που μέσω του προφητικού εκθειαςμού του μεταμορφωμένου από τη δημιουργική χαρά συμβόλου, μας διδάσκει την άγρια καθαρότητα που ακτινοβολεί το ερωτευμένο πνεύμα το οποίο με τη σειρά του μας διδάσκει να αγαπάμε τρελά τη ζωή. Αν η πολιτική, ο σοσιαλισμός, ο χριστιανισμός, η λογική, η αλληλουχία, το δικαίωμα, το καθήκον, το σωστό και το λάθος, το καλό και το κακό, η αλήθεια και η δικαιοσύνη, είναι πλέον πράγματα βαρετά, άδεια και νυσταλέα, φαντάσματα ωχρά και αποκαμωμένα από τον ήλιο, παρωδίες ενός ετοιμοθάνατου πολιτισμού που μας προκαλούν ναυτία, απέχθεια και περιφρόνηση: η Τέχνη μας διδάσκει τη μεγάλη αγάπη για τη ζωή. Αισθανόμαστε την ανάγκη να την αγαπήσουμε *“μέχρι την εκμηδένιση της ύπαρξης”*. Ο Πόνος και το Βάσανο αποτελούν για την Τέχνη πολύτιμες πηγές μιας παλλόμενης Ομορφιάς.

Είναι μέσα στις θειούχες αβύσσους του Πόνου που η Τέχνη έχει τις φωτεινές ρίζες της, ώστε να μπορεί να αφήσει την πρασινίζουσα ευτυχία των φύλλων της ανάμεσα στη μυστηριώδη αντίθεση των ανέμων, σε ένα χορό Ήλιου και Φωτός όπου τα όνειρα, η ελπίδα και η Ομορφιά ενώνονται σε ένα τραγικό τραγούδι ευτυχίας και Μεγαλοσύνης.

Ναι! Κάθε κορυφή που άσπρη από το χιόνι, τραγουδάει πολυφωνικές συμφωνίες μουσικής και ποίησης, αγάπης και ομορφιάς, εκεί στα ψηλά, μέσω της αιθέριας καθαρότητας φωτός και των χρυσών και ξανθών χαδιών του Ήλιου, προέρχεται παρόλα αυτά από την άβυσσο του σκοταδιού. Έτσι είναι η ζωή!

Ο Πόνος είναι η δικιά μας δημιουργική άβυσσος, η Χαρά και η Ευτυχία είναι το δικό μας κραταιό όνειρο! *“Ακόμα και αν ο Πόνος δεν μας καθιστούσε καλύτερους, σκέφτομαι”* –λέει ο Νίτσε– *“ότι θα μας προσέδιδε μεγαλύτερο βάθος”*.

Και στο μυστήριο βάθος της ύπαρξής μας κρύβεται το άλυτο αί-  
νιγμα, που από ώρα σε ώρα, από στιγμή σε στιγμή, μεταβάλλεται  
από άγνωστη συγκίνηση σε γνωστή σκέψη, φωτεινή και λαμπερή  
που οι ακτίνες της αστράφτουν πάνω στις παρθένες και πορφυρές  
κορυφές της συνείδησης-αφύπνισης. Και τότε σαν απέραντες  
σπινθηροβόλες πομπές περιπλανώμενων αστεριών μες' τη διαύ-  
γεια μιας γαλήνιας νύχτας, που καθρεφτίζονται στο βαθύ γαλάζιο  
μιας ήρεμης θάλασσας, έτσι και η ευτυχία για μας, από μας τους  
ίδιους φτιαγμένη, θα καθρεφτιστεί χαμογελαστή στη θλιμμένη θά-  
λασσα του πόνου μας: του πόνου εκείνου που μας χάρισε η Ζωή!

*“Εμείς οφείλουμε να γεννάμε ακατάπαυστα σκέψεις μέσα από  
τον πόνο μας και να τις μετουσιώνουμε σε ύλη από αίμα, από  
καρδιά, από φωτιά, από χαρά, από πάθος, από βάσανο, από  
γνώση, από πεπρωμένο και από μοιραίο”.*

*“Ζωή είναι για μας να μετατρέπουμε σε φως και φλόγα ότι εί-  
μαστε εμείς και όλα αυτά που μας αγγίζουν, χωρίς ποτέ να μπο-  
ρούμε να κάνουμε σιδήποτε άλλο”.*

Αυτός είναι ο κύκλος –ίσως παραείναι κλειστός– της Ζωής,  
όπου ασταμάτητα παλεύουμε χωρίς ποτέ να καταφέρνουμε να  
βγούμε παρά μόνο μέσω των σιωπηλών δρόμων του Θανάτου!

Δεν είναι ο Θάνατος όμως που μας προκαλεί φόβο ή τρόμο!  
Αντίθετα...

Εμείς που ερχόμαστε από το Άγνωστο της αιωνιότητας και πη-  
γαίνουμε προς την αιωνιότητα του Αγνώστου, έχουμε μάθει να  
θεωρούμε τον Θάνατο σαν μια οποιαδήποτε στιγμή της Ζωής  
μας. Και είναι αυτό το πιο ωραίο μας, το πιο υπέροχο μυστήριο!

Αυτή είναι η τελευταία των συνειδήσεων. Το άγνωστο.

Και από αυτό το ενιαίο άγνωστο είναι που βγαίνει η δυνατή  
διαβολική φωνή της μεγάλης μας λαχτάρας.

Λαχτάρες νεανικής ακόρεστης σάρκας, κραυγή του ασθμαίνο-  
ντος πνεύματος με απεριόριστη ελευθερία, σε τρελές πτήσεις της  
ψυχής προς την ανεξερεύνητη και μακρινή Άγνοια, με ουρλιαχτά  
και βαριές προσβολές του καλπάζοντος και περιπλανώμενου  
πνεύματος μας, που πέφτει σε τοίχους τυλιγμένους από αιώνιο  
μυστήριο με θριαμβευτικά και διονυσιακά τραγούδια μιας Ζωής  
που τη διέβλεψε μέσα από ένα ντελίριο στο όνειρό του: ενός ονεί-

ρου που περιέχει τα Πάντα, περιφερόμενο και διάχυτο στο Τίποτα. Και στο Τίποτα μας περιμένει ο Θάνατος.

Εκείνος ο Θάνατος είναι δικός μας όπως δική μας είναι και η Ζωή. Εκείνος ο Θάνατος που αγαπάμε !

Ωστόσο δεν μπορείς να φτάσεις στον τάφο με την καρδιά φουσκωμένη από θλίψη και από κλάμα. Πρέπει πρώτα να έχεις ζήσει έντονα σαν Καλλιτέχνης, σαν Επαναστάτης και σαν Ήρωας, χωρίς να έχεις βραχεί στα πικρά νερά της μετάνοιας που τρέχουν στα χριστιανικά ποτάμια. Ο αληθινός και αυθεντικός αμαρτωλός που σκέφτεται σοφά δεν μπορεί να πεθάνει πνιγμένος στις λασπώδεις δίνες μιας λασπώδους τύψης, παρά μόνο τυλιγμένος από μια κόκκινη φλόγα μιας μεγαλύτερης αμαρτίας. Πριν πεθάνει πρέπει να έχει καταναλώσει μέχρι τον τελευταίο παλλόμενο σπινθήρα της θεριεμένης σκέψης μας, να έχει κάνει τον κόσμο μια γιορτή και τη Δράση μια ατελείωτη ευχαρίστηση.

Πριν να πεθάνει –όπως λέει ο Έμερσον– πρέπει να αισθάνεται τα πάντα γύρω του οικεία, να θεωρεί όλα τα συμβάντα χρήσιμα, όλες τις μέρες ιερές, όλους τους ανθρώπους θεϊκούς. Και έπειτα; *“Έπειτα, έρχεται η ναυτία, η απέχθεια, η αηδία”* λέει ο Μπρούνο Φιλίππι, και τότε *“τολμάει”* και τολμώντας προχωρά με το πνεύμα ήρεμο και καθαρό , προς το σιωπηλό βασίλειο του Θανάτου εκεί που η ψυχή διαχέεται στην άπειρη ειρήνη του Τίποτα και η ύλη αποσυντίθεται για να συνεχίσει να ζει σε άτομα άλλου τύπου μιας άγνωστης ζωής. Αλλά και ο θάνατος πρέπει να είναι για μας μια ισχυρή εκδήλωση Ζωής, Τέχνης και Ομορφιάς!

Ο Ήρωας της Ζωής προχωρά προς τον Θάνατο συντροφιά με την πορεία του δυναμίτη, τραγικά θριαμβευτική, και με το κεφάλι γεμάτο λουλούδια.

Ναι, όποιος θέλησε και μπόρεσε να ζήσει σαν Επαναστάτης και σαν Ήρωας επιδιώκει την ελευθερία του να μπορεί να καίγεται από μια φλόγα αναμμένη από μια μεγαλύτερη αμαρτία με σκοπό το πρελούδιο του Θανάτου να μην είναι τίποτε άλλο από ένας μελαγχολικός στίχος και ένα γλυκό που φιλά μια κόκκινη αυγή όπου αντηχεί η φωνή του Ορφέα –που ακούγεται κάτι ανάμεσα σε αναφιλητά του Προμηθέα και βακχικά και τρανταχτά Διονυσιακά γέλια.

\*

Θαυμάζω τον Κορράντο Μπράντο<sup>7</sup> με εικονοκλαστικό ενθουσιασμό και άθρηθη θρησκευτικότητα, ακόμα και αν ο δημιουργός του δεν πέθανε έγκαιρα και άφησε να πέσει στην καυτή ψυχή του η μακροχρόνια βροχή που ως εκ θαύματος τον έκανε να φθαρεί και να μαραθεί, παρόλο που για να τον δημιουργήσει χρειάστηκε να μεθύσει στις παρθένες και επικίνδυνες ζαρατουστριανές πηγές που αναβλύζουν στις μυστηριώδεις περιοχές της χαρούμενης νιτσεϊκής μοναξιάς· ακόμα και αν μπροστά σε αυτόν το σκάει τρομαγμένος ο μικρός κοπρίτης Κάτος<sup>8</sup> –γήσιος εκφραστής εκείνης της σαπιωμένης Θάϊδας, εκείνης της μισητής Κίρκης που ονομάζεται Ηθική. Γιατί “ο Κορράντο Μπράντο δεν ύμνησε το έγκλημα όπως υποστηρίζουν οι χοντροί και οι αδύνατοι Ανόητοι, αλλά κατέδειξε έχοντας τα σημάδια της τραγικής τέχνης –την αποτελεσματικότητα και την αξιοπρέπεια του εγκλήματος αντιλαμβανόμενο ως προμηθεϊκή αρετή”. Αλλά ενώ θαυμάζω αυτή την ισχυρή δημιουργία που φανερώνεται ρωμαλέα μέσω του παγανιστικού μυστηρίου της ομηρικά τραγικής τέχνης, σύμβολο μιας ανώτερης ηρωικής ομορφιάς, ανυψώνεται στον ουρανό της Σκιάς και της Νύχτας σαν μοιραία προαναγγελία μιας λαμπερής αυγής από αίμα, από φωτιά, και από φως, βλέπω να αποσπάται από το γκριζό μισοσκοτάδο της πραγματικότητας “*Το αναρχικό Άτομο*”, “*εκείνος που δεν υπακούει παρά μόνο στο δικό του νόμο*” για να “*δώσει το έναυσμα για βομβιστικές επιθέσεις*” και να ζησει τη ζωή του φωνάζοντας όπως ο Θεός της ρυνερικής παραβολής: “*Σ’ αγαπώ και ανεμπόδιστα σε επιζητώ, ω ΑΝΑΓΚΗ μου*”.

Είναι ο Μπρούνο Φιλίππι! Το πνεύμα έγινε Σκέψη, η Σκέψη έγινε σάρκα για να επιστρέψει ως σύμβολο! Ο τραγικός Ήρωας της δράσης έγινε καλλιτέχνης της ζωής για να μετατραπεί σε

---

7. Κορράντο Μπράντο: Ο ήρωας του έργου *Piu che l'amore* που έγραψε ο Ντ' Αννούτσιο το 1906. Ο Κορράντο Μπράντο είναι κατά τα νιτσεϊκά πρότυπα ο Υπεράνθρωπος, που δρα βάσει του ενστίκτου και ηθικά κηρύσσει τον εαυτό του νομά, πέρα από τα όρια της κοινωνίας και πέρα από την ηθική. “... *Το πεπρωμένο μου είναι συνυφασμένο με τη συνεχή περιθωριοποίηση, με την ανάγκη να εγκαταλείπω συνεχώς τα πάντα και τους πάντες...*”.

8. Ρωμαίος ρήτορας, γνωστός για τον άκαμπο μοραλισμό του.

Ποιητή της πράξης δυνατό και αμείλικτο σαν το μοιραίο του Πεπρωμένου. Ακόμα και αυτός με την δράση του, μίλησε όπως ο Ήρωας του Ντ' Ανούντσιο: *“Η απόδειξη της αξιοπρέπειας βρίσκεται στο αόρατο θαύμα”*. Και όπως και στον Κορράντο Μπράντο έτσι και σ' Αυτόν η μέθη της συσσωρευμένης θέλησης ήταν όμοια με διονυσιακή φρενίτιδα. Και αυτός όπως και ο πρωταγωνιστής του *Piu che l'amore* μας διδάσκει την οργή και τη θύελλα, γιατί ακόμα και σ' Αυτόν *“η καταιγίδα ξεσήκωσε και παρέσυρε όλες τις ψυχικές του δυνάμεις για να τις δει να συντρίβονται πάνω σε ένα χοντρό γρανιτένιο τοίχο”*. Αυτός όπως και οι λίγοι μανιακοί εραστές της Ζωής, ήταν ένας ηρωικός Ποιητής της πράξης, που κατά την αυτοκαταστροφή του εαυτού του και του δικού του Κακού δημιούργησε έναν τραγικό ύμνο για το *“θρίμβρο της άφθαρτης θέλησης”* και για τη λατρεία της αιώνιας Χαράς και της αιώνιας Ομορφιάς. Αυτός πέταξε όλη τη διαβρωτική και λαμπερή φλόγα της καυτής και βασανισμένης ψυχής του. Αυτός, ο Μπρούνο Φιλίππι μέσα στο παραλήρημα της ορμής της ίδιας του της καταστροφής, θέλησε να εξομολογηθεί στη Ζωή την πιο κρυφή και υπέρτατη Αμαρτία.

Έπειτα διαλύθηκε στο Μηδέν παραμένοντας για μας ένα Όλο λαμπερό και διαφεύγον, που αδιάκοπα ψιθύριζε: *“Τολμήστε, τολμήστε!”*. Και στην απελπιστικά γαλήνια κραυγή της εικοσάχρονης ετούτης συμβολικής φωνής, η ρομαντικά αρωματισμένη παγανιστική γη, φαίνεται να μας χαμογελάει μ' ένα λυρικό και στοργικό χαμόγελο λέγοντάς μας: *“Σπεύσατε να συναντήσετε το πεπρωμένο και ελάτε να ξαποστάσετε στο φουσκωμένο από γόνιμους χιμούς στήθος μου”*. Ο Μπρούνο Φιλίππι καθότι ποιητής άκουσε τη φωνή αυτή. Την άκουσε και της απάντησε: *“Ω καλή μου γη!... θα 'ρθω, θα 'ρθω τη σπουδαία ημέρα και εσύ θα με υποδεχθείς με ανοιχτές αγκάλες, καλή μου γη, ευωδιαστή, και θα κάνεις να ηχήσουν στα αυτιά μου οι ντροπαλές σου βιόλες!”*

Τώρα που ο Μπρούνο Φιλίππι πήρε στον τάφο όλα τα τριαντάφυλλα και όλες τις σκέψεις που είχαν ανθήσει στο κατακόκκινο κήπο των είκοσί του Μάηδων, ξέχειλων από δύναμη και νιότη, από βούληση και μυστήριο, εμείς θα πούμε μαζί με το συνθέτη του τραγικού ποιήματος: *“Ω, Γη, πάρε τούτο το κορμί και να θυμάσαι*



πως θα το χρειαστείς για τα μελλοντικά σου βάσανα”. Καθόσον βλέπω σ’ Αυτόν τη “ροπή προς το έγκλημα που κυριεύει τον αποφασισμένο άνθρωπο και τον κάνει να ανυψωθεί σε τιτάνα”.

Ποιος ήταν; Που πήγαίνε;

Ανόητο! Κι εσείς που πηγαίνατε; Κι εσείς που πηγαίνατε;

Εκείνος κομματιάστηκε, κομματιάζοντας τις αλυσίδες, που εσείς μέσα από την πολύπλοκη ποιότητα της επικίνδυνης σας τρέλας, ορμώμενοι από τη δειλία και το μίσος σας καταφέρατε να συμμαχήσετε, καρφώνοντας λογικά και ηθικά τους εικοσάχρονους καρπούς του, προκειμένου να συντρίψετε τη Μοναδικότητά του, το μυστήριό του και όλα αυτά γιατί ήταν άγνωστο σε σας όπως ακριβώς ταιριάζει να είναι η δαιδαλώδης ψυχή εκείνου που αισθάνεται τέλειος.

Ο Μπρούνο Φιλίππι μισούσε. Ωστόσο οι δυνάμεις του Μίσους δεν μπόρεσαν να διαλύσουν σ’ Εκείνον τις δυνάμεις της Αγάπης. Εκείνος θυσιάστηκε σε μια γόνιμη αγκαλιά με το Θάνατο, υποκινούμενος από μια τρελή αγάπη για τη Ζωή. Έχουμε την ανάγκη και το δικαίωμα παράλληλα να πούμε γι’ αυτόν ό,τι έχει ειπωθεί για τον ήρωα του Ντ’ Αννούντσιο. “Ας ξεσηκωθούν οι σκλάβοι του δρόμου και τότε θα τους θυμούνται!”.

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

### Ο ΕΙΚΟΝΟΚΛΑΣΤΙΚΟΣ ΑΤΟΜΙΚΙΣΜΟΣ ΜΟΥ

[από το *Iconoclasta*, Πισιότσια, Πρώτος χρόνος, Ν. 2, 15-1-1920]

*Αφησα μια για πάντα τη ζωή στις πεδιάδες*

Ε. Ίψεν

Ακόμα και οι πιο καθαρές πηγές της Ζωής και της Σκέψης που δροσερές και χαμογελαστές αναβλύζουν μέσα από τα απόκρημνα βράχια των ψηλότερων βουνών, όταν ανακαλύπτονται από τους δημαγωγούς βοσκούς του νόθου κοπαδιού από αστούς και προλετάριους, αμέσως μετατρέπονται σε δύσοσμες μιαρές και λασπωμένες λακκούβες. Τώρα είναι η σειρά του Ατομικισμού. Από το χυδαίο απεργοσπάστη ως τον ηλίθιο και σιχαμερό αστυνομικό, από τον άθλιο πουλημένο ως τον κατάπτυστο χαφιέ, από το δειλό σκλάβο ως τον απεχθή τύραννο, όλοι μιλούν περί Ατομικισμού.

Είναι της μόδας.

Ακόμα και οι ραχιτικοί ψευτοδιανοούμενοι που πρεσβεύουν τον φθισικό φιλελεύθερο συντηρητισμό ή εκείνοι οι άρρωστοι που υποφέρουν από χρόνια δημοκρατική σύφιλη, μέχρι και οι ευνούχοι του σοσιαλισμού και οι αναιμικοί του κομμουνισμού, όλοι μιλούν και παίρνουν θέση για τους Ατομικιστές.

Αντιλαμβάνομαι ότι μη όντας ο Ατομικισμός μια σχολή και ακόμα λιγότερο ένα κόμμα, δεν μπορεί να είναι “μοναδικός” ωστόσο είναι πιο αληθές ότι ακόμα και οι Μοναδικοί είναι ατομικιστές. Και εγώ σα μοναδικός ορμάω στο πεδίο της μάχης ξεγυμνώνω το σπαθί μου και υπερασπίζομαι τις πιο ακριβές μου ιδέες που εκφράζουν έναν ακραίο ατομικισμό, αδιαμφισβήτητα μοναδικό. Μπορεί να είμαστε σκεπτικιστές αδιάφοροι και είρωνες, αλλά όταν κάποιος είναι καταδικασμένος να ακούει συνεχώς τους σοσιαλιστές, λίγο ή πολύ καταρτισμένους, να διατυμπανίζουν ξεδιάντροπα και με πλήρη άγνοια ότι δεν υπάρχει τίποτα το ασύμβατο μεταξύ της Ατομικιστικής και της συλλογικής ιδέας, και προσπαθούν ηλίθια να συγκρίνουν ένα γιγάντιο βάρδο της ηρωικής ισχύος –έχουσα κυριαρχήσει πάνω στα ανθρώπινα φαντάσματα ηθικά και θεϊκά– που τρέμει και καρδιοχτυπά τότε αγαλλιάζει και απλώνεται πέρα από το καλό και το κακό της Εκκλησίας και του Κράτους, των Λαών και της Ανθρωπότητας μέσα σε παράξενες λάμπεις μιας νέας ερωτικής φωτιάς, παρερμηνευμένης όπως άλλωστε και ο λυρικός δημιουργός του Ζαρατούστρα, με κάποιον φτωχό και κοινό προφήτη του Σοσιαλισμού –τη σχολή της δειλίας. Ή ακόμα κι έναν ακατανίκητο και αξεπέραστο Εικονοκλάστη όπως είναι ο Μαξ Στίρνερ, τον θεωρούν σαν ένα οποιοδήποτε εργαλείο εκτεθειμένο στους φρενήρεις θιασώτες του κομμουνισμού, ε τότε ναι, μπορεί να κάνει κάποιος μια ειρωνική γκριμάτσα με τα χείλη του αλλά κατόπιν πρέπει να ξεγερθεί αποφασιστικά προκειμένου να υπερασπιστεί και να επιτεθεί, εφόσον νιώθει Ατομικιστής από την αρχή ως το τέλος, δεν μπορεί να ανέχεται να βρίσκεται έστω και στο ελάχιστο μπερδεμένος μέσα στους αδαείς κόλπους ενός νοσηρού βελάζοντος κοπαδιού.

Η Ιστορία, ο Υλισμός, ο Μονισμός, ο θετικισμός και όλοι οι –ισμοί αυτού το κόσμου είναι παλιές και σκουριασμένες πληγές που δεν μου χρησιμεύουν πια και δεν με απασχολούν. Έχω σαν αρχή τη Ζωή και σαν τέλος το Θάνατο. Θέλω να ζήσω έντονα τη Ζωή μου για να αγκαλιάσω το Θάνατό μου.

Εσείς περιμένετε την Επανάσταση! Ας είναι! Η δική μου έχει ξεκινήσει προ καιρού! Όταν θα είστε έτοιμοι –Θεέ μου τι μεγάλη

αναμονή!— δεν θα μου προκαλεί αποστροφή το να μοιραστώ μαζί σας ένα μέρος δρόμου.

Αλλά όταν θα σταματήσετε, εγώ θα συνεχίσω την τρελή και θριαμβευτική μου πορεία προς τη μεγαλειώδη και υπέρτατη κατάκτηση του Τίποτα!

Κάθε κοινωνία που θα φτιάξετε θα 'χει τα όριά της και στα όριά της θα δρουν οι ηρωικοί και αναμαλλιασμένοι τυχοδιώκτες, με την παρθένα και άγρια σκέψη τους, που ξέρουν να ζούνε μοναχά, ετοιμάζοντας αδιάλειπτα νέες και τρομερές εξεγερσιακές εκρήξεις.

Εγώ θά 'μαι μεταξύ αυτών!

Και μετά από 'μένα, όπως και πριν από μένα, θα υπάρχουν πάντα αυτοί που θα λένε στους ανθρώπους: *“Εξεγερθείτε εσείς οι ίδιοι, όχι τόσο εναντίον των θεών σας ή των ειδώλων σας: ανακαλύψτε μέσα σας ότι υπάρχει και είναι κρυμμένο: φέρτε τα στο φως: αποκαλυφτείτε!”*. Είναι η στιγμή που ο κάθε άνθρωπος ανασκαλεύοντας μέσα του, βγάζει ό,τι μυστηριωδώς ήταν κρυμμένο, σαν μια σκιά που κρύβει από τις ακτίνες του Ήλιου κάθε τύπο ζωντανής Κοινωνίας!

Κάθε Κοινωνία τρέμει όταν η περιφρονητική αριστοκρατία των Τυχοδιωκτών, των Μοναδικών, των Απροσπέλαστων, των Κυρριάρχων του Ιδεώδους, και των κατακτητών του Τίποτα, αφηφώντας τα πάντα προχωρά. Εμπρός, λοιπόν, ω Εικονοκλάστες, εμπρός!

*“Ήδη ο ουρανός που είναι κυριευμένος από προαίσθημα, κρύβεται και σιωπά!”*

Άρκολα, Ιανουάριος 1920

## ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΙΙ

### ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΣΑΝΤΟ ΠΟΛΑΣΤΡΟ

[του Αουρέλιο Κέσα]

Ό,τι γράφεται για τον Σάντο Πολάστρο δεν είναι διασταυρωμένο πλήρως και γι' αυτό περιορίζομαι σε συζητήσεις που είχα με συντρόφους και φίλους του. Του άρεσε να τρέχει με το ποδήλατο και η νιότη του σηματοδεύτηκε από την επιθυμία του να τρέχει και να νικάει.

Στην μικρή πόλη που μεγάλωσε, το Νόβι Λιγκούρε, εκείνα τα χρόνια ο Πολάστρο θαύμαζε τον Τζιραρντένγκο που κυριαρχούσε στους αγώνες και που είχε για μασέρ έναν φίλο του Σάντο. Δεν θυμάμαι το όνομα εκείνου του μασέρ, θυμάμαι όμως ότι ήταν τυφλός και ότι ο Τζιραρντένγκο τον αγαπούσε και τον είχε πάντα δίπλα του.

Αυτό το άτομο θα διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην μετέπειτα σύλληψη του Πολάστρο. Τον Πολάστρο τον θεωρούσαν νεκρό, ήταν πεπεισμένοι ότι είχε σκοτωθεί στην διάρκεια της απόδρασής του με το τρένο της γραμμής Βεντιμίλια-Μεντόν. Ο Σάντο ήταν ένας ιδιαίτερα ανήσυχος νέος που μαζί με άλλα συνομηλικά του παιδιά δεν άργησε να μετατραπεί σε ένα είδος αρχηγού της συμμορίας στις επιδρομές στην επαρχία της Αλεσσάντρια και

του Πιεμόντε. Ανάμεσα τους κι ένας νεαρός χωρίς πολλούς δισταγμούς και διαφορετικός από τον Πολάστρο. Όλοι μαζί συνήθιζαν να τρέχουν πίσω από τα εμπορικά τρένα και να πηδάνε πάνω εν κινήσει, με σκοπό να πάρουν τις προμήθειες που μετέφερε το τρένο και να τις μοιράσουν στους συντοπίτες τους που είχαν ανάγκη.

Η “συμμορία” ήταν λίγο ανοργάνωτη σε αυτές τις απαλλωτριωτικές εφοδούς και βασιζόταν στις ακροβασίες και την σβελλάδα τους. Πέρα από αυτά τα “κατορθώματα” σκέφθηκαν ότι ένας καλός στόχος θα ήταν ένας υπάλληλος που γνώριζαν ότι ήταν επιφορτισμένος με τις πληρωμές των μισθών μιας τοπικής εταιρίας και έπρεπε να μεταφέρει τα λεφτά από την πόλη στην έδρα της εταιρίας. Του επιτέθηκαν και τον λήστεψαν, ωστόσο συνέβη αυτό που απευχόταν ο Πολάστρο: ένας απ’ αυτούς πυροβόλησε και σκότωσε τον υπάλληλο. Όπως ήταν φυσικό η αστυνομία και οι караμπινιέροι εξαπέλυσαν κυνηγητό σε όλη την περιοχή, χωρίς όμως αποτέλεσμα. Είμαι πεπεισμένος ότι η “συμμορία” έπειτα απ’ αυτήν την δραματική εξέλιξη, διαλύθηκε.

Στο μεταξύ ο Πολάστρο που διατηρούσε επαφές με τον λιποτάκτη Ρέντσο Νοβατόρε συναντήθηκε μαζί του στην τοποθεσία Μπολστανέτο (Γένοβα), Εκεί σε μια ταβέρνα την ώρα που τρώγανε, δολοφονήθηκε ο φίλος και σύντροφος του Νοβατόρε.

Μπήκαν σ’ εκείνη την ταβέρνα, ο Πολάστρο διάλεξε μια θέση δίπλα στο ανοικτό παράθυρο και είχε τα μάτια καρφωμένα στην μπάρα της ταβέρνας, ενώ ο Νοβατόρε κάθισε αντικριστά του. Τρώγανε ήρεμοι δίχως να ξέρουν τι έμελλε να συμβεί. Σε κάποια στιγμή μπήκε ένας ανθυπασπιστής των караμπινιέρων, που ήταν σίγουρο ότι είχε πληροφορηθεί την παρουσία τους εκεί και ιδιαίτερα του Πολάστρο, του πλέον καταζητούμενου§ με το που τον είδε και βεβαιώθηκε, έδωσε το σύνθημα: χτύπησε τα χέρια του τρεις φορές στην μπάρα και παράγγειλε δυνατά από τον ταβερνιάρη, μια μπριζόλα! Δεν πρόλαβε να τελειώσει την παραγγελία και έπεσε νεκρός από τους πυροβολισμούς που προήλθαν κάτω από το τραπέζι που τρώγανε οι Νοβατόρε και Πολάστρο.

Με το που έπεσαν οι πυροβολισμοί, οι τέσσερις караμπινιέροι που περιμένανε έξω από την ταβέρνα, όρμησαν μέσα σκοτώνο-

ντας τον Νοβατόρε. Ο Πολάστρο, όμως που ήταν ευκίνητος, πήδηξε από το παράθυρο και ...εξαφανίστηκε. Η είδηση έφτασε αστραπιαία σε όλα τα στρατόπεδα των караμπινιέρι με αποτέλεσμα να κατακλείσουν την περιοχή, ωστόσο, ο Πολάστρο παρέμενε άφαντος. Προσπάθησε να περάσει τα σύνορα, πήρε τον δρόμο για την Βεντιμίλια, πηδώντας σ' τρένο σε μια στροφή αμέσως μετά τον σταθμό.

Οι караμπινιέροι, η αστυνομία και οι φασίστες της εθνοφρουράς είχαν ειδοποιηθεί για ένα τέτοιο ενδεχόμενο και τον περιμένανε. Ωστόσο ο Πολάστρο ήταν σε εγρήγορση και εκμεταλλεύτηκε την μαζική φυγή όλων εκείνων που παίρνανε τον δρόμο για την ξενιτιά και με κίνδυνο της ζωής τους πηδάγανε από το τρένο όταν πια είχαν σιγουρευτεί ότι βρισκόταν σε γαλλικό έδαφος. Στο επικίνδυνο αυτό εγχείρημα κάποιος από τους μετανάστες έπεσε στις ράγες του τρένου, καταλήγοντας χίλια κομμάτια, εντελώς παραμορφωμένος. Η αστυνομία και οι караμπινιέροι υπέθεσαν ότι το πτώμα ανήκε στον Πολάστρο και κάλεσαν τον ετεροθαλή αδελφό του να το αναγνωρίσει. Όπως ήταν το πτώμα διαμελισμένο, ο αδελφός του πίστεψε ότι ήταν ο Σάντο και έτσι όλοι έμειναν ήσυχoi ότι ξεμπερδεψαν με τον Πολάστρο.

Αντίθετα ο Πολάστρο πήρε το δρόμο για το Παρίσι, όπου διατηρούσε φιλίες και μπόρεσε να ζήσει ήρεμα για κάποια χρόνια χωρίς να κινδυνεύει να τον αναγνωρίσουν, μέχρι να τον προδώσει το πάθος του για τα ποδήλατα. Ήταν ο μασέρ του, ο Τζιραρντένο, εκείνος που σ' ένα αγώνα ξεχώρισε μέσα από το πλήθος μια φωνή που παρακινούσε τον Τζιραρντένο και την αναγνώρισε αμέσως μιας και είχαν μεγαλώσει μαζί. Παρουσιάστηκε στην αστυνομία και τον κατέδωσε.

Το κυνηγητό που εξαπέλυσε η αστυνομία ήταν τρομερό κι έπειτα από συνεχή μπλόκα κι ενέδρες μπόρεσαν τελικά να τον συλλάβουν στην έξοδο του Μετρό την ώρα που ο κόσμος επέστρεφε σπίτια του από την δουλειά του και ο συνωστισμός ήταν μεγάλος. Περικυκλωμένος και δίχως να μπορεί να ελιχθεί, ο “επικίνδυνος ληστής” συνελήφθη εξαιτίας ακριβώς του συνωστισμού που επικρατούσε.

Η συνέχεια είναι αναπαραγωγή το τύπου της εποχής. Τον συλλαμβάνουν, τον βάζουν στην φυλακή, τον μεταγάγουν από φυλακή σε φυλακή μέχρι την απελευθέρωση του.

Ακολουθεί ένα αυτοβιογραφικό του κείμενο που το παρέδωσε προσωπικά σ' εμένα, αρκετά χρόνια μετά την απελευθέρωση του. Οι μνήμες που παραθέτει αναφορικά με την εξέγερση του Σ.Στέφανο στο Βεντοτένε, είναι μέρος του συνόλου των έργων που μου έχουν καταθέσει προσωπικά, σύντροφοι και μη, και ως εκ τούτου αποτελούν προσωπική ιδιοκτησία και μπορούν να αναδημοσιευτούν μόνο με δική μου συναίνεση.

Το “Αρχείο της Οικογενείας Μπερνέρι” είναι άξιο συγχαρητηρίων που μπόρεσε και συνέλεξε τόσο σημαντικό υλικό, παρότι αρκετές φορές δείχνει να το αγνοεί.

Αουρέλιο Κέσα

## **Αυτοβιογραφικές μνήμες του Σάντο Πολάστρο**

[στην μετεγγραφή έγινε προσπάθεια να αποδοθεί όσο πιο πιστά το πρωτότυπο επεμβαίνοντας μοναχά σε κάποια σημεία προκειμένου να γίνει πιο κατανοητό] –Σάντο Πολάστρο, Νόβι Λιγκούρε, 25/6/91

Μέχρι σήμερα δεν είχα γράψει τίποτα σχετικά με την εξέγερση που έγινε εξαιτίας των συνθηκών πείνας που επικρατούσαν στην φυλακή του Σάντο Στέφανο στο Βεντοτένε. Σήμερα οι σύντροφοι επιμένουν ότι πρέπει (από την στιγμή που έλαβα κι εγώ μέρος) να περιγράψω τα πράγματα όσο το δυνατόν πιο παραστατικά γίνε-ται, δίχως να παραλείψω τίποτα. Θα βάλω τα δυνατά μου.

Θα ξεκινήσω την αφήγηση μου δύο μήνες πριν να ξεσπάσουν τα γεγονότα, ούτως ώστε να έχετε μια πιο πλήρη εικόνα της κατάστασης. Τότε που αποβιβάστηκαν οι σύμμαχοι στο Σάντο Στέφανο, το πρώτο δεκαήμερο του Σεπτεμβρίου (αν δεν κάνω λάθος) του 1943.

Θυμάμαι μια νύχτα του Σεπτεμβρίου εκείνης τη χρονιάς, που χτύπησε συναγεμρός στις φυλακές του Σάντο Στέφανο, κοντά



στα μεσάνυχτα μετά από ένα εκκωφαντικό κανονιοβολισμό και από μια έντονη λάμψη που φώτισε τον ουρανό. Όταν πια κόντευε να ξημερώσει επικρατούσε απόλυτη ηρεμία. Εκείνη την νύχτα οι κρατούμενοι δεν κοιμηθήκανε καθώς όλοι διαισθανόντουσαν τι πρόκειται να συμβεί και περιμένανε να ανοίξουν οι πόρτες, να ακουστεί το εγερτήριο για να αρχίσουν οι πρωινές καθαριότητες (κάθε πρωί παίρναμε τους κουβάδες και τις σκούπες και καθαρίζαμε).

Πράγματι έπειτα από μια άγρυπνη νύχτα ήρθε η ώρα της έγερσης και της καθαριότητας. Το Ραδιοκουβάς (ράδιο κουβάς στην αργκό της φυλακής: η είδηση που διαδίδει κάποιος κρατούμενος και τις περισσότερες φορές δεν ανταποκρίνεται στην αλήθεια).

Οι σύμμαχοι αποβιβάστηκαν στο Βεντοτένε.

Έτσι άρχισαν τα ανακοινωθέντα και μες τις πτέρυγες επικρατούσε αναταραχή με τον καθένα να λείι το μακρύ και το κοντό του στους συγκρατούμενούς του. Η ένταση πάντως ήταν διάχυτη. Το βασικό θέμα των συζητήσεων ήταν το εξής: *“Τελειώσαμε πια με την πείνα... Τώρα θα δεις τι άσπρο ψωμί έχουμε να φάμε”*.

Και ακολουθεί μια ωραία αμνηστία... Ποια αμνηστία;! Δεν είναι για μας η αμνηστία... Θα δώσουν σε όλους μας, χάρη! Έπειτα ξέρετε ότι εκείνοι που πάνε εθελοντές θα πάρουν χάρη; Ξέρετε ότι στην Αμερική δεν ισχύουν τα ισόβια; Άρα αρκετοί από μας θα πάνε σπίτια τους... Λυπάμαι για σένα, γέρο, που δεν μπορείς να καταταχθείς στον στρατό και πρέπει να παραμείνεις εδώ!

Μια ώρα μετά το εγερτήριο σήμανε η καμπάνα για εκείνους που έπρεπε να πάνε να δουλέψουν, μεταξύ των οποίων ήμουν και εγώ, το πόστο μου ήταν η κουζίνα. Ανοίξανε την πόρτα μου, κατέβηκα κάτω και περίμενα να μου ανοίξουν την πύλη, για να μπω στην κουζίνα. Μου ανοίξανε. Μπήκε μέσα ένας στρατιώτης της συμμαχίας (ήταν ένας Γιουγκοσλάβος παρτιζάνος που συνεργαζόταν με τους σύμμαχους) και οι κρατούμενοι τον υποδέχθηκαν με ένα *“Ζήτω η Αμερική”*...

Ρώτησε που είχανε τους πολιτικούς κρατούμενους... Κατευθύνθηκε προς τα κελιά τους, άνοιξε τις πόρτες και τους είπε να τον ακολουθήσουνε. Οι υπόλοιποι έμειναν να τους κοιτάζουν έκπληκτοι που κατέβαιναν τις σκάλες. Οι κρατούμενοι περίμεναν ότι

οι αμερικάνοι θα άνοιγαν σε όλους και βλέποντας τώρα όμως ότι δεκάρα δεν έδιναν γι' αυτούς, απογοητεύτηκαν.

Προς το μεσημέρι ήρθε στην κουζίνα μια επιτροπή, ας πούμε, που την αποτελούσαν οι πολιτικοί κρατούμενοι, δυο άγγλοι στρατιώτες (ο ένας ήταν αξιωματικός) μαζί ενώ ανάμεσα τους ήταν κι ο Μαριάνι κι άρχισαν όλοι να μιλάνε για βελτίωση του φαγητού στο μέλλον...

Μετά από λίγες μέρες οι πολιτικοί κρατούμενοι έφυγαν (μαζί τους όπως είναι γνωστό έφυγε και ο Λουτέτι). Δεν πέρασαν πολλές μέρες και φέρανε πίσω τον Μαριάνι γιατί αυτός όπως είναι γνωστό... λέγανε, δεν είναι πολιτικός κρατούμενος. Τον άφησαν να κάνει τις βόλτες του στο νησί, περιμένοντας τους να 'ρθουν να τους πάρουν κι έπειτα αυτόν τον ξαναέβαλαν μέσα.

Πέρασαν δυο μήνες και το φαγητό αντί να καλυτερεύει ολοένα και χειρότερε, μέχρι που έφτασε τα 100 γραμμάρια ψωμιού τη μέρα, 300 γραμμάρια πατάτες και μια μερίδα χορτόσουπας, αν μπορεί κάποιος να χαρακτηρίσει έτσι, μιας και είχε μέσα μόνο χόρτα χωρίς σταγόνα λάδι.

Κοντά στις 10 Νοεμβρίου ο διευθυντής Νταλάρα και ο ταμίας Λιβερίνι, είδαν ότι το φαΐ έφτανε ακόμα για μια εβδομάδα από την στιγμή που το είχαν περικόψει σε 100 γραμμάρια την μέρα. Σε αυτό το σημείο πρέπει να προσθέσω ότι εκείνο τον καιρό ο κύριος διευθυντής Ντε Πάολι είχε διατάξει να χτίσουν τις πόρτες που οδηγούσαν απ' τις πτέρυγες στην αυλή της Διεύθυνσης δηλαδή μια πρώτη που έβγαζε στο Αναρρωτήριο, μια ακόμα προς την Τέταρτη πτέρυγα και μια τρίτη που από την Τέταρτη πτέρυγα οδηγούσε στον θάλαμο των φυλάκων και τέλος εκείνη που από το εσωτερικό της φυλακής έβγαζε στην κουζίνα, έτσι δεν έμεινε παρά η κεντρική πύλη όπου βρισκόταν και το φυλάκιο.

Με αυτόν τον τρόπο κρατούμενοι και φύλακες, πήγαιναν, μπαίνανε και βγαίνανε από την ίδια πόρτα και η μάζα των κρατουμένων που είχε φτάσει πια στα όριά της από την πείνα, ήταν πρακτικά αδύνατο να εξεγερθεί. Η διεύθυνση κρίνοντας ότι δεν επαρκούν αυτά τα μέτρα ασφαλείας σκέφτηκαν να μην επιτρέπουν πια στους κρατούμενους τον προαυλισμό, κάτι που όμως το δικαιούμασταν όπως δικαιούμασταν και το ψωμί.

Οι ισοβίτες ήταν ανήσυχoi με όλα αυτά τα μέτρα ασφαλείας που καθιστούσαν απαγορευτική την εξέγερση και δεν θέλανε να πεθάνουν. Αλλά υπήρχαν κι αυτοί που έλεγαν ότι πριν πεθάνουν όφειλαν να εξεγερθούν.

Η διεύθυνση ήταν πληροφορημένη για την ατμόσφαιρα που επικρατούσε και προσπαθούσε να καταπνίξει και την παραμικρή φιλοδοξία αλλαγής αυτής της κατάστασης.

Τα πρωινά όταν πήγαινα στα μαγειρία, ο φύλακας μου διηγούταν τι συζητούσαν οι κρατούμενοι και εγώ του απαντούσα ότι πεθαίνανε της πείνας και τον ρώταγα αν σκόπευαν να τους αφήσουν να πεθάνουν, αν ο Διευθυντής σκεφτόταν να πάει στην Ίσκια προκειμένου να ζητήσει από τον κυβερνήτη αύξηση των προμηθειών σε ψωμί. Εκείνος μου έλεγε ότι από την στιγμή που ζουν στις άλλες φυλακές με 100 γραμμάρια ψωμιού, έπρεπε να μπορούμε κι εμείς και έπειτα θυμήσου ότι σας δίνουν 300 γραμμάρια πατάτες την μέρα μετά από πρωτοβουλία του ίδιου του διευθυντή.

Έτσι φτάνουμε στις 10 Νοεμβρίου του 1943, ημέρα κατά την οποία ο Διευθυντής Ντε Πάολι, ο Λογιστής Σεβερίνο και ο Γιατρός Πιναρόλ αποφάσισαν να πάνε στην Ίσκια και στον κυβερνήτη του νησιού για να πάρουν προμήθειες, αφού τα αποθέματα έφταναν μοναχά για δέκα μέρες. Επέστρεψαν το Σάββατο, στις 13 του μήνα. Η απάντηση που μας φέρανε ήταν η εξής: μέσα στην εβδομάδα περιμένανε αλεύρι που θ αναλογούσε σε 100 γρ. την μέρα. δεδομένου ότι και στις άλλες φυλακές η ημερήσια μερίδα ψωμιού ήταν η ίδια.

Στις 14, εγώ που ήμουν στην αποθήκη να πάρω τρόφιμα και ανάμεσα σε αυτά πήρα και πατάτες τόσες όσες αναλογούν σε 300 γρ. ανά κεφαλή. Ωστόσο ο φύλακας που ήταν υπηρεσία με είπε να αφήσω τις πατάτες, κατόπιν διαταγής του Κυρίου Διευθυντή.

Κοντά στις 10 ήρθε διαταγή που μας επέτρεπε τελικά να μαγειρέψουμε πατάτες, αλλά την από επομένη όπως ακουγόταν, θα μας τις έκοβαν. Τα νέα κυκλοφόρησαν μέσα στους κρατούμενους και οι άνθρωποι απελπίστηκαν.

Ήταν πια φανερό ότι η εξέγερση ήταν αναπόφευκτη και θα ξέσπαγε από στιγμή σε στιγμή.

Οι διοικούντες αν και έβλεπαν την τροπή των πραγμάτων δεν είχαν διαισθανθεί τον κίνδυνο που εγκυμονούταν. Αποφάσισα να κάνω κάτι προκειμένου να μην χυθεί αίμα. Πρώτα πήρα τα πέντε μαχαίρια που υπήρχαν στην κουζίνα και τα έκρυψα, έπειτα έδωσα τη μεγάλη κουτάλα, σε κάποιο Λιμπόριο Γκριλο (ήταν αυτός που πληροφορούσε την Διεύθυνση σχετικά με τις απόψεις και τις προθέσεις μου –με λίγα λόγια ήταν ο φύλακας άγγελος μου) και κατευθύνθηκα μαζί με άλλους 7 κρατούμενους εφοδιασμένους με ένα βαρύ στείλιάρι, στην αυλή που χώριζε τις δυο πύλες, από την μια πύλη έβγαίνες προς τα έξω, στο φυλάκιο πύλης και από την άλλη πήγαίνες προς το κεντρικό φυλάκιο και από κει στις πτέρυγες.

Εγώ ήμουν ο τελευταίος.

Μόλις έφτασα στην αυλή, μπλόκαρα την πόρτα που οδηγούσε στα μαγειρία και στον θάλαμο των φυλάκων και κατευθύνθηκα προς το φυλάκιο πύλης, όταν πια είχα πλησιάσει είδα τον φύλακα να πηγαίνει προς βοήθεια του άλλου φύλακα που ήταν στο πρώτο φυλάκιο και που τον είχαν ακινητοποιήσει οι κρατούμενοι... Μόλις λοιπόν τον είδαν νά 'ρχεται, κλείσανε την πύλη. Έτσι έμεινα μόνος με τον φύλακα από το δεύτερο φυλάκιο.

Με κοίταξε έκπληκτος, γιατί του είπα να ξαναμπεί στο φυλάκιο, για να ακριβολογώ τον έσπρωξα και έκλεισα πίσω του την πόρτα. Έτσι αυτός μπορούσε να μπει στις πτέρυγες, χωρίς όμως να μπορεί να βγει από κει.

Μετά απ' αυτό έψαξα να βρω τρόπο για να φτάσω τους συντρόφους που κρατάγανε όμηρο τον φύλακα. Βρήκα ένα παράθυρο που 'χε κάγκελα. Από 'κει μπορούσες να φτάσεις μέχρι την διοικητική πτέρυγα.

Άρχισα να σκαρφαλώνω λοιπόν, έφτασα στην πτέρυγά τους και κατέβηκα τις σκάλες που οδηγούσαν προς την κεντρική πύλη. Όταν έφτασα στον διάδρομο του φυλακίου πύλης βρέθηκα μπροστά στο ακόλουθο θέαμα: είδα τον αρχιφύλακα με ένα πιστόλι στο χέρι να σημαδεύει δυο κρατούμενους, ένας τρίτος κρατούμενος να κρατάει τον όμηρο σαν ασπίδα από το πιστόλι του αρχιφύλακα που τους σημάδευε.

Η άφιξη μου εκεί, ήταν τόσο απροσδόκητη που ο αρχιφύλακας σχεδόν τά 'χασε. Με την άκρη του ματιού μου διέκρινα ένα

μαδέρι, το άρπαξα και όρμησα πάνω του αυτός όμως διέφυγε προς το φυλάκιο πύλης, όπου υπήρχαν αρκετά ντουφέκια για τους σκοπούς.

Έπειτα ξανανέβηκα τη σκάλα της διεύθυνσης και τράβηξα προς το αποθήκη οπλισμού όπου βρήκα έξω από την πόρτα της, δυο κρατούμενους με μια αρμαθιά κλειδιά στα χέρια να μην ξέρουν τι να κάνουν. Τα πήρα από τα χέρια τους και με δυο δυνατά χτυπήματα η πόρτα κάνοντας πολύ θόρυβο υποχώρησε.

Άρχισα να παίρνω τα ντουφέκια ένα-ένα και να τα περνάω στους άλλους δυο, τελευταίο πήρα ένα μυδραλιοβόλο και κατευθύνθηκα προς μια πόρτα που οδηγούσε σε μια μικρή ταράτσα που βρισκόταν πάνω από το κεντρικό φυλάκιο (ακριβώς δίπλα σε αυτήν την ταρατσούλα βρισκόταν το κελί που κλείσανε κάποτε τον Γκαετάνο Μπρέσι).<sup>9</sup>

Έριξα κι αυτήν πόρτα και βρέθηκα σε αυτήν την ταρατσούλα που βρισκόταν στο εσωτερικό της φυλακής. Έβγαλα από την πλάτη μου το μυδραλιοβόλο και το έδωσα σε έναν κρατούμενο για να ανέβω στην στέγη και από κει να πιαστώ από μια σιδεριά του φυλακίου και να πηδήξω στο εσωτερικό της φυλακής την στιγμή που ήμουνα πιασμένος ένα κομμάτι σίδερο δεν άντέξε κι έσπασε με αποτέλεσμα να πέσω κάτω σπάζοντας το αριστερό μου πόδι.

Μπόρεσα όμως να βρω δύναμη και να συρθώ μέχρι την πόρτα του τελευταίου κελιού (οι φύλακες είχαν κλείσει όλες τις πόρτες, έπειτα διέφυγαν στην Τέταρτη Πτέρυγα, ωστόσο δεν μπόρεσαν να φτάσουν μέχρι τον θάλαμο τους, το φυλάκιο γιατί ο κύριος Διευθυντής είχε φροντίσει να χίσει όλες τις πόρτες προκειμένου να στερήσει και την τελευταία ελπίδα να διαφύγουν!... έτσι πέσανε στην παγίδα που οι ίδιοι είχαν στήσει!) όπου καταβάλλοντας μεγάλη προσπάθεια, άρχισα να χτυπάω με την αρμαθιά πού 'χα στα

---

9. Γκαετάνο Μπρέσι. Ιταλός Αναρχικός, μετανάστης στις ΗΠΑ, επέστρεψε ειδικά στην Ιταλία για να εκδικηθεί τα αιματοκύλισμα του Μιλάνου που είχε διατάξει ο βασιλιάς Ουμβέρτος ο πρώτος. Στις 21 Ιουλίου του 1900 σκότωσε τον Ουμβέρτο στην Μόντσα πυροβολώντας τον τρεις φορές. Συνελήφθη και καταδικάστηκε σε ισόβια, ωστόσο λίγο μετά από την καταδίκη του "αυτοκτόνησε" υπό αδιευκρίνιστες συνθήκες...

χέρια το κάγκελο που μπλόκαρε την πόρτα που τελικά λύγισε και άφησε ένα μικρό πέρασμα αρκετό για να χωρέσει ο κρατούμενος που ήταν μέσα.

Μόλις βγήκε (τον λέγανε Αντόνιο Νέρι) του είπα αυτά τα λόγια: όπως βλέπεις δεν με βαστάνε άλλο τα πόδια μου και για να μην καταλήξει άδοξα η εξέγερση αυτή, σκέφτηκα να αφήσω στο Μαριάνι το πρόσταγμα και να αναλάβει αυτός τον έλεγχο της κατάστασης με την βοήθεια των πιο ικανών αντρών.

Ο Αντόνιο Νέρι πήγε και βρήκε το Μαριάνι και του μετέφερε ό,τι του είπα. Έπειτα ξαναγύρισε σε 'μένα.

Ο Μαριάνι πήγε στον Διευθυντή Ντε Πάολι να του πει ότι δεν είχαμε σκοπό να παραμείνουμε στο νησί πεθαίνοντας της πείνας και να του ζητήσει να πάνε μαζί στο Βεντοτένε προκειμένου να μας χορηγήσουν οι αρχές τις απαραίτητες προμήθειες καθώς και ένα μέσο για να πάμε στη Νάπολι να βρούμε τους Άγγλους.

Έτσι αποφάσισαν να πάνε στο Βεντοτένε μόλις θα ηρεμούσε η θάλασσα και φέρνανε την βάρκα (η βάρκα ερχόταν όλες τις μέρες που καιρός το επέτρεπε) δεδομένου ότι η θαλασσοταραχή δεν είχε κοπάσει τις δυο τελευταίες μέρες και δεν έδειχνε να φτιάχνει... οι κρατούμενοι αποφάσισαν να φτιάξουν μια σχεδία.

Την επομένη η σχεδία ήταν μεν έτοιμη, αρκετά προχειροφτιαγμένη ωστόσο... Όταν την έριξαν στην φουρτουνιασμένη θάλασσα το κύμα την αναποδογύρισε και την ξέρασε στην αποβάθρα.

Έτσι τελείωσε άδοξα η πρώτη προσπάθεια να πάμε στο Βεντοτένε.

Μέχρι τη επομένη, στις 16 Νοεμβρίου η θάλασσα είχε ηρεμήσει λίγο. Κατά τις 9 φάνηκε μια βάρκα να ξεπροβάλλει από το λιμανάκι του Βεντοτένε με κατεύθυνση το Σάντο Στέφανο. Όταν πλησίασε το Σάντο Στέφανο και ήταν έτοιμη να πιάσει στεριά οι κρατούμενοι έστρεψαν τα ντουφέκια πάνω της.

Κατεβάσανε τους βαρκάρηδες, τον έμπορο Βέρντι μαζί με τον γιο του και τους φέρανε σε 'μένα. Ο έμπορος μου είπε ότι φέρανε 50 κιλά ρύζι και μερικά άλλα είδη. Με ρώτησε τι σκοπεύαμε να κάνουμε. Του απάντησα ότι δεν πάει άλλο και πως εμείς σκοπεύαμε να πάμε στη Νάπολι να βρούμε τους Άγγλους και δεν θέλαμε να μείνουμε άλλο στο Σάντο Στέφανο στο έλεος της πείνας.

Εκείνος μου απάντησε: “Αν θέλετε να πάω εγώ στο Βεντοτένε να βρω τις αρχές και να τους ζητήσω να σας παράσχουν το μέσο για να πάτε στη Νάπολι, εγώ πηγαίνω και σας αφήνω εδώ το γιο μου σαν όμηρο”.

Του απάντησα ότι θα το σκεφτούμε και την απόφαση θα του την ανακοινώσω ο Μαριάνι. Συγκατένευσε και αποχώρησε.

Ύστερα από λίγη ώρα ήρθε ο Μαριάνι να μου πει ότι θα πήγαινε στο Βεντοτένε με τον Βέρντι, το λογιστή Σεβερίνο, το Γιατρό Πιναρόλ και το Διευθυντή Ντε Πάολι.

Είχε μαζί του και 4 ή 5 κρατούμενους με πολιτικά. Για το γιο του έμπορου δεν μου είπε τίποτα και δεν σκέφτηκα κι εγώ να τον ρωτήσω, μετά ωστόσο έμαθα ότι τον πήρανε κι αυτόν μαζί τους!...

Δεν εμπιστευόμουν και πολύ αυτό το ταξίδι αλλά υπερίσχυσε η πλειοψηφία. Το μόνο που τους συνέστησα ήταν το εξής: όταν επιστρέψετε πίσω με το μηχανοκίνητο σκάφος, μην το αφήσετε να φύγει ή αν το κάνετε να θέσετε κάποιους όρους μιας και διατηρώ τις αμφιβολίες μου σχετικά με την επιτυχία αυτού του ταξιδιού! Έφυγαν παίρνοντας μαζί και τον γιο του έμπορου.

Όταν αποβιβάστηκαν στο Βεντοτένε με παρούσα την διοικητική ηγεσία του Σάντο Στέφανο, βρήκαν να τους περιμένει ένας τελωνοφύλακας που δεν πήρε χαμπάρι ότι ανάμεσα τους υπήρχαν και κρατούμενοι. Κατευθύνθηκαν προς το Δημαρχείο για να κάνουν συμβούλιο με τις τοπικές αρχές. Παρευρέθηκε ο δήμαρχος, ο παπάς και όλες οι αρχές.

Όταν πληροφορήθηκαν την τροπή των γεγονότων στο Σάντο Στέφανο έμειναν έκπληκτοι αφού μέχρι τότε ήταν στο σκοτάδι αλλά δεν φανταζόταν ότι ανάμεσα στους παρευρισκόμενους υπήρχαν και ισοβίτες. Το αντιλήφθηκαν μοναχά όταν ο παπάς αναγνώρισε το Μαριάνι.

Επέστρεψαν στο Σάντο Στέφανο με την υπόσχεση ότι θα επιτάσσαν κάποιο περαστικό ιστιοφόρο. Έτσι θα μπορούσαμε να πάμε με αυτό στη Νάπολι...

Αυτός (ο Μαριάνι) μου απάντησε ότι κάτι τέτοιο δεν ήταν μέσα στην συμφωνία. Του απάντησα ότι αυτή η συμφωνία δεν έβγαζε πουθενά. Μου αποκρίθηκε: “Θα τους γράψω και θα τους ζητήσω

να μας αφήσουν το σκάφος”. Τους έγραψε και απ’ ότι φαίνεται του απάντησαν ότι δεν ήταν οι ίδιοι υπεύθυνοι για το σκάφος και εκείνοι που ήταν, δύσκολα θα μας το παραχωρούσαν.

Στις 17 ο Μαριάνι μαζί με 4 κρατούμενους πήγαν στο Βεντοτένε (όπως είχε συμφωνηθεί) φέροντες όλοι πιστόλια.

Έτσι όταν φάνηκε ένα ιστιοφόρο θα το επιτάσσανε και θα το υποχρέωναν να πλεύσει προς το Σάντο Στέφανο για μας πάρει να μας πάει στη Νάπολι.

Κοντά στις 5 το απόγευμα είδαμε να αποπλέει από το λιμανάκι του Βεντοτένε το σκάφος και να στρίβει μακριά από το Σάντο Στέφανο όσο πιο μακριά γινόταν. Οι κρατούμενοι τότε άρχισαν μέσα τους να αμφιβάλουν για την πραγματοποίηση των υποσχέσεων.

Κατά το ηλιοβασίλεμα ακουστήκανε οι πρώτες τουφεκίες να συνοδεύονται από το τραγούδι των μυδραλιοβόλων και όταν πια σκοτείνιασε φαινότουσαν και οι λάμπεις να φωτίζουν όλο τον ουρανό. Ορισμένοι από τους κρατούμενους διατηρούσαν την ηρεμία τους ενώ άλλοι είχαν αρχίσει να απελπίζονται. Κάποιοι θέλανε να ξεσπάσουν πάνω στους φύλακες και την οικογένεια του Διευθυντή και ειδικά πάνω στον Διευθυντή.

Ήμουνα καθηλωμένος πάνω σε ένα κρεβάτι με το πόδι σπασμένο: έβαλα να φωνάξουν τους καλύτερους στο κελί μου και τους είπα τα εξής: *“Δεν πρέπει να φοβάστε τα αντίποινά τους, γιατί μέχρι τώρα συμπεριφερθήκαμε ανθρώπινα. Πρέπει να αισθάνεστε περήφανοι γι’ αυτές τις 4 μέρες ελευθερίας και αν κάποια μέρα γράψουν την ιστορία των εξεγέρσεων εσείς θα έχετε γράψει την πιο όμορφη. Αν αρχίσουν από το Βεντοτένε να πυροβολούν μην φοβηθείτε τις βόμβες και τα μυδραλιοβόλα και τα πυροτεχνήματα τους!... Να είστε ήσυχοι ό,τι κάνουν το κάνουν για να μας φοβίσουν”*.

Με αυτόν τον τρόπο επανήλθε η ηρεμία, ακόμα κι εκείνοι που μέχρι εκείνη την στιγμή δεν είχαν ανακατευτεί, άρχισαν να έρχονται σε μένα και να με ρωτάνε τι να κάνουν για να βοηθήσουν ήθελαν να αντισταθούν ήθελαν να προετοιμάσουν την αντίσταση.

Δεν υπήρχε καμία οργάνωση για τις σκοπιές. Υπήρχαν σκοπιές που δεν είχαν αλλαχτεί για μέρες ολόκληρες...



Εκείνη την νύχτα, που ήμουν με πυρετό, χρειάστηκε να τους καλέσω όλους ή μάλλον έναν από κάθε επαρχία για να ελέγξει τους συντοπίτες του. Με αυτόν τον τρόπο μπορέσαμε να οργανώσουμε πιο σωστά τις σκοπιές και να μείνουν όλοι ευχαριστημένοι.

Το πρωινό της 18 συναισθανθήκαμε τις συνέπειες της έλλειψης μηχανοκίνητου σκάφους. Είδαμε δυο αναγνωριστικά να ίπτανται πολύ χαμηλά και μετά να εξαφανίζονται. Μετά από κανά δυο ώρες είδαμε ένα άλλο αεροπλάνο να έρχεται από την Ίσκια. Πέρασε δίπλα από το Σάντο Στέφανο και προσγειώθηκε στο Βεντοτένε. Στο αεροπλάνο αυτό επέβαιναν οι Άγγλοι που μας έστειλαν τελεσίγραφο μέσω του Μαριάνι.

Οι όροι ήταν οι εξής: α) μέσα σε μια ώρα έπρεπε να σηκώσουμε λευκή σημαία, β) έπρεπε να στοιβάξουμε όλα τα όπλα στην πλατεία, γ) όλοι οι κρατούμενοι θα μεταφέρονταν στην φυλακή της Προτσίντα. Αν δεν δεχόμαστε τους παραπάνω όρους θα μας βομβάρδιζαν.

Ο Μαριάνι αφού γνωστοποίησε τους όρους παράδοσης στους κρατούμενους, ήρθε σε 'μένα. Τον υποδέχθηκα άσχημα, γιατί απ' όσα είχα μάθει από τους κρατούμενους, είχε περάσει στην εχθρική πλευρά... μας είχε προδώσει, κοντολογίς...

Ο Μαριάνι μου εξήγησε στα γρήγορα πως είχαν τα πράγματα... δηλαδή ότι όταν πήγε στο Βεντοτένε για να βρει το ιστοφόρο με το οποίο θα πηγαίνανε στη Νάπολι... τον συνέλαβαν μαζί με τους συντρόφους του και τους βάλανε στην φυλακή. Την επομένη τον ελευθέρωσαν με τον όρο να μας μεταφέρει το τελεσίγραφο της παράδοσης.

Αποχώρησε μουρμουρώντας πως θα προτιμούσε τον είχαν σκοτώσει από το να πιστεύουν οι συγκαταρούμενοί του, ότι πρόδωσε. Μόλις έφυγε, ένας κρατούμενος με πληροφόρησε ότι ερχόντουσαν οι Άγγλοι και με ρώτησε τι έπρεπε να κάνουμε. Του απάντησα πως δεν ήμουν σε θέση να βοηθήσω και ως εκ τούτου, να πράξουν όπως αυτοί κρίνουν.

Τελικά έφτασαν οι Άγγλοι και αρχικά επικράτησε πανικός. Σε 'μένα έστειλαν έναν στρατιώτη οπλισμένο με ένα οπλοπολυβόλο.

Γύρω στις πέντε το απόγευμα φωνάξανε τον στρατιώτη που με φρουρούσε και κατάλαβα πως οι Άγγλοι αποχωρούσαν (δεδομέ-

νου ότι ήμουνα σ' ένα δωμάτιο έξω από τις πτέρυγες, απέναντι από το κτίριο της Διεύθυνσης) και άκουσα τους φύλακες να μιλάνε έξω το δωμάτιο. Με μεγάλη προσπάθεια σηκώθηκα από το κρεβάτι και σύρθηκα ως την πόρτα.

Είδα τους φύλακες μπροστά από το κτίριο της Διεύθυνσης και τους άκουσα να συζητάνε πως ο Διευθυντής είχε ζητήσει την παραμονή τους.

Εξοργίστηκα και τους είπα πράγματα που απ' ό,τι φαίνεται τους ταρακούνησαν: μεταξύ άλλων τους είπα: *“Μέχρι σήμερα το πρωί είσαστε κουρασμένοι από την δουλειά σας, και παραπονησαστε πως έχετε μωρά και γριές μητέρες. Τώρα φαίνεται ότι ξαναγίνετε δεσμοφύλακες! Να θυμάστε: Αν συμβεί κάτι σε μας, τούτη την φορά θα χυθεί αίμα. Να θυμάστε ότι εμείς όχι μόνο σας σεβαστήκαμε, αλλά και σας προσέξαμε, σεβαστήκαμε τις γυναίκες σας, τα παιδιά σας (βλέπετε είμαστε και εμείς γονείς) δίνοντας τούς γάλα, όταν εσείς στους δικούς μας άρρωστους αντικαθιστούσατε το γάλα με κρεμμύδι!*

*Ο Διευθυντής μέχρι χθες ερχόταν σε μένα και μου επιβεβαίωνε ότι είχε στην κατοχή του τρόφιμα που έφταναν να μας συντηρήσουν όλους για μια μέρα ακόμα! Τώρα διοικεί πάλι αυτός αλλά να θυμάστε ότι δεν θα ξαναβασιστούμε πια στα λόγια”.*

Μετά από αυτά τα λόγια οι φύλακες παραδέχθηκαν ότι είχα δίκιο κι έφυγαν. Είχα βέβαια απομείνει μόνος μου πιο πριν (αφού από την βιασύνη τους οι Άγγλοι πήραν μαζί τους εκείνον που με επιτηρούσε) και μπόρεσα να διαμαρτυρηθώ στους φύλακες.

Ο Διευθυντής έστειλε γρήγορα ένα φρουρό στην αποβάθρα όπου ήταν έτοιμοι να επιβιβαστούν οι Άγγλοι. Τους γύρισε πίσω και ήρθαν σε 'μένα. Ήταν ένα διερμηνέας, ο κυβερνήτης της Ίσκια που ήταν στρατηγός και ο αντικυβερνήτης που ήταν πλοίαρχος.

Ο στρατηγός κατευθύνθηκε πάνω μου με απειλητικές διαθέσεις. Του απάντησα πως δεν είμαστε καταδικασμένοι να πεθάνουμε της πείνας... Ηρέμησε λίγο και έφυγαν όλοι εκτός του πλοιάρχου που έμεινε για να με ψάξει.

Αφότου μ' έφαξε αποχώρησε μουρμουρίζοντας. Ο στρατηγός του είχε πει αν μ' έβρισκε οπλισμένο να έβαζε να με τουφεκίσουν.

Μετά από λίγα λεπτά μπήκανε δυο αστυνομικοί και δυο καρμινιέροι να με επιτηρούν.

Έμαθα πως ο στρατηγός και ο πλοίαρχος επιβιβάστηκαν στο μηχανοκίνητο σκάφος με το οποίο είχαν έρθει. Άφησαν πίσω όλους τους στρατιώτες που είχαν φέρει μαζί τους και οι φύλακες τέθηκαν στις διαταγές τους.

Το απόγευμα της ίδιας μέρας ήρθε να με δει ένας υπολοχαγός, μου κοίταξε το πόδι με ρώτησε αν χρειάζομαι τίποτα, του ζήτησα λίγο γάλα (ύστερα από δυο μέρες που είχα να φάω και θα τράβαγε μακριά να του εξηγήσω το γιατί). Έστειλε να μου φέρουνε γάλα. Έπειτα φέρανε μπισκότα σ' εμένα και στο Μαριάνι ένα πακέτο τσιγάρα.

Το βράδυ ήρθε ο Διευθυντής μαζί με τον υπολοχαγό και είπε να με στείλουν πίσω στην πτέρυγα. Ο υπολοχαγός διαφώνησε υποστηρίζοντας ότι στην κατάσταση αυτή δεν ήμουν επικίνδυνος. Κοντά στα μεσάνυχτα ωστόσο ήρθαν δυο φύλακες με τυλίξανε σε μια κουβέρτα και με πήγανε στην πτέρυγα.

Μετά από δυο μέρες με πήγανε στο Βεντοτένε μαζί με 5-6 άλλους κρατούμενους. Έπρεπε να μας πάνε στη Νάπολι αλλά είχε τέτοιο κύμα που λίγο έλειψε να βυθιστεί το ιστιοφόρο.

Εκείνο το πρωινό πριν φύγουμε μας έδωσαν 20 γραμμάρια ψωμιού και 4 ραπανάκια.